

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:312

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:312 Regeringens åtgärder mot arbetslösheten
av Mats Green (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 4 februari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 20 januari 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:315

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:315 Förklaringar till Sveriges arbetslöshet i
hög- och lågkonjunktur

av Jan Ericson (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 4 februari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 20 januari 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:316

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:316 Åtgärder för att minska arbetslösheten
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 4 februari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 20 januari 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:317

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:317 Arbetslösheten i Sverige i förhållande till
övriga EU

av Sofia Westergren (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 4 februari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 20 januari 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:325

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:325 Vägran att testa sig för covid-19

av Maria Malmer Stenergard (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade
arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 5 februari.

Stockholm den 20 januari 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:326

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:326 Uppehållstillstånd av humanitära skäl

av Maria Malmer Stenergard (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Prot. 2020/21:69
22 januari

Interpellationen kommer att besvaras den 5 februari.

Stockholm den 21 januari 2021
Justitiedepartementet
Morgan Johansson (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

§ 2 Anmälan om uteblivna svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:282

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:282 Miljöprovningen av övnings- och skjutfält av Caroline Nordengrip (SD)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är statsrådets planerade avgång inom kort och redan inbokade engagemang i tiden fram till dess.

Stockholm den 18 januari 2021

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:283

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:283 Skydd av skog av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är statsrådets planerade avgång inom kort och redan inbokade engagemang i tiden fram till dess.

Stockholm den 18 januari 2021

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:299

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:299 Handläggningstiderna för miljötillstånd av Johan Hultberg (M)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Prot. 2020/21:69
22 januari

Skälet till detta är statsrådets planerade avgång inom kort och redan inbokade engagemang i tiden fram till dess.

Stockholm den 18 januari 2021

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:302

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:302 Efterlevnaden av svavelförordningen av Johan Hultberg (M)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är statsrådets planerade avgång inom kort och redan inbokade engagemang i tiden fram till dess.

Stockholm den 18 januari 2021

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2020/21:3805, 3813, 3833 och 3834 till utbildningsutskottet

EU-dokument

COM(2020) 760 till näringsutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 4 Svar på interpellationerna 2020/21:135 och 138 om vargstammens storlek

Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Sten Bergheden har frågat landsbygdsministern vilka åtgärder statsrådet har vidtagit, eller ämnar vidta, för att få ned vargstammen. Marlène Lund Kopparklint har frågat landsbygdsministern hur statsrådet ämnar verka för att regeringen ska vidmakthålla riksdagens beslut att utgå från intervallet 170–270 vargar och att säkra tryggheten på landsbygden, i synnerhet inom de mest vargtäta länen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågorna, och jag väljer att besvara båda frågorna samlat.

Frågor om vargstammens storlek och hur många vargar vi ska ha i landet har ställts många gånger i kammaren. De har besvarats av både mig

och landsbygdsministern. Jag ska återigen försöka förklara de beslut som fattats om hur många vargar vi minst måste ha i Sverige.

Riksdagen beslutade 2013 att godkänna den dåvarande regeringens förslag i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* om att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus hos den svenska vargpopulationen skulle ligga någonstans mellan 170 och 270 individer. I propositionen framförde regeringen att Naturvårdsverket efter riksdagens behandling skulle bedöma vilket det exakta referensvärdet för varg skulle vara inom det av regeringen föreslagna intervallet och rapportera värdet till EU-kommissionen enligt art- och habitatdirektivet. Enligt EU-kommissionens riktlinjer kan det rapporterade referensvärdet inte vara ett intervall. Det måste vara ett exakt värde.

I enlighet med riksdagens beslut rapporterade Naturvårdsverket att referensvärdet för vargpopulationen i Sverige ska vara minst 270 vargar. Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus får sedan inte underskridas. Enligt art- och habitatdirektivet ska medlemsländerna vart sjätte år rapportera referensvärden för alla de arter som anges i direktivets bilagor. Riksdagsbeslutet handlade om den rapportering av rovdjur som Sverige gjorde 2013.

Den sårbarhetsanalys som låg till grund för referensvärdet i propositionen 2013 kritiserades för att inte beakta de genetiska aspekterna. Den svenska populationen av varg har haft en högre inavelsgrad än vad som ingick i analysen, och analysen stred därför mot EU-kommissionens riktlinjer om det vetenskapliga underlaget för referensvärdet.

Regeringen gav därför under 2015 Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera analysen och, med den nya analysen som grund, utreda vad som krävs för att populationen ska anses ha gynnsam bevarandestatus. Analysen visade att det behövs minst 300 vargar i Sverige och att minst en invandrad varg från Finland eller Ryssland behöver reproducera sig med en skandinavisk varg varje femårsperiod för att populationen ska ha gynnsam bevarandestatus.

Enligt EU-kommissionens riktlinjer ska länderna, mellan de regelbundna rapporteringar som länderna ska göra enligt art- och habitatdirektivet, hela tiden omvärdera bevarandestatusen. Rapporteringarna ska göras vart sjätte år, och 2019 rapporterade Sverige till EU-kommissionen att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus nu är 300 vargar. Jag uppfattar att Naturvårdsverkets bedömning av referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för vargen i Sverige nu vilar på den vetenskapliga grund som EU-kommissionens riktlinjer kräver av medlemsländerna.

Det övergripande och långsiktiga målet för Sveriges rovdjurspolitik är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt naturvårdsdirektiven, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Rovdjursförvaltningen ska vara förenlig med våra EU-rättsliga åtaganden och nationella mål.

Det ska vara möjligt för människor att bo och verka i sina gröna näringar på landsbygden. Det är viktigt att skapa förutsättningar för samexistens mellan rovdjur och människor. Staten ger därför bidrag till förebyggande åtgärder, till exempel rovdjursavvisande stängsel, eller ersättning för skador orsakade av rovdjur.

Regeringen har under mandatperioden vidtagit flera åtgärder inom detta område. Viltskadeanslaget har höjts med cirka 10 miljoner kronor, och under 2021 finns drygt 52 miljoner kronor i anslaget. Regeringen förlängde i slutet av förra året giltighetstiden för den förordning som gör det möjligt för jordbruksföretag att få stöd för till exempel underhåll av rovdjursavvisande stängsel, flytt av betesdjur och vård av skadade djur. Regeringen kommer även att ta bort den nuvarande beloppsgränsen så att stöd kan ges med 100 procent av den faktiska kostnad som rovdjuren orsakar.

Anf. 2 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret, även om det som sas är känt. Det var kanske mer inriktat på att diskutera hur vi kom hit och vilka rättigheter regeringen och övriga har tagit sig för att öka på vargstammen i Sverige.

Fru talman! Sveriges vargpolitik är på glid, och den nuvarande regeringen är mer noga med att skydda vargen än de människor och djur som drabbas av vargens framfart. Det är uppenbart att den här regeringen är beredd att offra såväl landsbygden som tamboskapen, hundarna och jakten. Den tycker tydligen att det är rimligt att människor på landsbygden ständigt ska vara oroliga för nya vargangrepp. I stället för att se till att mat produceras, att markerna betas och att vår landsbygd tas till vara tycker den här regeringen att vargen är viktigare än en levande landsbygd.

I Sverige har man dessutom sedan lång tid propagerat för att vargen är utrotningshotad, vilket är en stor lögn. Vi har cirka 200 000 vargar i världen, i huvudsak på den norra delen av halvklotet.

I övriga länder jagar man varg. Man skyddar sin tamboskap och håller vargen borta från djur och bebyggelse. Det är fullt naturligt och nödvändigt, men här i Sverige har regeringen lyft upp vargen över landsbygden i prioritering. Här avsätter vi resurser, arbetstid, myndighetsbeslut och pengar; regeringen tillåter till och med att vargar fraktas och flyttas runt i landet. Vi har anställda vargspårare med mera, allt i syfte att försöka öka en vargstam i Sverige som redan i dag är för stor.

Fru talman! Allt detta betalas av samhället. Men när det gäller ersättning till drabbade är det långt ifrån tillräckligt. Vad kostar det att bli av med sina värdefulla djur? Vad kostar det att ständigt vara orolig för nya vargangrepp, ligga vaken på nätterna och åka hem tidigare för att skydda sina djur mot vargangrepp? Vad kostar det att samla ihop renarna igen när de har skingrats och splittras på grund av vargangrepp? Vilken ersättning får djurägaren när en person från länsstyrelsen inte är säker på om tamdjuret verkligen är dödat eller rivet av varg? Djurägaren får stå där utan ersättning, och länsstyrelsens statistik över vargangrepp kan därmed hållas nere.

Fru talman! Sverige ska ha en rimlig vargstam. I dag är vargstammen i Sverige långt ifrån rimlig. Finland har 160–180 vargar på en yta som är mycket större än den som Sverige har sina 400–500 vargar på. Ändå klagar finländarna. Det är klart att det blir problem i Sverige. Finlands befolkning tycker att dess vargstam är för stor, men Sveriges vargtäthet är betydligt större. Regeringen tycker dock att vi ska tåla ännu mer.

Om vi ska kunna producera mer miljövänlig mat, låta våra ängar och skogsmarker betas, skapa biologisk mångfald, skapa jobb på landsbygden och genom jägarna se till att vi har viltstammar i balans kan vi inte ha en vargstam som gör att människor slutar med tamboskap. Människor ger upp sin djurproduktion och tvingas flytta, och viltvården äventyras när jägarna inte vågar släppa sina hundar.

Sveriges riksdag har beslutat om 170–270 vargar. Vargstammen ska ligga inom intervallet. Så står det i beslutet. Mina frågor till ministern är därför: Är det beslut som riksdagen har fattat det som gäller eller har ministern och regeringen en annan syn på detta? Är det riksdagens beslut som gäller eller är det regeringen och Naturvårdsverket som styr landet?

Riksdagen har dessutom fattat beslut om en viltmyndighet som fortfarande inte har levererats. När kommer den?

Anf. 3 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Vargen skapar stor oro och skada. Dagligen får vi höra om fårfarmare vars djur blir angripna, om tackor som kastar sina foster och inte blir dräktiga och om jägarkåren, som reglerar viltstammen, som får sina jakthundar dödade eller lemlästade. Förskolor håller barnen inne om dagarna av rädsla för att det stryker varg utanför. Hur långt ska det egentligen gå innan regeringen börjar sätta landsbygdens människor och tamdjur före vargen?

Miljöministern började att berätta om riksdagsbeslutet 2013. Jag tänker inte gå igenom det en gång till, men jag snubblade på ett par meningar i det som ministern sa. Det gäller följande: ”I enlighet med riksdagens beslut rapporterade Naturvårdsverket att referensvärdet för vargpopulationen i Sverige ska vara minst 270 vargar. Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus får sedan inte underskridas.” Säger vem? undrar jag, fru talman. Exakt vem omyndigförklarar Sveriges riksdag på detta sätt och talar om att det beslut som har fattats är fel?

Vi måste någon gång komma vidare i rovdjursdebatten – denna evighetslånga debatt – inte minst för att människor på landsbygden ska få förtroende för riksdagen och för att vi sätter deras trygghet i främsta rummet.

Fru talman! I ministerns svar tycker jag mig ana en lite raljant ton när hon talar om för mig och ledamoten Bergheden att frågor om detta har ställts många gånger i kammaren och att dessa har besvarats lika många gånger av miljöministern och landsbygdsministern. Miljöministern säger att hon än en gång ska försöka förklara beslut som fattats om hur många vargar vi minst måste ha i Sverige.

Fru talman! Jag undrar om miljöministern verkligen har stannat upp och funderat över varför alla dessa frågor hela tiden ställs. Jag är hyfsat säker på att det beror på att ett stort antal människor tillika väljare upplever en enorm otrygghet och kontaktar oss förtroendevalda för att få gehör. De känner sig otrygga.

Man kan räkna samman alla riksdagsledamöter som gång på gång har svarat på de frågor som de har fått. De ställer sedan frågor här för att få svar på hur man ska hantera situationen. Det är därför det blir många människor som driver frågan och kontaktar oss. Det är också därför som vi år efter år står här i kammaren och försöker få gehör hos regeringen. Det tragiska i det hela är att regeringen inte förstår allvaret i frågorna.

Vad blir konsekvensen när trygghetsfrågor inte tas på allvar? Det är en viktig fråga att ställa. Jag tycker att man ska titta på de sönderslitna lantbruksdjuren och tamdjuren, lyssna på föräldrar som inte törs släppa ut sina barn på gården för att deras mark korsas av flera vargrevir och på förskolor som inte törs låta barnen vara ute och leka. Man borde ta kontakt med dem.

Fru talman! Jag undrar om miljöministern verkligen har varit i kontakt med dessa personer som finns runt om i landet. Frågan är vad det får för konsekvenser när Sveriges högsta beslutande organ säger: Nej, vi behöver inte agera här. Ni vrider tvärtom på kranen lite till och släpper ut ännu mer.

Fru talman! Jag vill påstå att proppen har gått ur helt efter att Miljöpartiet har fått sitta vid makten och påverkat hur rovdjurspolitiken ska formas. När man tittar på den värmländska kartan ser man verkligen att det är så.

Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Marlène Lund Kopparklint och Sten Bergheden har ställt ett antal relevanta frågor om varg. Därför valde jag att gå upp i debatten. Jag tycker dock inte att de har fått särskilt många bra svar från ministern på sina frågor.

Vi i denna församling, i riksdagen, har beslutat om ett högsta antal vargar som vi ska ha i Sverige. Ändå slingrar sig regeringen och hänvisar till något annat, till vetenskap och forskning. Vetenskap och forskning är jättebra, men det finns forskning som visar olika saker. I art- och habitatdirektivets bilaga 1 kan man läsa att vi ska främja forskning och vi ska lägga stor vikt vid hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov. Men denna forskning är, försiktigt sagt, ganska obefintlig.

Art- och habitatdirektivet är det styrande dokumentet. Kommissionen har en kommitté som ska ge råd till medlemsländerna om hur direktivet ska tolkas. Här verkar Naturvårdsverket ha fått fri tolkningsrätt från regeringen, förbi riksdag och regering. Samtidigt bortser verket från direktivets faktiska text. I stället väljer man att förhålla sig till ej bindande rekommendationer och vägledningar. Det är ganska lätt att gå vilse bland alla forskningsrapporter som produceras i strid ström. Några innehåller bra fakta, men många består också av tyckanden och farhågor.

De rekommendationer som kommissionen har skapat går mycket längre än direktivets text. I Sverige har Naturvårdsverket fått tolka rekommendationerna som bindande och använder dem som juridiska styrdokument.

Fru talman! Varg känner inte nationsgränser. Precis som direktivets beskrivning av territory måste utbredningsområdet definieras som artens naturliga område, det vill säga Skandinavien. Det gör vi inte i dag.

Fru talman! Låt oss tala om trygghet. Jag upplever att ministern glider på svaret om hur hon ämnar verka för att säkra tryggheten på landsbygden, i synnerhet i de mest vargtäta länen, som bland andra Marlène Lund Kopparklint representerar. Man längtar inte efter att ha en varg inpå knuten eller att behöva vara orolig för sina barn när de ska gå till bussen. Man vågar kanske inte ens låta dem gå till bussen längre utan måste ta bilen och skjutsa dem.

Att ha varg gåendes mot en när man är ute med hunden är inget man njuter av. Det är naturligtvis en fantastisk naturupplevelse att träffa på en varg i det fria. Men man får inte glömma, fru talman, att vargen är ett rovdjur. Vargen är det största vilda hunddjuret. En fullvuxen varg väger mel-

lan 30 och 50 kilo. Vargen är en typisk toppredator. Det är bara människan och tigern som utgör ett hot mot vargen.

Vi har lite ont om tigrar här, men vi har gott om människor, speciellt ute på landsbygden där man ofta rör sig ensam. Man skickar barnen ensamma till skolan, bussen eller någon annanstans. Det problem som uppstår när det blir för många vargar är att de tar sig allt närmare samhällen. Jag har själv upplevt det runt radhusknuten i Haninge. Och förra året tömde vargen en hel fårhage i Södertälje.

Man kan inte ha vargar kring skolor och förskolor. Därför återstår den fråga som Marléne Lund Kopparklint har ställt: Vad ämnar statsrådet göra för att säkra tryggheten på landsbygden, i synnerhet i de mest vargätade länen? Hur kan det ens vara möjligt att strunta i riksdagens beslut?

Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, ledamöterna, för frågorna om vargstammen i Sverige och hur Sverige lever upp till EU:s art- och habitatdirektiv.

Jag vill börja med att zooma ut en aning. När jag var liten och gick på mellanstadiet fick jag lära mig att det fanns fyra vargar kvar i Sverige. Vargen var minst sagt utrotningshotad, inte bara i Sverige utan i hela Skandinavien.

Det har skett en väldigt positiv utveckling. Vi har lyckats rädda den skandinaviska vargstammen, men den är långt ifrån ohotad. Vi behöver se till att vi upprätthåller ett av de främsta – och ett av de få – rovdjur som vi har i det vilda.

Jag vill också peka på att vi har en kris för den biologiska mångfalden i världen. Ipbes, som är FN:s panel för den biologiska mångfalden, slog förra året fast att 1 miljon arter är nära att utrotas på vår planet. För två år sedan publicerades i *Proceedings of the National Academy of Sciences* en väldigt skrämmande artikel som slår fast att biomassan på den här planeten i dag till 96 procent består av människor och människors boskapsdjur. Mindre än 4 procent av biomassan av däggdjur på vår planet består i dag av vilda däggdjur.

Jag tror att det ligger i allas vårt intresse att vi har fungerande ekosystem där vi har alla led i den näringskedja där rovdjuren är på toppen och behöver finnas där för att på många sätt vårda vår natur, ta hand om skadade djur i det vilda och se till att ekosystem fungerar. Man kan se effekterna när man tar bort rovdjuren ur ekosystemen – det kan bli väldigt skadliga effekter. Det är det första.

Det andra är att det i frågorna antyds att det är ett ökat antal attacker och viltskador. Men tittar vi på rovdjursangreppen på tamdjur från 1997 till 2019 ser vi tvärtom en kraftig minskning av vargangrepp på tamdjur. Det skedde en liten ökning 2019, men dessförinnan var det en ganska stor och väsentlig minskning sedan 2012.

Det hindrar inte att det finns enskilda fall där man upplever stora problem med vargangrepp på människors tamboskap. Närmiljön känns hotfull, och man blir av med sina tamdjur. Just därför har vi ökat viltskadanslaget med 10 miljoner kronor. Det finns nu 52 miljoner kronor. Vi har också ändrat på förordningen, så att man nu kan få 100 procent av den faktiska kostnad som rovdjuren orsakar. Det har vi gjort för att man ska känna sig trygg med sin egendom. Men vi måste kunna leva tillsammans med våra vilddjur.

När det gäller EU-frågan: Enligt EU:s art- och habitatdirektiv är det inte möjligt att sätta ett tak för antalet rovdjur. Alliansregeringen försökte, men tog bort det tak man hade satt eftersom det inte var i enlighet med EU:s art- och habitatdirektiv. Det tak, max 210 vargar, som man hade satt kunde man inte ha kvar.

Anf. 6 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Först ska jag konstatera att ministern har präglats av sin barndom, när vi hade fyra vargar i Sverige. Vi har 200 000 vargar i världen. Vargen är inte att jämföra med några utrotningshotade djur i övriga delen av världen. Vargen är oerhört utbredd över hela världen. Det finns absolut inga bekymmer när det gäller graden av utrotningshot.

Den andra del som ministern tog upp är den biologiska mångfalden. Då handlar det, precis som jag tog upp i min inledning, om att vi har betande djur och produktion här i landet. Under den här regeringen har lantproduktionen minskat till en självförsörjningsgrad på 30 procent från att ha varit 80 procent 1988. Vår djurproduktion minskar i landet, och vår självförsörjningsgrad sjunker. Vi ligger långt under Finland när det gäller självförsörjningsgrad på mat. Ministern står här och pratar om att vi behöver mer varg i landet. Vi behöver mer mat. Vi behöver mer arbete och mer livsförsörjning i detta land. Varg behöver vi inte, fru talman.

Fru talman! Riksdagsbeslut är inga allmänna rekommendationer till regering eller myndigheter, utan riksdagsbeslut ska följas. Riksdagen har fattat beslut om en mängd tillkännagivanden som den här regeringen bara struntar i, vilket är helt oacceptabelt. Hade det skett i något annat land att en regering eller en myndighet struntat i riksdagsbesluten hade det fått stora rubriker. Men här i Sverige kan tydligen regeringen fortsätta som om ingenting hade hänt.

Fru talman! Vi tog beslut 2013 om 170–270 vargar. Naturvårdsverket skulle återkomma med en gräns inom det intervallet. Men Naturvårdsverket kom fram till att det skulle vara *minst* 270 vargar. Enligt riksdagens beslut skulle det vara inom intervallet 170–270 vargar – punkt.

År 2015 gav sedan regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att utöka det här och se över det igen. Man hänvisade till forskning och annat. Men när det gäller forskning är Miljöpartiet inte lika noga när både ekonomer och miljöforskare talar om att höghastighetståg inte är någonting som vi ska satsa på här i Sverige. Forskare och ekonomer i detta land säger att det är oekonomiskt och dessutom miljöförstörande. Ändå håller regeringen och Miljöpartiet på och jobbar fram höghastighetståg, tvärtemot detta. Forskning, fru talman, används av Miljöpartiet när man kan driva sin egen miljöpolitik. Då är den viktig, inte annars.

Naturvårdsverket återkom till regeringen med att 300 vargar är den nivå man ska ha. Men vi har inte 300 vargar i dag, fru talman, utan kanske 400–500 vargar. Regeringen har släppt iväg detta. Vi får inte genom licensjakt skjuta ned vargstammen till en rimlig nivå. Vargarna är betydligt fler än vad både regeringen och riksdagen angett och än det som Naturvårdsverket har angett som miniminivå.

I beslutet 2013 framgick det också tydligt att vi inte skulle ha någon vargföryngring i renskötselområden. Men just nu håller Naturvårdsverket på att planera vargföryngringar i Jämtland i renskötselområde. Jag vill

gärna ha svar på det här, fru talman. Anser ministern att vi ska ha vargför-
yngring i renskötselområden i Sverige?

Prot. 2020/21:69
22 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 7 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag nämnde den värmländska kartan tidigare. Anledningen till att jag gjorde det är att det är en ganska viktig och talande karta, fru talman. På den kartan är det inte mycket som inte täcks av vargrevir. Det är inte rimligt att ha det på det sättet. Vi måste någon gång få ordning och reda på vargdebatten inom det här området. För att förvalta den gemensamma vargstammen effektivare måste det till fler åtgärder. Vi kan inte hålla på på det här sättet, som vi har gjort år efter år efter år.

Vi behöver ett fördjupat samarbete med Norge. Det gäller inte bara forskning och inventering utan även gemensam rovdjursförvaltning. På nationell nivå behöver Sveriges riksdag och Norges storting fatta beslut om hur stor den skandinaviska vargstammen ska vara. Problematiken kring delade gränsvir försvinner då. Beslut om licensjakt ska fattas i nära dialog mellan berörda myndigheter på både svensk och norsk sida, givetvis med utgångspunkt i varje lands rätt till självbestämmande. Vi behöver också ett fördjupat och systematiskt samarbete mellan viltvårdsdelegationerna och de norska rovviltsnämnderna, vilket skulle stärka det lokala och regionala inflytandet i jakt- och viltvårdsfrågorna.

Formerna för jakten ska ändras för att göra den effektivare. Jag tror att ministern har hört förslag på hur det skulle kunna vara. Det finns ett behov av ett tydligt regleringsbrev som väger in socioekonomiska hänsynstagen och undviker att ge fritt utrymme för tolkning, vilket är det som vi ser i dag och som gör att debatten blivit så virrig som den är. Sist men inte minst är det angeläget att en ny jakt- och viltvårdsmyndighet kommer på plats och tar över ansvaret för dessa områden från Naturvårdsverket i samband med en genomgripande reform.

Läget är kritiskt då förra vinterns inventeringar visade på cirka 365 vargar i Sverige. Till det har det också fötts ett stort antal valpar, varvid stammen just nu borde ha passerat över 400 vargar. Det kommer med den synnerligen begränsade jakten att innebära en ökning till närmare 450 vargar nästa år. Det är lite skillnad mot hur det har varit tidigare. Av dessa medges endast jakt på totalt 24 vargar trots alla rapporter på bekräftade och misstänkta angrepp.

Riksdagen beslutade år 2013 att Sverige ska ha 170–270 vargar för att uppfylla EU-direktivets krav om gynnsam bevarandestatus. Intervallet byggde på den vetenskapliga analysen om minsta livskraftiga population, MVP. Det skulle jag vilja att vi lägger på minnet. Det är 100 vargar som ska vara MVP. Naturvårdsverket har låtit forskarna ta fram de siffrorna. Man har också tittat på det på flera områden.

Trots att riksdagen beslutade att koncentrationen av varg skulle minska finns det fler vargrevir i dag än när beslutet fattades, i synnerhet i mitt hemlän Värmland, som är Sveriges revirtätaste län. Att riksdagens beslut inte följs i en tillförlitlig förvaltning urholkar förtroendet för riksdagens förmåga att hantera komplexa och kontroversiella frågor, som rovdjurspolitiken.

Detta är en utveckling som visar att regeringen inte tar någon hänsyn till vare sig riksdagsbeslutet eller de människor som bor och verkar med vargens närvaro runt husknuten. Såväl varg som övriga stora rovdjur behöver anpassas till landsbygden och inte tvärtom.

Anf. 8 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Självförsörjningsgraden i Sverige behöver öka. Det är naturligtvis utifrån olika faktorer. Jag tänker nu på vikten av livsmedelsförsörjning i händelse av kris och krig. Om vi ska öka livsmedelsförsörjningen i Sverige måste det finnas någon som tillhandahåller tamdjur så att man kan få kött. Alla är inte vegetarianer.

Fru talman! Vargar är goda simmare. I Stockholms län har vi väldigt mycket skärgård. Vargarna tar sig lätt in i beten som är öppna mot vatten. Man uppmanas att stängsla av mot havet och vattnet. Det kan inte vara meningen att vi ska sätta stängsel efter hela skärgården. Molstaberg, som ligger 50 minuter från Sveriges riksdag, har fått många vargattacker både i hagar utan rovdjursavvisande stängsel och i hagar med rovdjursavvisande stängsel. De kom in ändå.

När man har fått upprepade vargangrepp på sina djur, kommit ut i hagen och mötts av en massaker av blodiga djur, djur som fortfarande lever men flämtar för att luftstrupen är skadad, när man kommit ut och behövt avliva en stor del av sin besättning, är det allvarligt. Detta behöver regeringen ta på allvar.

Ministern sa fyra vargar. Nu har vi minst sagt fler. Fyra vargar då kanske inte kräver så många insatser, men över 400 kräver andra insatser. Fyra vargar behöver få vara rädda för, men över 400 vargar behöver många vara rädda för. Detta behöver regeringen ta på allvar.

Anf. 9 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Fyra vargar var utgångspunkten. När riksdagen fattade sitt beslut om referensvärdet gjorde man det på grundval av ett visst vetenskapligt underlag som inte tog tillräcklig hänsyn till inaveln i den svenska vargstammen. Det är det genetiska problemet med att det från början var alldeles för få vargar som har fortplantat sig.

Detta beslut var först och främst inte ett tak. Det är helt fel tolkning. Det var ett beslut om ett referensvärde som ska lämnas in till EU med anledning av art- och habitatdirektivet utifrån vilket man sedan ska kunna hantera den svenska rovdjursstammen av vargar.

Det ingick också i propositionen som riksdagen fattade beslut om att Naturvårdsverket skulle titta på detta. Naturvårdsverket sa: Okej, minst 270 vargar får vara referensvärdet. Men det var inte ett tak, det var ett referensvärde.

Sedan kritiserades den siffran från EU-kommissionen och från forskare ganska brett. Därför fick Naturvårdsverket ett nytt uppdrag att titta på vad som är en riktigt livskraftig förvaltning av stammen och vad det referensvärdet ska vara.

Väger man in inavelsfaktorn behöver man ha en invandrad varg från Finland eller Ryssland som också reproducerar sig i Sverige. Det är precis det uppdraget som Naturvårdsverket har. Vi har fortfarande ett överträdel-seärende från EU som inte anser att vi än så länge har visat att vi har en hållbar förvaltning av våra vargar.

När det gäller antalet vargar i Sverige är 400 den mer officiella siffran, Sten Bergheden, även du gärna nämner helt andra siffror. Hur ser det då ut i andra jämförbara länder? Tyskland har mer än 500 vargar. Frankrike har mer än 500 vargar. Italien har mer än 2 000 vargar. Rumänien och Polen har mer än 2 500 vargar. Spanien rapporterar enligt art- och habitatdirektivet in 2 000–3 000 vargar.

Då kan man säga att vargen inte är utrotningshotad. Men det är inte så ekosystem fungerar, att man kan ha en reservoar med en viss typ av djur i något hörn av jordklotet och säga: Nu är det bra. Vargen ingår i de skandinaviska ekosystemen och i vår vilda natur. Därför behöver vi också ha vargar som är livskraftiga här.

Sedan har vargattackerna gått ned väldigt dramatiskt. Om man tittar på antalet vargattacker var de runt 90 år 2013, och nu är de nere på 40 år 2019. Regeringens insatser med viltstängsel har också gett effekt, och vi ersätter nu skadorna med 100 procent.

Det är väldigt viktigt att vi ska kunna ha både vild natur och gröna näringar. Där finns det en balansgång. Ibland sker det mycket sorgliga attacker på tamboskap, och därför har vi också licensjakt.

Det är länsstyrelserna som beslutar om licensjakten på varg. Där tar man hänsyn till inavelsaspekten men också till vilka vargar det är som angriper tamboskap. Där finns ett mycket stort arbete och stora anslag som regeringen ger för att det ska fungera.

Om vi ska hålla oss till vetenskapen är det väldigt viktigt att vi uppdaterar oss.

Anf. 10 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Vi kan börja där. Man har mer varg i Europa, självklart. Man jagar varg i Europa. Man har inte en debatt i parlamenten i Europa och diskuterar om man ska jaga varg eller inte. Man jagar varg och ser till att skydda boskap och bebyggelse.

Det är inte konstigt att antalet vargattacker minskar om djurantalet minskar genom att människor lägger av med fårskötsel, att ha nötboskap, lamadjur och annat i Värmland och i övriga delen av landet. Då är det klart att vargen inte har något att ta där utan att den ger sig på de vilda djuren på ett helt annat sätt.

Sedan gäller det också bedömningen när länsstyrelsen är ute. Om man inte bedömer det som en vargattack blir det ingenting i statistiken. Många vittnar om att vargattacker har dömts ned och inte blivit accepterade som vargattacker.

Riksdagen fattade ett tydligt beslut om ett intervall på 170–270. Det står så. Naturvårdsverket skulle återkomma inom intervallet. Det återkom med 270.

Fru talman! Det var den här regeringen som gav Naturvårdsverket i uppdrag att fortsätta att gå vidare till 300 vargar. Nu har man helt tappat taget och låter följa upp vargen till, som ministern själv säger, närmare 400 vargar.

Fru talman! 400 vargar är betydligt mycket mer än riksdagens beslut på 170–270 vargar. Där har regeringen en del att göra.

Fru talman! Jag vill återkomma till viltmyndigheten. Vi har gett ett uppdrag till regeringen att flytta över jakt- och viltförvaltningen till en ny viltmyndighet. Detta uppdrag kom 2015. Vi har inte sett att man ens har

påbörjat arbetet att instifta viltmyndigheten. Här har regeringen fullständigt struntat i riksdagen igen.

Vi har också frågan om vargföryngring i renskötseområdet. Accepterar ministern att man har vargföryngring i renskötseområdet?

Anf. 11 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Regeringen har under mandatperioden vidtagit flera åtgärder inom detta område, precis som miljöministern har berättat.

Men det hjälper inte de lantbrukare som kommer ut på morgonen med sin familj och får se sina djur sönderslitna, blodiga, lidande och – inte alltför ovanligt – döda. Det hjälper inte heller förskolorna i bland annat Värmland som inte törs släppa ut barnen för att leka på grund av att det finns kringströvande varg intill husknuten. Det hjälper inte med de åtgärder som regeringen har vidtagit.

Den stora frågan handlar om att människors trygghet ska sättas i första rummet. Och här, fru talman, brister regeringen när den under flera år har låtit vargstammen växa långt förbi den minsta livskraftiga stammen med vargindividerna. Man har ett oerhört stort utbredningsområde för varg i vissa av våra län.

En gynnsam bevarandestatussiffra på 170 vargar hade legat en bra bit över intervallet för att bevara den gynnsamma bevarandestatusen, till skillnad från Naturvårdsverkets siffra som nu ligger på 300 individer. Det är alltså 200 vargar fler än vad man hade sagt var den minsta livskraftiga populationen.

Fru talman! Jag måste säga att jag tycker att det är oerhört tråkigt med en politik som så flagrant bortser från dem som tvingas leva med effekterna av densamma. Detta är en politik för Södermalmstockholm, inte för Grums i Värmland.

Jag tycker att det är oerhört tråkigt att man inte tar sig ut på landsbygden och ställer frågor till människor som bor där om hur de upplever situationen. Jag skulle vilja råda miljöministern att åka ut och resa runt i landet och få de här verklighetsberättelserna framlagda för sig.

Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag kan inleda med att säga att jag är dalkulla och har ganska mycket kontakt med människor som bor i områden där det finns vargrevir. Jag känner alltså till att de här problemen finns.

Men om vi tittar på statistiken – och det ska vi väl ändå göra – ser vi att antalet vargattacker har gått ned väldigt kraftigt sedan 2019. Sten Bergheden säger att det beror på att människor slutar med djur på grund av vargar. Det stämmer inte heller, ser man när man tittar på statistiken. Antalet baggar och tackor ligger relativt stabilt sedan 2010, och även lammen.

Vi måste hitta sätt att förvalta tamboskapen och rovdjuren tillsammans. Jag tycker att siffrorna tyder på att det faktiskt går åt rätt håll.

Livskraftig population är icke samma sak som gynnsam bevarandestatus, Marlène Lund Kopparklint. Man måste hålla isär dessa begrepp. Vi kan säga att 4, 50 eller 100 vargar är en livskraftig population som kanske inte utrotas. Men nu handlar det om gynnsam bevarandestatus, och då vägs de genetiska aspekterna in.

Riksdagen har inte fattat ett beslut om att det finns ett tak. Sverige är med i Europeiska unionen, och det hoppas jag att Moderaterna fortfarande står upp för. Då har vi gemensamma åtaganden enligt art- och habitatdirektivet. Vi får inte sätta ett tak för rovdjuren. Alliansregeringen försökte men tog bort taket. Det går inte. Därför måste vi förvalta.

Vi har också licensjakt som ska ske och som det fattas beslut om ute i länsstyrelserna. När det gäller vad länsstyrelserna gör har jag fullt förtroende för deras arbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2020/21:161 om kyltorn och legionella-smitta

Anf. 13 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Eric Palmqvist har frågat mig hur arbetet fortlöper med att utreda vilka åtgärder som är lämpliga för att förhindra att legionellasmitta sprids från kyltorn, när jag bedömer att utredningen kommer att vara klar och om jag kommer att verka för att ett nationellt register över öppna kyltorn förs i syfte att förenkla framtida smittspårning.

Som jag tidigare har framfört regleras kyltorn i miljöbalken. Alla verksamheter som kan orsaka skada eller olägenhet för människors hälsa eller för miljön ska följa de krav som ställs i miljöbalken. Det är grunden.

Det innebär att den som är verksamhetsutövare ska skaffa sig den kunskap och vidta de åtgärder som behövs för att förebygga, hindra och motverka att skador och olägenheter för människors hälsa uppstår. För att säkerställa att legionellabakterier inte frodas är det därför grundläggande att verksamhetsutövare har rutiner som säkerställer att kraven enligt miljöbalken efterlevs.

Kyltorn definieras i och för sig inte särskilt inom ramen för miljöbalken och är i sig inte en tillstånds- eller anmälningsskyldig miljöfarlig verksamhet, men de kan ingå i en verksamhet som är tillstånds- eller anmälningsskyldig. Om ett kyltorn är en del i en process i en verksamhet som omfattas av tillstånds- eller anmälningsskyldighet omfattas även kyltornet av anmälan eller tillståndet.

När det gäller det förslag som Stockholms kommun har lämnat till regeringen kan jag konstatera att remissutfallet är blandat. Naturvårdsverket avstyrker förslaget och lyfter bland annat fram att flera av de stora kyltornen ingår som en integrerad del av redan tillståndsgiven verksamhet och att en registreringskyldighet skulle kunna leda till otydligheter. Även Folkhälsomyndigheten pekar på en rad utmaningar med förslaget, och båda myndigheterna konstaterar att konsekvenserna av förslaget inte är tillräckligt belysta.

Legionellainfektion är en smittspåringspliktig sjukdom enligt smittskyddslagen. Det är angeläget att smittspårningen i samband med legionellautbrott har de verktyg som behövs. Redan i dag kan kommunerna inom ramen för sin tillsyn kartlägga eventuella smittkällor, som till exempel kyltorn. Jag vill också framhålla vikten av en god myndighetssamverkan. Just detta har gett goda resultat när det gäller att motverka spridning av legionella i tapparmvatten.

Jag följer myndigheternas arbete med intresse och utesluter inte möjligheten att vidta lagstiftningsåtgärder.

Anf. 14 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Att under en pågående global viruspandemi debattera potentiella legionellautbrott kanske inte skapar några rubriker, men det är i alla fall min förhoppning att vi i denna församling förmår att hålla flera tankar i luften samtidigt.

Det är skillnad på virus och bakterier, och det är skillnad på legionella och covid-19. Även om dessa skillnader finns kan vi dra en viktig lärdom av förra årets coronautbrott i dagens debatt.

Fru talman! Om vi drar oss till minnes hur det var i början av den här pandemin, för ungefär ett år sedan, vet vi att det från samhällets sida gjordes stora insatser för att spåra smittan. Det var något som snabbt visade sig vara svårare än väntat, och innan vi visste ordet av hade vi en allmän smittspridning. Man upphörde då, såvitt jag har förstått det, med att smittspåra.

Legionella sprider sig inte på samma sätt. Visserligen finns det fall där man tror sig ha kunnat påvisa smittspridning från människa till människa, men det får anses som kuriosas i den här debatten. Legionellabakterien, som ger upphov till den så kallade legionärssjukan – ett slags svårare lunginflammation – trivs bäst i fuktiga miljöer i en temperatur kring 25–35 grader. Det är en av anledningarna till att vi inte ska ha ljummet vatten i våra färskvattenledningar, utan kallt och varmt.

Vad som annars kan hända fick jag och mina lumparkamrater erfarat 1991 på K4 i Arvidsjaur, där vi hade ett legionellautbrott. Ett tjugotal av mina lumparkamrater blev sjuka – bara för att man hade sänkt varmvattentemperaturen till 40 grader för att spara energi.

Nu lovar jag att inte trötta ut fru talmannen och statsrådet med fler av mina lumparminnen. I stället ska jag fokusera på riskerna med legionellasmitta från kyltorn och det jag anser är exempel på rimliga åtgärder för att samhället snabbt ska kunna agera då smittspridning misstänks komma från en kyltornsanläggning.

Lite kort: Kyltorn är ett slags anläggning som kyler ned vatten genom avdunstning. Kyltorn används inom industrin och har fördelen att det är en mycket energisnål teknik jämfört med så kallad torr kyla. Problemet, om vi nu ska kalla det för det, är att anläggningarna verkar vid en temperatur kring 30 grader, vilket också råkar vara den temperatur där legionellabakterien trivs och frodas som bäst.

Om man i en sådan anläggning får en tillväxt av legionellabakterier och dessa sedan sprids i den vattenånga eller vattendimma som ventileras ut från kyltornet kan smittan spridas över stora arealer. Sådana utbrott har skett vid flera tillfällen såväl i Sverige som i vår omvärld. Gemensamt för dessa utbrott är att smittan har varit svårspårad och svårupptäckt. Olika länder har valt att tackla problematiken på olika sätt.

Med tanke på att det i Folkhälsomyndighetens skrift *Nationell lagstiftning relaterad till legionella* står att ”myndigheternas roll är att utöva tillsyn, vägleda verksamhetsutövarna och aktivt delta i utredningar av fall och utbrott” undrar jag varför statsrådet inte utstrålar någon vidare entusiasm över att åtminstone göra denna typ av anläggningar anmälningspliktiga i

syfte att avsevärt underlätta sådana utredningar om olyckan skulle vara framme.

Prot. 2020/21:69
22 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar Eric Palmqvist för frågan.

Jag tycker att det är väldigt bra att vi kan hålla flera tankar i huvudet samtidigt. Vi har nu en global pandemi, så det är verkligen en tid då vi behöver reflektera över andra typer av sjukdomsutbrott som vi kan förebygga. Det vill jag verkligen säga är viktigt i många sammanhang.

När det gäller frågan om kyltorn och legionellasmitta har Stockholms kommun föreslagit att man ska göra kyltornen anmälningspliktiga enligt miljöbalken. Förslaget har varit ute på remiss. Vi tittar fortfarande på remissvaren men kan konstatera att det finns stora tveksamheter hos flera av de tyngre remissinstanserna. Folkhälsomyndigheten ser många oklarheter, och framför allt lyfter Naturvårdsverket fram att detta kan skapa otydlighet i hur man reglerar tillståndspliktiga verksamheter. Många av dessa kyltorn ingår i redan tillståndspliktiga verksamheter, det vill säga som en del i en större verksamhet som ska ha tillstånd. Sedan har verksamhetsutövarna redan, precis som Eric Palmqvist säger, ett ansvar vid all verksamhet som kan ha negativ inverkan på människors hälsa eller miljön.

Vad är det då som ytterligare kan behövas? Kanske kan det behövas ytterligare tillsynsvägledning för de ansvariga tillsynsmyndigheterna eller kommunerna, som är de som oftast har detta ansvar. Det sker nu regelbundna möten mellan Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket inom ramen för Tillsyns- och föreskriftsrådet. Där är legionella, och har varit, en återkommande fråga. Man diskuterade den senast i maj 2020. Arbetet pågår också hos Folkhälsomyndigheten, och de har efterfrågat stöd från Naturvårdsverket.

Covid-19 har av naturliga skäl gjort att frågan kanske har blivit något nedprioriterad. Men det är också viktigt att framhålla att Stockholm och även Västra Götaland med dagens verktyg har kunnat inventera kyltorn. Med miljösamverkan har man kunnat kartlägga var de här kyltornen finns för att kunna ha en effektiv tillsyn på området och förstås också, ur det perspektiv som Eric Palmqvist lyfter fram, för att lättare kunna smittspåra.

Jag tycker att det är viktigt att fortsätta följa frågan och är väldigt glad att Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket har den uppe inom ramen för Tillsyns- och föreskriftsrådet. Vi tittar också närmare på hur man ska kunna göra en tillsynsreglering.

Jag tror inte att interpellanten nödvändigtvis ser förslaget om tillståndsprövning enligt miljöbalken som det enda sättet att göra det möjligt att inventera och ha en bättre kontroll på kyltornen. Det ingår också redan i kommunernas tillsynsansvar och i verksamhetsutövarnas ansvar att se till att detta är kontrollerat och inte skapar fara för människors hälsa och för miljön.

Anf. 16 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Det senaste legionellautbrottet orsakat av kyltorn som jag känner till ägde rum i Kista 2017. Det var ett mindre utbrott då endast 8 personer smittades, men i det utbrottet dog faktiskt så många som 4 personer. Innan dess slog bakterien till i Lidköping 2004 och i Västerås 1979.

Det finns en intressant sammanställning från Folkhälsomyndigheten från 2016 som heter *Utbrott och intressanta fall* som man kan grota ned sig i om man nu är intresserad av det.

Jag tänkte i alla fall här i denna debatt nämna vårt västra grannland Norge och vad som hände där i början av 2000-talet. Norge drabbades då av ett par större legionellautbrott, bland annat 2001 och 2005. I det senare utbrottet insjuknade över 50 personer varav 10 avled. Dessa utbrott fick som konsekvens att man i Norge gick så långt att man helt enkelt införde en lag som helt förbjuder användning av öppna kyltorn. Samtidigt har andra länder där stora utbrott skett valt en annan väg med hårdare reglering eller just tillstånds- eller anmälningsplikt.

Och det är därför vi står här i dag, fru talman. Jag vill nämligen inte att vi i Sverige ska hamna i en situation där förhastade och drastiska beslut fattas som en reaktion på en händelse som hade kunnat mildras om vi hade tänkt efter före.

Fru talman! Jag är rädd för att vi – om vi inte agerar proaktivt, eftertänksamt och försiktigt – kan hamna i just ett sådant läge där det reses krav från allmänheten om att öppna kyltorn ska förbjudas som en reaktion på ett nytt utbrott i Sverige, speciellt om man vid ett sådant utbrott misslyckas med en snabb smittspårning och effektiv begränsning av smittan. Ett sådant förbud skulle enligt min mening vara mycket olyckligt, då det skulle medföra enorma kostnader för svenska företag både i framtvingade nyinvesteringar och i ökade energikostnader. Det måste vi gemensamt hjälpas åt att undvika.

Stockholms stad har, vilket statsrådet nämner och vilket också nämns i interpellationen, föreslagit att kyltorn ska bli föremål för anmälningsplikt enligt tillämpligt regelverk. Frågan har beretts inom Regeringskansliet. Dessvärre är remissutfallet blandat, vilket öppnar för att både avstå från att gå vidare med frågan och att gå vidare med den och ta tag i de utmaningar som pekas ut av några remissinstanser. Påståendet att ”konsekvenserna av förslaget inte är tillräckligt belysta”, som statsrådet lutar sig mot, anser i alla fall inte jag utgör skäl nog att helt avfärda tanken på en enklare anmälningsplikt för denna typ av anläggningar. Det är nog mer en fråga om hur lösningsorienterad man är i arbetet med frågan.

En tillsynsvägledning är naturligtvis väldigt bra, men den förutsätter att man känner till anläggningarna. Nu vet inte jag hur många anläggningar som eventuellt inte är inkluderade i redan tillståndspliktiga verksamheter, men det är ju positivt om man känner till dessa anläggningar. Därför undrar jag om statsrådet inte ser någon risk att ett utbrott skulle kunna försätta oss i en situation där det reses krav på att i stället förbjuda öppna kyltorn, med de stora negativa konsekvenser det skulle medföra för svenskt näringsliv.

Anf. 17 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag kanske ska ägna en liten stund åt att säga någonting om vad legionella är så att de som lyssnar på den här debatten vet vad det handlar om.

Det är ett bakteriesläkte som består av flera arter, av vilka några kan infektera människan. Det kan orsaka allvarlig lunginflammation som kallas legionärssjuka eller en mildare febersjukdom som kallas pontiacfeber.

Legionellabakterien är vanligt förekommande i jord och vattensamlingar och kan tillväxa i olika typer av konstruerade vattensystem och smitta vid inandning av små droppar av vatten som bildas. Precis som Eric Palmqvist sa kan det här bildas i vanligt tappvatten om man inte har tillräcklig temperatur på det. Cirka 150 fall rapporteras varje år i Sverige, varav runt en tredjedel har smittats utomlands.

Behandlingen är antibiotika. Ibland behövs sjukhusvård. Legionellabakterien är mindre farlig för friska personer. Personer som i övrigt är friska kan drabbas, men det är främst de som är lite äldre och de med nedsett immunförsvar som blir svårast sjuka. Det är alltså inte så att risken är överhängande att dö om man får det här, men det är förstås en farlig smitta som vi behöver undvika.

Jag vill också säga att vi inte har avfärdat den här frågeställningen. Jag tackar interpellanten för att han sätter ljuset på den här frågan, för vi behöver såklart förebygga framtida sjukdomsutbrott.

Frågan är verkligen aktuell för de här samtalen mellan våra myndigheter som just nu tittar på hur man ska kunna göra en mycket tydligare vägledningsföreskrift som kopplar till miljöfarlig verksamhet. Tillsynsvägledning kan också bestå i att ge stöd, råd, samordna, följa upp och utvärdera tillsynsmyndigheternas arbete med tillsyn.

Det är glädjande att både Västra Götaland och Stockholm har sett att man med dagens verktyg kan inventera efter kyltorn och skaffa den bild som behövs för att kunna utöva en effektiv tillsyn på området.

Det är såklart också möjligt för kommunerna och regionerna att dela med sig av sina erfarenheter till övriga kommuner och regioner så att man verkligen ser till att man täcker in det här.

Frågan är fortfarande på bordet och inte avfärdad. Vi följer den väldigt noga.

Anf. 18 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Jag beklagar det faktum att man från regeringens sida verkar fokusera på den omständighet att kyltorn i allt väsentligt omfattas av de tillstånd som redan gäller för tillståndspliktig verksamhet i enlighet med miljöbalken. Hur pass frekvent förekommande det är med kyltorn som inte omfattas av sådan verksamhet vet jag inte, men jag gissar att det inte är så många. Däremot kan man förmoda att i de fall verksamheten inte är tillståndspliktig kanske också incitamenten att sköta anläggningarna på adekvat sätt saknas. Nu spekulerar jag, får jag erkänna.

Jag är i sanning inte en regelivrare – tvärtom! Jag brukar vara en av dem som i debatter i den här kammaren för regeringen påpekar vikten av regelförenklingar och mindre krångel för näringslivet. Men i sammanhanget vill jag understryka att regler som syftar till att potentiellt rädda människors liv faktiskt är berättigade.

Jag är övertygad om att det skulle vara möjligt att vidta fler åtgärder än vad regeringen har tagit initiativ till på detta område. Jag efterlyser inte krångliga och kostnadsdrivande tillståndskrav utan snarare att man från regeringens sida tar initiativ till någon form av enkelt nationellt register över kyltornsanläggningar kopplat till någon form av enklare anmälningsplikt för dessa. Ju enklare, desto bättre, om bara informationen finns lätt-tillgänglig för berörda myndigheter om olyckan är framme och smittspridning måste ske.

Med det sagt, fru talman, vill jag ta detta tillfälle i akt att under min sannolikt sista debatt med den avgående miljö- och klimatministern och tillika vice statsministern önska henne lycka till i hennes framtida värv. Isabella Lövin och jag delar inte alltid – nästan aldrig kanske – varandras åsikter, men en sak delar vi, och det är glöden och engagemanget för det vi tror på och anser är rätt väg för Sverige.

Anf. 19 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Eric Palmqvist, för lyckönskningen! Jag önskar le-
damoten allt gott i arbetet framåt för en bättre värld.

Jag vill avslutningsvis säga gällande det här med kyltornen att jag uppskattar att Eric Palmqvist delar min bild att det vore att gå för långt att förbjuda kyltorn. De är väldigt mycket mer energieffektiva än alternativen att ha stängda kyltorn eller använda biocider, det vill säga olika typer av kemikalier, för att få sterilt vatten. Det skulle kunna orsaka miljöproblem av annat slag.

Det är viktigt att vi övervakar och ser till att de befintliga kyltornen underhålls och sköts på rätt sätt och att verksamhetsutövarna ser att de har en plikt enligt miljöbalken att vara tillräckligt informerade så att de förstår sitt ansvar att underhålla och förhindra risker för människors hälsa och för miljön.

Frågan är aktuell och diskuteras mellan våra myndigheter. Regeringen kommer att fortsätta följa den här frågan. Just nu har vi en pandemi som tar upp mycket av våra myndigheters energi, men det är samtidigt viktigt att inte bara titta på vad krisen som vi har i dag innebär utan att också se framåt. Det här är en sådan fråga som man absolut behöver ha ögonen på med tanke på de dåliga erfarenheter som finns i Sverige och runt om i världen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:288 om Sveriges förutsättningar för en stark gruv- och mineralnäring

Anf. 20 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Linda Modig har frågat mig om jag tänker verka för att regeringen ska återupprätta Sveriges position som EU:s ledande gruv- och mineralnation och, om så är fallet, vilka åtgärder jag avser att vidta.

Svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet samt utanför Sveriges gränser. Det handlar om arbetstillfällena, välfärd och utvinning av mineral och metall viktiga för en grön omställning samt om att tillförsäkra en god och hälsosam miljö, nationellt och globalt.

Fru talman! Sverige ska fortsätta att vara ett föregångsland inom mineralnäringen när det gäller hållbar utveckling. De åtgärder som formulerades inom mineralstrategin från 2013 har regeringen fullföljt. Därefter har det fortsatta arbetet bedrivits kopplat till regeringens strategi Smart industri, där gruv- och mineralnäringen är inkluderad. I budgetpropositionen

för 2021 finansierar regeringen även en satsning på metaller och mineral ur sekundära källor.

Det finns ett ökande behov av metaller för fossilfria energitekniker som vindkraft och solenergi, samt för omställningen av transportsektorn med laddinfrastruktur, batterier och elbilar.

Innovationskritiska metaller och mineral är ett av de prioriterade områdena i regeringens strategi om cirkulär ekonomi och är nödvändiga i klimatomställningen. Sekundär utvinning av metaller och mineral är ett växande alternativ till primär brytning. Primära material ska så långt det är möjligt ersättas av resurser som används effektivt i cirkulära flöden. Sverige deltar aktivt i arbetet med den europeiska batterialliansen som arbetar med att säkra tillgången av råvaror för produktion av hållbara battericeller.

Fru talman! I höstas publicerade kommissionen ett meddelande om kritiska råvaror som anger tio åtgärder för att säkerställa tillgången på hållbart producerade råvaror samt en uppdaterad lista över kritiska metaller och mineral. Regeringen kommer att fortsätta stödja utvecklingen av hållbara värdekedjor från råvara till insatsvara eller slutprodukt, som föreslås i enlighet med kommissionens så kallade råvarumeddelande och redan existerande arbete. I ett sådant arbete är Sveriges gruv- och mineralindustri samt gruvklustret som helhet centrala aktörer. Tillförlitliga och heltäckande värdekedjor, där bland annat prospektering och kraftigt ökad återvinning har en central roll, är en förutsättning för att EU ska nå målen i EU:s industristrategi och den europeiska gröna given. Därmed kan vi lyckas med den digitala och gröna omställningen samt bibehålla Europas framtida industriella konkurrenskraft och innovationskapacitet.

Anf. 21 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Det gläder mig att regeringen har fullföljt åtgärderna inom den svenska mineralstrategin och sedan dess byggt på och förädlad strategin i Smart industri. Jag och näringsministern är också helt överens om behovsanalysen i fråga om vikten av svensk och europeisk försörjningsförmåga när det gäller viktiga råvaror som mineral och metaller – vissa är innovationskritiska, och andra är viktiga av andra skäl för att vi ska klara omställningen till ett fossilfritt samhälle.

När det gäller näringsministerns uttalande om att primära material så långt som möjligt ska ersättas av återvunna material vill jag ändå understryka att återvinning inte inom överblickbar tid kommer att kunna ersätta i sådan grad att brytning och förädling av jungfruligt material kommer att vara överflödigt. Låt oss därför klart och tydligt slå fast att vår råvaruförsörjning och klimatomställning är helt beroende av att vi bryter och förädlar mineral som primärmaterial.

Det är tyvärr några nyckelfrågor som saknas i näringsministerns svar, fru talman. Näringsministern besvarar inte frågan varifrån dessa mineral och metaller ska komma. En fråga till näringsministern är därför: Var ska Sveriges och EU:s behov av mineral och metaller tillgodoses? Ska Sverige, som förutom i gruvavfall härbärgerar sällsynta jordartsmetaller i berggrunden, bidra till att vi ska kunna utveckla just effektiva vindkraftverk och klara ökad efterfrågan på laddbara batterier när fordonsflottan ska ställas om?

Prot. 2020/21:69

22 januari

Svar på
interpellationer

Jag vill inte av ett socialdemokratiskt statsråd få höra att svaret på den frågan är att någon annan ska lösa detta, för det är en ytterst viktig solidarisk och moralisk fråga. Det är enligt min och Centerpartiets mening inte moraliskt ansvarsfullt att ett av världens mest utvecklade och rika länder, med kanske världens mest strikta miljöprövning av gruvverksamhet, ska rycka på axlarna och till synes stå likgiltigt inför att dessa jordartsmetaller bryts i en auktoritär och odemokratisk regim som Kina, som begår systematiska övergrepp på sin befolkning för att framställa vanadin, eller av barnarbetare i Kongo som utnyttjas av cyniska krigsherrar för att utvinna kobolt.

Vad händer med fyndigheten i Norra Kärr?

I näringsministern svar lyser också regeringens eget ansvar i provningskedjan med sin frånvaro. Näringsministern undviker nogsamnt att diskutera elefanten i rummet: hans och regeringens roll i prövningen av bearbetningskoncessioner, hans och regeringens saktfärdighet i handläggningen av denna ärendekategori. Jag vill därför fråga näringsministern om han är stolt över och tillfreds med tempot i den handläggning som han presterar. Är tempot i handläggningen av dessa ärenden sådant att regeringen föregår med gott exempel? Sänder regeringen med detta tempo rätt signaler till andra aktörer i provningsprocessen?

Ärade talman och näringsministern! Det står inte bara en elefant i rummet. Det står två. Det finns några getingmidjor eller flaskhalsar i provningsprocessen. Den första elefanten har jag nämnt vid namn. Den ansvarar inför riksdagen. Det är skälet till att jag har kallat hit näringsministern för att i dag stå till svars för detta. Den andra elefanten i rummet är Länsstyrelsen i Norrbottens län. Med tanke på att den största delen av prospekteringen och gruvdriften sker i min valkrets Norrbotten och i Västerbotten får dessa länsstyrelser handläggning av ärenden enligt miljöbalken och mineralagen stor praktisk betydelse. Av dessa är Länsstyrelsen i Norrbotten den enskilt viktigaste spelaren i provningsprocessen.

Regeringens nyutnämnda landshövding, Lotta Finstorp, har börjat bra. Hon har konstaterat att det är i Norrbotten det händer.

Fru talman! Jag sa det i mitt jungfrutal i Sveriges riksdag för snart två år sedan, och jag säger det igen: Det är i Norrbotten det händer. LKAB har nyligen presenterat en mångmiljardsatsning på 10–20 miljarder för att utveckla fossilfria järnmalmspellets. Det är en fantastisk satsning, som även tyras av länsstyrelsens handläggning.

Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är riksdagens privilegium och uppgift att granska regeringen. Ett verktyg är just att ställa enkla frågor eller, för den delen, interpellationer. Det sker kontinuerligt, och så ska det vara. Så har det varit tidigare, och så kommer det att fortsätta vara. När frågorna kommer försöker vi besvara dem.

Jag ber om att igen få läsa upp den fråga som Linda Modig har ställt och som jag försökte besvara. Hon undrade om regeringen tänker återupprätta Sveriges position som EU:s ledande gruv- och mineralnation och, om så är fallet, vilka åtgärder jag avser att vidta.

I frågan, fru talman, ligger det att Sverige inte skulle vara EU:s ledande gruvnation. Jag skulle säga att vi är det, och det kommer vi att fortsätta vara. Vad baserar jag det på? Jag baserar det på verkligheten, Linda Modig. Verkligheten är att i Sverige i dag produceras 91 procent av all järnmalm i Europeiska unionen. I Sverige i dag produceras 38 ½ procent av allt bly, 36,7 procent av all zink, 23 procent av allt guld, 20 procent av allt silver och nästan 11 procent av all koppar.

Ja, mycket görs i Norrbotten, men jag tycker också att Västerbotten bidrar med en hel del. Det vill jag bara tillägga, som tidigare boende i Västerbotten.

Fru talman! Linda Modig har naturligtvis en poäng. Jag menar att vi ska göra vårt yttersta för att ersätta så mycket jungfruligt material som det bara går genom återvinning och cirkulär ekonomi. Det tror jag att vi i grund och botten är överens om. Men nej, jag tror inte heller – jag delar den uppfattningen – att vi inom överskådlig tid kommer att kunna åstadkomma allt. Det handlar både om det som vi använder i dag och om det som vi använder i framtiden. När vi tittar framåt ser vi en storskalig elektrifiering av våra samhällen. Det är klart att efterfrågan på mycket av detta då kommer att öka. Då behöver vi en kraftigt förbättrad återvinning i ett cirkulärt flöde, men vi kommer naturligtvis också att använda mer jungfruligt material.

Vi behöver inte tillskriva varandra uppfattningar som vi i grund och botten vet inte stämmer, Linda Modig. Jag känner Linda Modig sedan lång tid tillbaka. Det är en kompetent och skicklig företrädare för Norrbotten och för Centerpartiet. Jag vet att hon kan argumentera för sin sak utan att tillskriva mig uppfattningar som hon vet att jag inte har. Det är klart som korvspad att jag tycker att vi så långt som möjligt ska öka den egna försörjningsförmågan ur ett europeiskt perspektiv. Det tycker jag av många olika skäl. Det är förstås strategiskt. Men vi vet också, eftersom vi ständigt får rapporter om det, vilka förutsättningar och villkor som finns när det gäller en del av den här utvinningen i till exempel länder som Kongo. Det är barnarbete, förorenade floder med mera. Om detta är vi överens.

Även om Sverige i den senaste globala rankningen 2019 klättrade är vi nog också överens om att vi har anledning att se över vår lagstiftning och vårt regelverk, inte i akt och mening att dra ned på kraven på att man ska göra saker och ting på ett bra, rent och sjyst sätt, utan för att öka förutsägbarheten i lagstiftningen och i dess tillämpning.

Där har regeringen redan vidtagit några åtgärder, och jag ser framför mig att kunna presentera ytterligare några sådana. Då kan vi se till att Sverige inte bara är ledande i dag utan också framåt – inte bara i ett europeiskt perspektiv, utan när det gäller hållbar brytning kanske till och med i ett globalt perspektiv.

Anf. 23 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag delar naturligtvis de långsiktiga ambitionerna, men om vi ska nå fram till denna fina idévärld måste vi vidta handlingar på marken som gör skillnad. Och som jag sa: En stor flaskhals i prövningsprocessen är tyvärr Länsstyrelsen i Norrbotten.

Det vore helt fantastiskt om LKAB skulle lyckas med detta enastående projekt. Det är den största svenska industrisatsningen någonsin, med årliga investeringar på mellan 10 och 20 miljarder kronor under 20 år, och den

är grundad i en affärsmässig bedömning av den framtida marknaden. Genom att erbjuda koldioxidfria produkter skulle LKAB mer än dubbla omsättningen fram till 2045, samtidigt som bolaget kan förse världsmarknaden med det koldioxidfria järn som är nödvändigt när världsekonomin ställer om och morgondagens järnvägar, vindkraftverk, elbilar och industrimaskiner ska produceras.

Fru talman! LKAB:s egen verksamhet orsakar i dag 4 procent av industrins samlade utsläpp i Sverige. För att en omställning och framför allt produktionen av järnsvamp ska vara möjlig krävs enligt LKAB:s vd att tillståndprocesserna går fyra gånger snabbare – hela fyra gånger snabbare.

Jag betvivlar att näringsministern förstår hur allvarligt läget är i prövningsprocessen och vilken enorm utmaning för prövningsprocessen LKAB:s satsning innebär, för om näringsministern var medveten om hur illa ställt det är vore det obegripligt att regeringen inte vidtar fler åtgärder för att avhjälpa bristerna, något som jag redan för ett drygt år sedan be-tecknat som en systemkollaps.

Jag har min bild klar för mig: Det är allvar nu. Något måste göras innan det är för sent, och det är därför vi måste fokusera på de åtgärder som vi behöver vidta för att få fart på tillståndprocesserna.

Prövningsprocessen har gått i baklås, fru talman. Den har avstannat. Ärenden med överklagade och hänskjutna ansökningar om bearbetningskoncessioner ligger år efter år till sig hos regeringen. Ingen gruva på jungfrulig mark har startat i Sverige sedan 2012.

På myren utanför Kaunisvaara i Pajala kommun – den kommun där jag själv är uppvuxen – startade Northland Resources en järnmalmsgruva. Sommaren 2018 kunde den nya ägaren Kaunis Iron till allas stora glädje återstarta en fungerande gruvverksamhet för kaffepengar på grund av konkursen. I dag jobbar drygt 500 personer direkt och indirekt i den gruvan.

Men trots att bolaget ett år senare, den 1 juli 2019, har ansökt hos Mark- och miljödomstolen i Umeå om ett nytt verksamhetstillstånd har ärendet till dags dato ännu inte ens kungjorts. Inte ens det första steget i handläggningen av målet har alltså tagits på ett och ett halvt år. Förklaringen till tidsutdräkten är att Länsstyrelsen i Norrbotten nu i ett drygt halvår inte mäktat med att yttra sig över ansökan.

Då kan man undra om det bara är länsstyrelsen som har ansvar för att yttra sig över detta. Så är det såklart inte. Alla nationella expertmyndigheter som Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, SGU och MSB har yttrat sig inom angivna tidsfrister, medan länsstyrelsen har fått ännu en tidsfrist för anstånd till i dag. Vi får väl se om länsstyrelsen kanske gör det i dag.

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att få till stånd en fungerande gruvprövning hos Länsstyrelsen i Norrbotten? Jag har motionerat om att vi kanske måste koncentrera denna verksamhet till en länsstyrelse som kan det här, nämligen den i Västerbotten. Min fråga till statsrådet är: Hur långt är regeringen beredd att gå för att få snurr på detta?

När pandemirestriktionerna är över, fru talman, bjuder jag in näringsministern till Tornedalens, Malmfälten och Norrbotten. Kom och stå med mig i den tornedalska myllan! Låt oss åka till myren i Tapuli och se hur verkligheten ser ut!

Anf. 24 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tror att vi är helt överens om betydelsen av den svenska gruvnäringen, inte bara för Norrbotten utan för hela vårt land. Som jag sa är ju Sverige även i ett europeiskt perspektiv en ledande gruvnation och har potential att stärka den positionen, inte minst när det gäller att visa vägen i att ställa om till ett hållbart sätt att göra detta och bli av med utsläppen både direkt i verksamheten och indirekt. Det gäller både LKAB och till exempel Boliden.

Det här är någonting som jag tror att vi har all anledning att både stötta och vara stolta över. Jag tror också att det indirekt kommer att bidra till export av de produkter som andra bolag som man samarbetar med inom gruvklustret kan producera och leverera även till andra delar av världen. Här finns alltså en stor potential.

Fru talman! Jag inser och förstår att det hör till att i opposition kritiskt granska regeringen, men jag tror också att det är viktigt att vara ärlig. Det är klart att det har hänt saker sedan vi diskuterade det här för ett år sedan. Låt mig ta några exempel på just det här området.

I somras bad regeringen en lagman titta igenom miljöbalken just för att se hur vi kan hjälpa våra bolag, brett i industrin, som vill ställa om för att kunna bli av med de utsläpp som vi talar om, 4 procent talade Linda Modig om i fallet LKAB. Hur kan vi förenkla den processen och göra den mer förutsägbar och samtidigt ändå ha höga ambitioner? Vi vill ju inte bli ett land som förstör miljön eller för den delen trampar på människors grundläggande rättigheter.

Därutöver presenterade jag ganska nyligen en samordnare som ska hjälpa de bolag som i dag har de här ambitionerna: en senior person, Peter Larsson, som ju både är med i Ingenjörsvetenskapsakademien och också senior rådgivare på Sveriges Ingenjörer, en person med stort förtroende och stor erfarenhet av att hjälpa till i de krångliga processer som Linda Modig talar om.

Tanken är att han koncentrerat ska hjälpa till just i Norrbotten och Västerbotten. Det arbetet har väldigt mycket att göra med de utmaningar som vi har, inte bara när det gäller enskilda myndigheter. De här bolagen möter ju många utmaningar både när det gäller processerna och kompetensförsörjningen.

Sanningen är ju den att utvecklingen i Norrbotten och Västerbotten i dag är så fantastiskt bra att ett av de stora problemen är kompetensförsörjningen. Den lägsta arbetslösheten vi har just nu i landet är i Norrbotten och Västerbotten, vilket är en helt annan bild än den som fanns när Linda Modig och jag var studenter vid Umeå universitet för sisådär 25 år sedan.

Det är en fantastisk utveckling. Den ska vi stärka, och det är mot den bakgrunden som vi vidtar de här åtgärderna.

Därutöver behöver vi också titta över hela lagstiftningen, hela mineralagen. Jag hade gärna sett att det redan hade varit på plats, men som Linda Modig mycket väl känner till har vi under det senaste året också samarbetat kring många av de åtgärder som har handlat om att stävja effekterna av pandemin. Väldigt mycket tid och energi har gått till detta, men jag ser framför mig att så fort det är möjligt också tillsätta en sådan utredning.

Linda Modig tar upp en enskild länsstyrelse; jag kan inte gå in i det, särskilt eftersom det inte ligger inom mitt ansvarsområde, fru talman. När det gäller hur själva processerna går till är vi helt överens om att vi behöver

Prot. 2020/21:69

22 januari

Svar på

interpellationer

öka förutsägbarheten, och det är också min ambition att vidta ytterligare åtgärder där.

Anf. 25 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Det är jättebra att det vidtas åtgärder på lång sikt. Det är bra att vi får till stånd en miljöprövningsutredning. Den är ytterst välkommen och välbehövlig, inte bara för gruvnäringen utan för all verksamhet som ianspråktar mark och där det föreligger konkurrerande markianspråktaganden.

I höstens budget har vi inom januariavtalet satsat 58 miljoner kronor på miljöprövning och miljötillsyn. Det har vi gjort eftersom vi har hörsammat att länsstyrelserna har angett resursbrist som en orsak.

Fru talman och näringsministern! Jag måste säga att jag som förtroendevald börjar bli uppgiven över vad vi kan göra. Eftersom länsledningen i Norrbotten har klagat på och angett att resursbrist skulle vara en förklaring till den synnerligen senfärdiga handläggningen har jag nämligen frågat vad det här innebär för dem, och nu är problemet enligt dem inte resurserna. De tycker inte att det är en förstärkning, utan de anser att det är en återställning. Nu är problemet det som näringsministern adresserar, nämligen kompetensförsörjningen.

Det faktum att regeringen har behövt utse en speciell samordnare tycker jag manar till eftertanke. Att vi behöver en samordnare säger någonting om kapaciteten hos de regionala myndigheter som har i uppdrag att samordna länets utveckling. Jag håller fullständigt med näringsministern om att det är en ypperlig person. Jag tror att personen kommer att vara väldigt viktig, så jag avser inte att kritisera honom. Men jag tycker att det är intressant att det är så.

Fru talman! Ska vi klara av att hävda svensk gruvnäring i internationell konkurrens måste det till kraftfulla åtgärder. Ska LKAB:s modiga satsning att gå i bräsch globalt för omställning till fossilfri järnmalmspelletts och att göra stål inte av kol utan med järnsvamp lyckas måste alla dessa enorma investeringar gå i lås. Då krävs det en snabbare takt i handläggningen.

Uppenbarligen räcker det inte med mer pengar till länsstyrelserna, inte heller till Mark- och miljödomstolen i Umeå. Nu behöver vi handling och beslutsförmåga. Vi förtjänar bättre!

Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi lever mitt i en pandemi med allt vad det innebär. Därutöver vet vi också att det pågår en klimatkris vars effekter, om vi inte lyckas hantera den, kommer att bli oöverblickbara både för människor, djur och natur.

Mot den bakgrunden är det oerhört glädjande att se att den svenska industrin, inte minst i norra Sverige, gör stora insatser för att visa att det går att producera varor och produkter som vi kommer att behöva långt in i framtiden och göra det på ett sätt som inte förstör klimatet och miljön.

Det är mot den bakgrunden vi har tillsatt utredningen. Nu är det fråga om så pass mycket och så pass stora investeringar. Vi har båda nämnt LKAB, som jag hade förmånen att få vara med och presentera, men vi pratar också om Northvolt, som håller på att etablera Europas största och renaste batterifabrik i Skellefteå. Vi pratar om Hybrit, det vill säga produktion av stål utan hjälp av kol.

Därutöver kan jag säga att jag träffar investerare som är intresserade av att i närtid investera miljardtals kronor i norra Sverige, med de förutsättningar som finns där, för att också bli en del av omställningsindustrin. Det i sig, fru talman, ger stort framtidshopp mitt i den mörka tid vi befinner oss i. Men utmaningarna för myndigheter i fråga om kompetensförsörjning ökar. Det är mot den bakgrunden som regeringen har tillsatt utredaren, och det är mot den bakgrunden jag inte bara gör besök – det har jag gjort och kommer att fortsätta att göra – utan själv har mycket fokus på frågan. Det här är inte en fråga enbart för Norrbotten, Västerbotten och Sverige, utan jag tror att det vi gör just nu kommer att bidra till att visa att klimatomställning är möjlig och att den kommer att leda till fler jobb och ekonomisk tillväxt som vi kommer att ha stor glädje av för lång tid framöver.

Tack för interpellationen, och tack för i dag, fru talman!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:235 om punktskatten på plastartiklar

Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att gå vidare med förslaget om en skatt på plastartiklar även om Sverige vid tiden för implementeringen fortfarande befinner sig i en pandemisituation. Han har även frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förändra förslaget efter remissrundan.

I den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna anges att en skatt eller avgift ska införas på engångsartiklar. Mot denna bakgrund tillsatte regeringen en utredning, som i augusti lämnade sina förslag i betänkandet *Skatt på engångsartiklar*.

Utredningens betänkande har remitterats. Remisstiden löpte ut den 30 december 2020. Som jag tidigare meddelat bereds betänkandet – och inkomna remissynpunkter – nu i sedvanlig ordning inom Finansdepartementet.

Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det kan omöjligt ha undgått någon vilket becksvart mörker den svenska besöksnäringen har befunnit sig i under snart ett års tid. Det är dels på grund av de generellt förändrade rörelsemönster vi ser i pandemins spår, dels en konsekvens av regeringens restriktioner. I dag begränsas sällskap på restauranger och barer till fyra personer, och alkohol – produkten med högst vinstmarginal – tillåts inte säljas efter klockan 20.

Annars livsdugliga företag, vilka haft som vana att spara i ladorna, har tvingats plocka ned skylten i kölvattnet av restriktionerna eftersom de ekonomiska stödåtgärderna har varit för sena och för snåla och återkommande fastnat i Socialdemokraternas byråkrati i stället för att betalas ut.

Restriktionerna har med detta sagt naturligtvis inte kommit på plats för att sätta käppar i hjulet för en enskild näring utan för att begränsa smittspridningen. Samtidigt skulle den cyniska kunna påstå att restriktionerna åtminstone delvis syftar till att regeringen önskar visa handlingskraft, det

vill säga de är egentligen i viss utsträckning symboliska åtgärder – detta inte minst givet att det återkommande har varit svårt att finna belägg för att det sker en okontrollerad smittspridning i de berörda miljöerna.

Symbolpolitik är dock, som bekant, regeringens paradgren. Därför kanske det inte förvånar någon att regeringen under den brinnande krisen för restaurangnäringen väljer att fortsätta med implementeringen av den kritiserade punktskatten på engångsartiklar i plast.

Om förslaget som nu har varit på remiss skulle bli verklighet innebär det att thaimatlådor, take away-kaffemuggar, plasttallrikar med mera beläggs med punktskatter i intervallet 3–7 kronor. Förutom att utgöra ännu en symbolskatt utan märkbar förbättring för miljön ter sig skatten djupt feltajmad mot bakgrund av pågående pandemi.

Fru talman! I en tid då restaurangnäringen går på knäna och gör sitt yttersta för att ställa om genom att erbjuda take away i alla dess former, allt från klassisk take away-lunch till matpåsar som konsumenterna färdigställer hemma, skulle dessa punktskatter utgöra en ytterligare spark på dem som redan ligger.

När medvetna medborgare försöker följa diverse rekommendationer och restriktioner genom att dricka kaffe på promenad i stället för på ett fik eller genom att äta restaurangmaten hemma i stället för på restaurang, då ska de helt plötsligt punktbeskattas för detta. Utöver att det riskerar att drabba den redan hårdast ansatta branschen ter det sig onekligen konstigt när regeringen återkommande påstår sig vilja minska smittspridningen.

Varför har finansministern och regeringen över huvud taget valt att utreda denna fråga och skickat utredningsförslaget på remiss?

Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson frågar sig om det har varit möjligt för någon att undgå vilket beckmörker den svenska besöksnäringen befinner sig i. Det är uppenbart ett parti som det helt har undgått, nämligen Sverigedemokraterna, som vill fördubbla restaurang- och hotellmomsen nu mitt under pågående pandemi. När vi ser hur tufft restaurangbranschen har det vill man alltså fördubbla momsens. Tajmningen kunde knappast vara sämre.

Tobias Andersson pratar om symbolpolitik. Då kan vi påminna om att Sverigedemokraterna var det parti som i våras ville stänga de svenska skolorna, vilket gjordes i många andra länder. Men där har de insett att det inte var så effektivt, och därför har andra länder sina skolor öppna under den andra smittvågen.

Regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder för att begränsa smittspridningen och för att stötta företag, sjukvård och andra delar av samhället genom krisen. Samtidigt arbetar vi parallellt med åtgärder som vi kommer att behöva gå fram med efter krisen. Där har vi sagt att vi ska genomföra en grön skatteväxling under mandatperioden. Exakt hur den ska utformas kommer vi naturligtvis att diskutera. Där finns flera olika förslag som nu är ute på remiss. Remissvaren bereds nu i Regeringskansliet, och sedan kommer vi att återkomma till exakt hur den gröna skatteväxlingen ska se ut.

Anf. 30 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag noterar att finansministern initialt helt bytte fokus och ämne för interpellationsdebatten. Gällande restaurangmomsen har sänkningen som gjorts dömts ut. Jag är övertygad om att Magdalena Andersson själv har tillhört den skara som vid något tillfälle problematiserat densamma.

Med det sagt tycker jag att man som politiker ska kunna vara självkritisk. Jag kan konstatera att tajmningen i vår höstbudgetmotion var allt annat än perfekt. Det hade varit klädsamt om finansministern hade kunnat göra densamma, det vill säga inse att den engångsskatt på plastartiklar som hon och regeringen väljer att gå vidare med är allt annat än optimal.

Jag förstår dock att finansministern är i behov av att ta del av de remissynpunkter som inkommit innan hon kan sätta ned foten definitivt. Därför, fru talman, tänker jag att vi kan gå igenom några av dessa tillsammans.

Den branschförening som primärt riskerar att drabbas av förslaget, Visita, avstyrker införandet av den föreslagna skatten. I sitt remissvar betonar man bland annat följande:

- Skatten stöder inte en övergång till en mer resurseffektiv och biobaserad cirkulär ekonomi.
- Skatten leder inte till minskad nedskräpning.
- Skatten leder till ökat matsvinn.

Vidare lyfter man fram att det föreligger stora brister i underlaget till förslaget om skatt. Bland annat menar man att angivna alternativ till beskattade artiklar saknas, varför skatten blir enbart fiskal. Därutöver menar man att det föreligger stora brister i konsekvensutredningen.

Svensk Handel avstyrker förslaget trots att man återkommande uttrycker att man delar målet med skatten. Detta då man anser att utredningens förslag på skatt inte är ett ändamålsenligt styrmedel för att uppnå de angivna målen samt att skatten riskerar att leda till negativa effekter för sysselsättningen.

Svensk Plastindustriförening avstyrker förslaget och skriver att man ”anser att engångsartikelutredningens betänkande inte överensstämmer med vår uppfattning om hur negativa miljöeffekter av engångsartiklar kan undvikas och därigenom anser vi att betänkandet bör utformas på ett annorlunda sätt”.

Näringslivets Regelnämnd avstyrker förslaget och skriver att ”NRR anser dessutom att det är tidsmässigt helt fel i nuvarande Coronakris att ytterligare öka företagets regelkostnader – direkt och indirekt – och det krävs snarare ett stopp mot denna typ av ökade kostnader för att underlätta för näringslivet att kunna återhämta sig”.

Skatteverket uttrycker att man ”anser att skattens utformning med en hög skattenivå i förhållande till ett lågt varuvärde kan leda till skatteundraganden. Skatteverket anser också att förslaget har en oklar effekt på miljö och resurseffektivitet.”

Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Livsmedelsföretagen, Sveriges bagare & konditorer, Max, Panini Internazionale med flera avstyrker också förslaget, då de anser att det inte är ändamålsenligt – något som enligt mig står bortom rimligt tvivel.

Mot bakgrund av denna breda kritik från remissinstanserna skulle jag vilja fråga finansministern om hon åtminstone kan överväga att överge detta förslag.

Anf. 31 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ja, det är ju väldigt bra om Tobias Andersson nu backar från att det var rätt att Sverigedemokraterna ville fördubbla restaurangmomsen vid årsskiftet. Senast jag hörde deras partiledare Jimmie Åkesson uttala sig i den frågan var det dock med ett mycket långt försvar av detta som precis rätt åtgärd, så det ska bli intressant att följa Sverigedemokraternas interna debatt i den frågan. Om man inte längre har den finansieringen i sin budgetmotion ska det också bli intressant att höra vilka av de utgiftsökningar som Sverigedemokraterna föreslår som man skulle vilja ta bort.

Den här skatten har, precis som alla andra skatter, varit ute på remiss. När remissvaren kommer in tittar vi naturligtvis på dem på Finansdepartementet. Det är därför man har förslag ute på remiss. När vi har gått igenom dem tittar vi också på hur vi ska genomföra hela den gröna skatteväxlingen. Om, hur och när vi går vidare är ännu inte beslutat utan bereds nu i Regeringskansliet, så det finns inget mer att säga om detta just nu.

Däremot tycker jag att det är värt att komma ihåg en sak när vi pratar om den gröna skatteväxlingen. Jag får väldigt många frågor i riksdagen om de skatter som höjs som en del av den gröna skatteväxlingen men inte lika många om de skatter som sänks. Sveriges invånare fick en skattesänkning nu vid årsskiftet som en del av den gröna skatteväxlingen, så vi sänker också skatter som en del av detta.

Anf. 32 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vågade yppa ett uns av självkritik, för jag tycker att man som politiker bör kunna diskutera ställningstaganden och föra intern och extern debatt om saker och ting.

Det är uppenbart att finansministern är av en annan uppfattning. De utfästelser som regeringen och finansministern gjort avser man att printa, hacka in i sten och stå fast vid i all oändlighet. Jag tycker att det är en osund inställning.

Fru talman! Jag förstår att finansministern inte i detalj kan redogöra för hur regeringen avser att fortskrida i arbetet med detta huvudlösa förslag. Jag förstår också att förslaget ryms i januariöverenskommelsen. Men det måste finnas utrymme även för politiker att avstå från att verkställa utfästelser när dessa visar sig vara skadliga och på intet sätt eftersträvansvärda. Allt annat vore att binda fast politiker vid deras sämsta förslag utifrån någon obskyr princip om att vi är felfria. Politiker är inte felfria. Socialdemokraterna är definitivt inte felfria, vilket stora delar av deras historia tydligt pekar på.

Jag anser därför att det vore klädsamt av finansministern om hon åtminstone kunde med att kritisera förslaget, dess tajmning och dess utformning. När en bred mängd av remissinstanser på olika punkter slår ned på förslaget, säger att det inte kommer att ge önskad effekt och att det inte finns alternativa produkter att gå över till och dömer ut det utifrån olika synvinklar vore det klädsamt om ansvarig minister åtminstone i liten utsträckning kunde problematisera detsamma.

I all välmening ber jag finansministern att överväga att skrota förslaget.
Gör om och gör rätt!

Prot. 2020/21:69
22 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är svårt att debattera när ens motdebattör säger att man har fastslagit något som man tvärtom svarat att man inte har fastslagit.

Jag har sagt att om, hur och när vi går vidare med ett sådant förslag – om, hur och när vi går vidare – ännu inte är beslutat. Då är det svårt att hävda att jag står fast och vägrar lyssna på remissinstanser. Tvärtom är det precis det vi gör nu – vi sitter på Finansdepartementet och analyserar remissvaren.

Det här gör det svårt, tycker jag, att debattera på ett i kammaren lämpligt sätt.

Tobias Andersson säger att han har yppat ett uns av självkritik. Ja, det kanske är på sin plats givet att man har föreslagit att en av de branscher som är allra hårdast drabbade av pandemin ska få fördubblad moms. Det, om vi pratar tajmning, är ju svårslaget illa.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2020/21:266 om kläds kattens effekter

Anf. 34 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Anne Oskarsson har frågat mig hur jag ser på kläds kattens samhällsekonomiska effekter, specifikt de av socioekonomisk karaktär och de som påverkar jämställdheten, samt om jag vidtar några åtgärder inom mitt ansvarsområde i regeringen.

Att få bort farliga kemikalier från vår vardag är högt prioriterat av regeringen, både för hälsans och för miljöns skull.

Enligt januariavtalet ska en kraftfull grön skatteväxling genomföras med höjda miljöskatter som växlas mot sänkt skatt på jobb och företagande. Det ska även införas en skatt på farliga kemikalier i kläder och skor.

Regeringen gav en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur en skatt på skadliga kemikalier i kläder och skor kunde utformas. Syftet med skatten skulle vara att minska förekomsten av eller risken för exponering för och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från kläder och skor på ett kostnadseffektivt sätt. I utredningens betänkande finns en sedvanlig konsekvensanalys där de samhällsekonomiska effekterna bedöms, inklusive effekter för enskilda.

I betänkandet bedöms skatten leda till betydande miljö- och hälsovinst. Utredningen bedömer att förslaget för en genomsnittlig konsument skulle medföra merkostnader på 100 kronor per år. Då kvinnor i genomsnitt köper mer kläder än män förväntas en något större del av skattebördan hamna på kvinnor, men samtidigt förväntas en större del av hälsovinsterna komma kvinnor till del. Det kan tilläggas att på inkomstsidan har den gröna skatteväxlingen inneburit skattesänkningar för inkomsttagarna.

Som jag har meddelat flera gånger tidigare bereds remissvaren för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 35 ANNE OSKARSSON (SD):

Fru talman! I början av sitt svar säger finansministern: ”Att få bort farliga kemikalier från vår vardag är högt prioriterat av regeringen, både för hälsans och för miljöns skull.”

Att det finns och har funnits farliga kemikalier i ett stort antal varor har man vetat sedan länge. Själv höll jag föreläsningar om detta på 70-talet. De företag som jag jobbade inom var vaksamma, och det fanns även europeiska samarbeten. Det är svårt att förstå varför inget har gjorts tidigare. Varför har inte gränsvärden sänkts? Varför har inte produkter som är hälsofarliga förbjudits?

Textilindustrin har också vetat detta länge, så 90 procent av alla textilier och skor som säljs i landet innehåller inga skadliga kemikalier. Borde inte alla företag som eliminerat skadliga kemikalier belönas?

Varför vidtas denna åtgärd nu? Varför inte ta ett helhetsgrepp? Detta gäller kläder och skor – varför ingår inte andra textilier, som gardiner, lakan och tyger på möbler?

En del av de nanopartiklar som man hittar i havet kommer från kläder. Det beror på att kläder produceras av syntetmaterial, till exempel petflaskor. En studie från Lunds universitet visar att plastartiklar i vattnet kan fastna i fiskars hjärnor och orsaka hjärnskador som sannolikt leder till rubbat beteende. Trots detta har problemet inte åtgärdats.

Varför skattebelägga alla kläder och skor, vilket medför stora administrativa kostnader och kostnader för testning? Alla företag som säljer kläder ska beskattas för att mot bevis få tillbaka 95 procent. Varför inte 100 procent?

En vara som köps i Sverige skulle beskattas, men tar jag samma vara från USA slipper jag skatten, menar Tullverket. Varför vill man snedvrída konkurrensen och ge Sverige, som är ett litet, exportberoende land, nackdelar?

Jag vill, fru talman, ställa följande fråga: Varför kan inte EU:s Reachlagstiftning inväntas, så att farliga kemikalier kan regleras för alla länder samtidigt?

Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Som jag berättade i svaret har vi haft en utredning som har tittat på denna skatt och kommit med ett förslag. Förslaget har nu lämnats till en lång rad remissinstanser. Anledningen till att vi har ett remissförfarande är dels att det är ett krav enligt grundlagen att regeringen ska bereda ärenden, dels, självklart, att vi vill höra vad de olika remissinstanserna har för synpunkter på förslaget. Det är bra att vi har fått in många synpunkter, och vi sitter nu och tittar på dem på Finansdepartementet för att se vad det finns för invändningar och synpunkter på förslaget, eller förslag till en bättre utformning av en sådan här skatt. När regeringen är färdig med det arbetet kommer vi att kunna återkomma till riksdagen med hur vi ser på klädskatten.

Anne Oskarssons idé om beskattning av även lakan, handdukar och andra textilier är förstås ett förslag som jag kan ta med mig till Finansdepartementet för att se om det skulle vara en möjlig utvidgning av någon form av skatt på textilier.

Vad gäller EU:s Reach är det alltid en avvägning hur man ska miljöstyra. En del ämnen är så farliga att de ska förbjudas helt, medan andra ämnen ska regleras. Ibland styr man också när det gäller miljö och klimat med beskattning. Det handlar om att för varje farligt ämne eller utsläpp göra en bedömning av vilken åtgärd eller vilken mix av åtgärder som är mest effektiv.

Anf. 37 ANNE OSKARSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Enligt utredningen skulle merkostnaden per person på grund av skatten bli i snitt 100 kronor, det vill säga två kilo kläder per år. Sannolikt kostar det barnfamiljer mycket mer. En utredning från Swedbank visar att kläder till ett barn under ett år kostar 870 kronor på ett år. För barn mellan fyra och tio år är kostnaden 950 kronor per år. Det är alltså betydligt mer än de 100 kronorna.

Det kan vara stor skillnad på skatten i procent mellan olika varor. För en vara för 150 kronor som väger ett kilo blir skatten 50 kronor, det vill säga 25 procent. För en vara för 2 000 kronor som väger ett kilo blir skatten 2,5 procent, alltså försumbar. Man kan anta att småbarnsföräldrar inte alltid har råd att köpa överallt för 2 000 kronor utan kanske väljer billigare alternativ, vilket medför att skatten i procent av varans kostnad blir högre.

För att göra produkter billigare kan man börja laborera med tunnare material, vilket i sin tur medför en snabbare förbrukning. Det i sin tur gynnar inte en cirkulär ekonomi. Det är självklart bättre att en produkt kan användas fler gånger.

Fru talman! Därför vill jag ställa följande frågor: Varför inför man en skatt i ett format som utmanar dem som redan har det knappt, en socioekonomiskt svag grupp? Varför beräknas skatten på antalet kilo? Strävar man inte efter att utjämna ekonomiska klyftor?

Anf. 38 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill återigen understryka att denna skatt alltså ännu inte är införd eller beslutad. Den har varit på remiss, och vi sitter just nu på Finansdepartementet och bereder dessa ärenden. Jag tror att det är viktigt att utgå från fakta när vi debatterar här i kammaren.

Om man skulle införa en sådan här skatt finns på andra sidan också den gröna skatteväxlingen, som skatten i så fall skulle vara en del av. Då finns också en skattesänkning. Utredningen har beräknat att det skulle kosta 100 kronor per person och år – vi kan säga att det är tre eller fyra gånger mer för en barnfamilj, det vill säga 400 kronor per år. En person med en inkomst på 250 000 kronor om året, det vill säga en månadslön på knappt 20 000, får då med den gröna skatteväxlingen en skattesänkning på 1 376 kronor per år. Bor man i stödområde A eller B, alltså norrut och i mer glesbefolkade delar av landet, får man en skattesänkning på 3 000 kronor per år – bara så att saker kan sättas i sitt sammanhang.

Anf. 39 ANNE OSKARSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Man räknar med att många små företag kommer att försvinna då de inte kommer att kunna bära bördan i form av administration och testning. Detta medför att 700 personer, enligt utredningen, eller 900 personer, enligt Svensk Handel, främst kvinnor, förlorar

jobbet då försäljningen inom Sverige av kläder och skor antas minska med 1 procent när skatten införs.

Men chanserna att få ett nytt arbete i branschen bedöms av utredningen vara goda för dem vars anställning upphör. Hur kan chanserna vara goda när försäljningen minskar? För vilken åldersgrupp är de goda? Kan det inte bli mycket svårare speciellt för äldre kvinnor?

Eftersom kvinnor i snitt köper mer kläder än män förväntas en större del, inte en "något större del", som sägs i svaret, av skattebördan hamna på kvinnor. Samtidigt förväntas en större del av hälsovinster komma kvinnor till del. Detta låter cyniskt. Använder inte män kläder och skor? Kvinnor har 76 procent av männens livsinkomst. Varför ska de explicit skadas genom förlust av arbetsplats och för att de köper mer kläder?

Fru talman! Jag ställer därför denna fråga: På vilket sätt menar ministern att klädskatten bidrar till ökad jämlikhet? Eller saknas det relevans när det gäller jämställdhet här? Annars är det väl egentligen regeringens målsättning att åstadkomma större jämlikhet mellan könen?

Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag skulle gissa att anledningen till att utredningen menar att kvinnor exponeras mer för farliga kemikalier är att kvinnor handlar mer kläder, kanske oftare byter kläder och ofta har nya kläder på sig. Därmed exponeras de mer för farliga kemikalier.

Den utveckling vi nu ser inom klädbranschen handlar dock om ökad återanvändning. Vi ser att vanliga butiker mer och mer säljer egna plagg som har varit brukade och sedan säljs igen. Det är en väldigt positiv utveckling. Vi ser också att det blir fler och fler secondhandbutiker av olika slag. Det är något som är bra för miljön och som också kan gagna kvinnors hälsa.

Regeringen har en väldigt aktiv jämställdhetsagenda. Jag har under min tid som finansminister arbetat med vad vi kallar jämställdhetsbudgetering, alltså att man har med sig jämställdhetstanken hela tiden medan man arbetar fram de olika förslagen. Det är något som jag själv brinner för och tycker är viktigt. Jämställdhet är ett sätt att skapa ett bättre samhälle för både kvinnor och män, och det är också bra för ekonomin.

Jag tycker att det är trevligt att Anne Oskarsson från Sverigedemokraterna tar upp detta. Men jag blev bekymrad när jag i veckan hörde Jimmie Åkesson säga att han hellre ser Trump än Joe Biden som president, för han är så intresserad av Trumps högerkonservativa politik. Det är en sak som är tydlig: Trump har inte varit bra för jämställdheten eller för kvinnorna i USA.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:273 om ordning i folkbokföringen

Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! David Lång har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att återskapa ordning i folkbokföringen.

Sedan den här regeringen tillträdde har vi genomfört en kursändring för att skapa ordning och reda i folkbokföringen. Det kräver ett enträget arbete och att ansvariga myndigheter ges rätt förutsättningar. En del i att skapa rätt förutsättningar handlar om tydliga signaler till befolkningen om att var och en ska vara folkbokförd där den bor. Därför har det varit särskilt viktigt att återinföra folkbokföringsbrottet, som togs bort av alliansregeringen.

Regeringen har dessutom genomfört ett flertal andra åtgärder som syftar till att förbättra kvaliteten i folkbokföringen. Skatteverket har fått ökat anslag och fler verktyg för att kunna upptäcka, utreda och åtgärda fler fel i folkbokföringen. Myndigheten har nu möjlighet att avregistrera falska identiteter från folkbokföringen och göra besök för att kontrollera en persons bosättning.

Regeringen har även stärkt Skatteverkets möjligheter att bekämpa brott som har en koppling till användandet av falska eller manipulerade handlingar. Detta har vi bland annat gjort genom att Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet har utökats till att även omfatta utredningar av olovlig identitetsanvändning, urkundsförfalskning och osant intygande i de fall gärningen avser uppgift eller handling i ärende hos Skatteverket. Vidare har Skatteverket fått bättre förutsättningar för ett effektivt och ändamålsenligt informationsutbyte mellan bland annat folkbokföringsverksamheten och den brottsbekämpande verksamheten.

Finansdepartementet har också remitterat en promemoria i vilken bland annat föreslås en skyldighet för samtliga myndigheter att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen är oriktig eller ofullständig. Ärendet bereds nu inom Regeringskansliet. Därutöver har regeringen tillsatt en statlig utredning som senast den 1 april 2021 ska redovisa åtgärder för att minska fel i folkbokföringen.

Avslutningsvis vill jag även nämna att regeringen under föregående år beslutade om två uppdrag för att motarbeta felaktig folkbokföring. Regeringens budskap är tydligt: Det ska vara ordning och reda i folkbokföringen.

Anf. 42 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret! Folkbokföringen är ju, som de flesta känner till, avsedd att tillgodose samhällets behov av basuppgifter om befolkningen i Sverige. Registren är till för att visa var någonstans i landet en person ska beskattas, och var personen har rätt att rösta, och de fungerar även som underlag för utbetalningar från välfärdsystemet och som underlag för samhällsplanering.

Riksrevisionen publicerade en granskningsrapport år 2017, där man konstaterade att ett av problemen med folkbokföringen är minskat incitament att rapportera in korrekta uppgifter till Skatteverket, bland annat på grund av problem på bostadsmarknaden. Andra skäl till felaktigheter i folkbokföringen är flyttningar till respektive från Sverige.

Riksrevisionen konstaterar att det saknas kunskap om hur omfattande folkbokföringsfelen är, trots att regeringen har begärt att Skatteverket ska göra en bedömning av hur kvaliteten i folkbokföringen ser ut. Riksrevisionens slutsats är att Skatteverkets kvalitetsarbete inte bedrivs på ett effektivt sätt. Skatteverket har uppskattat att cirka 200 000 personer är felaktigt

folkbokförda i Sverige, men man medger också att det verkliga antalet kan vara mycket högre än så. Ingen vet säkert.

Vi har sett exempel på hur felaktig folkbokföring utnyttjas för välfärdsbedrägerier och för att illegala migranter som inte har rätt att vistas i Sverige ska kunna hålla sig undan. Vi har sett exempel på hur personer helt plötsligt fått en inneboende som bara skrivit sig på någon annans adress utan dennes vetskap. Det upplevs som ytterst obehagligt för den som drabbas, och det kan även få negativa praktiska konsekvenser i vissa fall, till exempel uteblivna bidrag av olika slag.

Det finns exempel på att dussintals och ibland hundratals personer är folkbokförda på samma adress. Det förekommer att den som uppstår bidrag felaktigt anger Sverige som sin adress men bor utomlands utan myndigheternas vetskap.

Med tanke på det svar jag fick kan det vid första anblicken se hoppingsgivande ut att regeringens målsättning är att det ska bli ordning och reda i folkbokföringen. Men dessvärre har Sverige alltför länge bedrivit en politik som gör att vi förlorar minst lika mycket i andra ändan. Den okontrollerade massinvandringen har lett till att stora mängder människor befinner sig i Sverige illegalt. Ingen vet vilka de är, ingen vet var de befinner sig och ingen vet vad de gör. Regeringens politik har grundat sig på uttalanden som "Mitt Europa bygger inte murar", vilket har resulterat i problem som "vi inte såg komma".

Jag vill därför fråga finansministern om regeringen tänker börja ta invandringens negativa konsekvenser för folkbokföringen på allvar eller om man tänker fortsätta att öka problemet i ena ändan och tvingas reparera i den andra?

Anf. 43 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag ska kanske börja med ett litet klagande. Folkbokförd i Sverige är man om man bor i Sverige, alltså befinner sig här varaktigt. Om man är här under en kortare period kan man få ett samordningsnummer. Befinner man sig illegalt i Sverige är man ju inte folkbokförd.

Som jag sa i svaret har regeringen under lång tid, sedan vi tillträdde, arbetat för att komma till rätta med detta problem. Vi behöver ordning och reda i folkbokföringen eftersom den ligger till grund för väldigt många andra myndigheters beslut. Det handlar till exempel om utbetalningar av olika former av försäkringar och stöd. För att minska de felaktiga utbetalningarna är det grundläggande att finns en korrekt folkbokföring.

Därför har vi jobbat med att stärka både de rättsliga verktyg som Skatteverket har – att återinföra folkbokföringsbrottet har varit viktigt – och de verktyg som Skatteverket har internt. Vi har också tittat på, och kommer förhoppningsvis att gå vidare med, förslag om bättre informationsutbyte också mellan myndigheterna.

Därutöver har vi utökat resurserna till Skatteverket just för att arbeta mer aktivt med folkbokföringen. Det handlar om 45 miljoner för förra året. I år får man 43 miljoner, och sedan kommer anslagen att höjas permanent. Jag delar helt uppfattningen att det är ett problem att folkbokföringen inte är helt korrekt och att vi måste vidta ytterligare åtgärder för att stärka den.

Vi har alltså under de här åren jobbat för att förbättra arbetet. Vi har också remitterat ett förslag som vi nu bereder i Regeringskansliet. Därutöver kommer den större Folkbokföringsutredningen att lämna förslag under året. Den utredningen tar ett större grepp på folkbokföringen. En av de saker de tittar på är det faktum att personer skriver sig på ställen där de inte bor. Det är något som skapar väldigt stor oro hos de familjer – till exempel äldre – som plötsligt får veta att ytterligare en person är skriven på deras adress. Det skapar väldigt mycket oro hos den enskilde. Det är bra att detta är en av de frågor som utredningen tittar på.

Anf. 44 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Det där med personer som befinner sig illegalt i Sverige kanske är en definitionsfråga. Men det finns de som befinner sig i Sverige på vissa villkor, till exempel de tusentals afghanska män som saknar asylskäl men som ändå får stanna i Sverige under förutsättning att de fullföljer gymnasieutbildning och därefter skaffar jobb. Men för att de ska kunna fullfölja sin skolgång måste de vara skrivna någonstans, och finns det inga bostäder blir de illegalt skrivna där de egentligen inte bor. Då kan det definieras som att de faktiskt är här illegalt. De har ingenstans att bo, för det finns inga bostäder.

Under ytan döljer sig ett omfattande missbruk av transfereringssystem och bidrag. Den bristande kontrollen underlättar också för ljusskygga verksamheter i allmänhet, vilket indirekt kan bana väg för grövre brottslighet. Det finns luckor i systemet som utnyttjas av kriminella nätverk, vilket inte bara utmynnar i missbruk av transfereringssystemen utan även i att personer som inte har rätt att befinna sig i landet, definitionsmässigt, eller har tagit sig in illegalt begår brott eller används som svart arbetskraft.

Poängen jag vill göra är att det har öppnats upp för en ny bransch inom organiserad brottslighet där man säljer adresser till utlänningar. Bland annat har som sagt gymnasielagen bidragit till det.

Lägg därtill regeringens nya migrationspolitik som innebär att regeringen vill införa en bredare humanitär skyddsgrund, vilket betyder att den som under lång tid har levt i Sverige med tillfälliga uppehållstillstånd och fått särskild anknytning till landet, som man uttrycker det, kan få stanna även om asylskälen har upphört. Detta ger möjlighet för fler så kallade ensamkommande att stanna i Sverige, och fler illegala migranter får på sikt möjlighet till uppehållstillstånd.

Även här öppnas det upp för missbruk och utnyttjande av systemet genom felaktig folkbokföring, inte minst på grund av bostadssituationen.

Kommer detta att förbättra eller försämr situationen i folkbokföringskaoset, kan man fråga sig.

Att döma av de olika partiernas retorik gällande folkbokföring och hur problemen påverkas av en ansvarslös migrationspolitik finns det en kvalificerad majoritet i riksdagen för att lösa problemen. Socialdemokraterna, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna säger att de vill lösa problemen, och dessa partier har 72 procent av riksdagsmandaten. Kanske ansluter även Liberalerna så småningom; det återstår att se. Trots detta väljer Socialdemokraterna att hålla fast vid samarbetet med Miljöpartiet, som har 16 mandat, och det får då avgöra landets öde i denna fråga.

Enligt Magdalena Anderssons svar verkar regeringen fokusera på de personer som är felaktigt folkbokförda. Men när det gäller den nya organiserade brottsligheten med försäljning av felaktiga bostadsadresser, vad avser regeringen att vidta för åtgärder för att komma till rätta med den, fram tills att problemen förhoppningsvis blir lösta någon gång i framtiden?

Anf. 45 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringens arbete handlar såklart delvis om att vi ska ha en korrekt folkbokföring, och det har vi arbetat strävsamt med under de senaste åren och kommer att fortsätta med. Vi har gjort kortsiktiga saker, och vi jobbar också långsiktigt och har tillfört ytterligare resurser för att kunna göra det.

Därutöver jobbar regeringen mycket aktivt mot den organiserade brottsligheten och har vidtagit en lång rad åtgärder. Det är inte mitt ansvarsområde, men vi samarbetar givetvis i regeringen.

Utgifterna här har ökat rejält de senaste åren på grund av den stora utbyggnaden av rättsväsendet. Vi har fördubblat antalet platser på polisutbildningen, bland annat genom att bygga två nya polishögskolor, och nu utexamineras nya poliser från polishögskolorna i Borås och Malmö. Vi ska ha 10 000 fler polisanställda. Därutöver ska vi givetvis bygga ut det övriga rättsväsendet med domstolar och annat. Kriminalvården har det ju trångt eftersom straffen har förlängts och fler brottslingar gripits.

Vi har också ett 34-punktsprogram med åtgärder för straffskärpningar och annat för att motverka den organiserade brottsligheten. Även här arbetar regeringen aktivt för att komma till rätta med problemen med organiserad brottslighet, inklusive försäljningen av adresser.

Anf. 46 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har i skatteutskottet lagt fram ett förslag om en ny folkräkning. Det behövs en folkräkning där huvudfokus läggs på omfattande inre utlänningskontroll och registrering av biometrisk data för icke-medborgare i Sverige och att myndigheter samverkar för att göra fysiska kontroller av områden där felaktigheter kan misstänkas föreligga.

De problem vi har upplevt och upplever i detta nu är i mångt och mycket ett resultat av Socialdemokraternas arbete samarbete med just Miljöpartiet. Socialdemokraterna säger, och Magdalena Andersson har sagt det här i dag, att de vill ha ordning och reda. Men i handling låter de kaoset fortgå eftersom de accepterar Miljöpartiets påspädning av problemet genom den ansvarslösa migrationspolitiken.

Jag menar att det inte räcker att hantera problemen med folkbokföringen, utan de måste lösas. Då räcker det inte med att hantera masstillströmningen av ekonomiska migranter, utan detta måste stoppas. Det tycks inte räcka med att hantera Miljöpartiet i regeringen heller, utan de måste ut ur regeringen.

Fru talman! Är inte slutsatsen av debatten att Socialdemokraterna försöker göra alla nöjda genom att säga en sak och samtidigt göra en helt annan?

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tror att man missar problemet om man tror att en ny migrationslagstiftning skulle lösa alla problem med felaktigheter i folkbokföringen. Felaktigt folkbokförda förekommer i olika grupper. Det är inte ovanligt att till exempel ungdomar och studenter är felaktigt folkbokförda.

Det kan finnas poänger med en folkräkning, men när det gäller just folkbokföringen är bedömningen att ungefär 2 procent av den svenska befolkningen är felaktigt folkbokförd.

Ur ett folkbokföringsperspektiv är vår bedömning därför att det är mer effektivt att fokusera på de 2 procent som är felaktigt folkbokförda och säkerställa att de inte är det än att gå runt och knacka dörr hos de 98 procent som är korrekt folkbokförda för att se om det verkligen är de som bor där. Det finns ju en risk att människor inte är hemma eller gömmer sig i en garderob eller något annat. Det skulle vara ett väldigt omfattande arbete som skulle kosta väldigt mycket av skattebetalarnas pengar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:208 om pausad polisutbildning och organiserad kriminalitet

Anf. 48 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Katja Nyberg har frågat mig vilka avvägningar regeringen gör när man gör bedömningen att kollektivtrafik, köpcentrum och liknande får hålla öppet som vanligt medan essentiella polisutbildningar ställs in. Hon har även frågat mig om jag genom regeringsarbetet har fått kännedom om eller givit direktiv om att pausa, avsluta eller skjuta upp utbildningar inom de brottsbekämpande myndigheterna samt om jag likt ett tidigare utskottsinitiativ till justitieutskottet ämnar sätta igång med att utreda ett förbud mot deltagande i kriminella organisationer.

Den pandemi som Sverige har drabbats av innebär att alla, såväl enskilda individer som organisationer, myndigheter och arbetsgivare, behöver ta sitt ansvar för att minska smittspridningen genom att följa gällande råd och rekommendationer. Att undvika folksamlingar och trängsel är absolut nödvändigt för att bromsa virusets framfart. Det innebär att många viktiga aktiviteter i samhället har behövt pausas och att många människor har varit tvungna att avstå från saker man planerat.

Vi vet att viruset trivs och sprids i miljöer där människor samlas. För att minska smittspridningen har många utbildningar i landet därför ställts in, skjutits upp eller genomförts på distans. Det gäller även de brottsbekämpande myndigheterna. Våra brottsbekämpande myndigheter har ett svårt och komplext uppdrag som många gånger kräver tuffa prioriteringar mellan olika arbetsuppgifter. Att värna de anställdas hälsa är en förutsättning för att myndigheterna ska kunna fullgöra sina mål. Jag har fullt förtroende för att Polismyndigheten gör de prioriteringar som är nödvändiga under den pågående smittspridningen. Jag förutsätter också att övriga delar av samhället följer Folkhälsomyndighetens råd och rekommendationer under pandemin.

Trots pandemin genomför regeringen nu den mest omfattande satsningen mot gängkriminaliteten någonsin i Sverige, genom 34-punktsprogrammet och den historiska utbyggnaden av Polismyndigheten. År 2024 är målet att Polismyndigheten ska ha 10 000 fler anställda jämfört med 2016. Enligt myndighetens prognoser kommer målet att nås. Alldeles nyligen gjorde 600 nya poliser sin första dag på jobbet efter att ha tagit examen från polisutbildningen. Nästa år följs de upp av ytterligare cirka 1 400 nyutbildade poliser. Det innebär en förstärkning med uppemot 2 000 poliser det närmaste året. Genom satsningen angriper vi brottsligheten från flera håll samtidigt.

Att kriminalisera deltagande i eller samröre med kriminella nätverk skulle dock kräva mycket utredningsresurser för ett magert resultat när det gäller att hitta luckor i strafflagstiftningen. När det gäller deltagande i kriminella nätverk rör det sig dessutom om en grundlagsändring som skulle ta mycket lång tid att genomföra. Det vi i stället måste prioritera är effektiva och träffsäkra åtgärder mot de kriminella nätverken som gör skillnad. Regeringens utgångspunkt är att detta i första hand ska ske inom grundlagens nuvarande ramar.

Vi gör just detta. Steg för steg fortsätter vi att skärpa och förändra lagstiftningen, och våra åtgärder slår hårt mot de kriminella nätverken. Här kan jag till exempel ta upp lagstiftningen om vapen och explosiva varor som trädde i kraft den 1 december 2020. En generell utgångspunkt för ändringarna är att straffskärpningarna för innehav och smuggling av illegala vapen och explosiva varor ska träffa kriminella nätverk särskilt hårt.

Trots de stora påfrestningar pandemin inneburit för vårt samhälle fortsätter regeringen således oförtrutet arbetet med att förbättra förutsättningarna för de brottsbekämpande myndigheterna att utföra sina uppdrag.

Anf. 49 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret från inrikesministern.

De samhällsproblem som stod i fokus för ett år sedan är av en annan karaktär än det vi fokuserar på i dag. Det hot som var i fokus då hotar samhället på ett djupare plan än vad pandemin gör.

Om den organiserade brottsligheten får fortsätta i samma anda, om oskyldiga människor fortsätter att dödas av misstag av kulor från gängkriminella, om mindre än var femte av dessa kallblodiga mördare blir dömda för de brott de begår, om människor som tagit sig till Sverige från andra länder är efter år försörjs av andra och om skolelever i utsatta områden får en sämre start i livet än vad andra barn får för att de växer upp i ett utanförskapsområde är det långt värre än vad pandemins konsekvenser kommer att bli.

Det är förståeligt att det huvudsakliga fokuset i dag ligger på pandemin och dess konsekvenser, speciellt med tanke på antalet felbedömningar som Sverige har gjort i hanteringen av covidsmittan. Men även om det i dag kan kännas överkligt kommer pandemin att klinga av och i stället ersättas av utredningar samt utkrävande av ansvar för felaktiga beslut. Vi kommer i åratal att diskutera och försöka förstå hur ett av världens mest välorganiserade länder kunde fungera så illa när det verkligen gällde.

Pandemin har inte på något sätt satt den organiserade kriminaliteten på paus, utan det verkar snarare som att den har blivit som en extra boost för de kriminella. De gängkriminella har inte lagt ned sina vapen, utan tvärtom

ser 2020 ut att vara det värsta året någonsin vad gäller skjutningar. Det är en pandemi som har påverkat oss alla, förutom de kriminella, som härjar på värre än vanligt. Att man då lägger viktiga utbildningar på is i stället för att hitta alternativa vägar kan ifrågasättas.

Fru talman! Med den allt grövre och större påverkan av organiserad kriminalitet måste vi bryta denna trend genom att inte göra det attraktivt att vara kriminell. Om man kan leva gott på att vara kriminell, varför ska man då ta ett vanligt jobb?

Enligt en Sifundersökning som gjordes hösten 2019 är det en majoritet av svenska folket som har uppfattningen att integrationen fungerar dåligt. Politikerna hålls ansvariga och tros inte ha tillräckligt med lösningar för att hantera integration och kriminalitet.

Fru talman! Sveriges befolkning består i dag av nästan 20 procent utrikes födda, och en stor del av dessa invandrare har inte etablerat sig på arbetsmarknaden, vilket medfört att Sverige 2018 hade det största sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda i Europa.

Arbetslösheten 2018 var 3,8 procent bland inrikes födda och 15,4 procent bland utrikes födda. Under 2018 försörjde sig 772 000 personer i arbetsför ålder under hela året på bidrag och sociala ersättningar, vilket motsvarar 13,3 procent av den totala arbetskraften. Och detta var långt före pandemin.

I vissa områden är det så illa att unga människor väljer att bli yrkeskriminella i stället för att ens fundera på att ta ett jobb. Vi har i dag en grupp individer som aldrig kommer att komma in i arbetslivet och som därmed hamnar i ett livslångt utanförskap. Vi behöver se till att så många som möjligt blir självförsörjande, och det kommer de definitivt inte att bli genom en kriminell livsstil.

Det räcker inte med att fokusera på antalet poliser, höjda straff med mera. Vi behöver även göra det svårare och mindre attraktivt att bli kriminell. Att då sätta vitala polisiära utbildningar på paus, när det borde vara en prioritet för regeringen att vidareutbilda rättsväsendet – även under en pandemi, är oförståeligt för mig. Borde inte inrikesministern ha ett större intresse av att vitala utbildningar genomförs? Dessutom finns det i dag mängder med digitala lösningar och utbildningar. Klarar grund- och gymnasieskolorna av att ha distansutbildning borde även Polishögskolan klara av det.

Har inrikesministern pratat med Polismyndigheten och kontrollerat att de verkligen har tillräckligt med resurser för att genomföra dessa utbildningar? Det är väldigt viktigt för att kunna bekämpa den organiserade brottsligheten.

Anf. 50 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag vill också säga tack till statsrådet för svaret.

Jag blandar mig i denna debatt av den anledningen att just polisens verksamhet ligger mig väldigt varmt om hjärtat.

Det är viktigt att få ut fler poliser i yttre tjänst, och då är det olyckligt att utbildningarna försätts i vänteläge. Vi har åtskilliga gånger, statsrådet och jag, diskuterat vikten av att få ut tjänstemän på vägen för att göra kontroll och därmed begränsa de kriminellas utrymme i vårt samhälle.

Prot. 2020/21:69

22 januari

Svar på

interpellationer

Självfallet måste vi minska smittspridningen i samhället – det är vi överens om. Var och en av oss har ett ansvar för att göra detta. Men det finns trots allt verksamheter i landet som inte pausar. Man bryr sig helt enkelt inte om pandemin, och man bryr sig inte om de restriktioner som råder i samhället i övrigt utan låter sin verksamhet pågå precis som vanligt.

År 2021 har, förutom coronan och allt vad den innebär, börjat illa. Vi har haft flera skjutningar redan, och i går fick vi beskedet att den unga kvinna som sköts i lördags har avlidit. Om jag inte har missat något är det tre döda hittills i skjutningar, och då är januari månad inte över. Sedan finns det ett flertal som är skadade. Det är oklart hur pass allvarligt, men det är tre som har avlidit på grund av skjutningar, i alla fall vad jag vet.

Den kriminella verksamheten pågår för fullt där ute. Då blir det olyckligt att man bromsar och pausar polisutbildningen. Det är oerhört viktigt att vi får ut fler poliser i yttre tjänst. Det borde rimligen gå att klara utbildningen och skydda eleverna så att smittan inte ökar. Man klarar det i andra delar av samhället, och man borde rimligen klara det på Polishögskolan också.

Vi måste få ut fler poliser på vägen. Att detta nu bromsas upp innebär att det finns färre poliser som kan bli aktuella för att vidareutbildas till trafikpoliser. Det är oerhört olyckligt. Vi kommer att diskutera bland annat kriminalitet på vägarna om en liten stund. Men jag känner att det blir väldigt galet när man inte ser till att utbildningen går vidare.

Anf. 51 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för en viktig interpellation, även om jag blir något mer funderad över vad interpellationen egentligen handlar om eftersom vi inte har ställt in polisutbildningarna runt om i Sverige. Det som interpellanten tog upp var att en del vidareutbildningar och fortbildningar av poliser har ställts in under pandemin. Man har gjort bedömningen att det inte är lämpligt att samla denna typ av utbildningar inom organisationen för att vidareutbilda de befintliga poliserna.

Däremot fortgår polisutbildningarna runt om i Sverige på de fem lärosätena. Mer av utbildningen har blivit digital. Men man examinerar. I förra veckan blev ett antal personer från polisutbildningarna runt om i Sverige polisaspiranter. Den delen av utbildningen står alltså inte still. Det är en samhällsviktig verksamhet. Vår ambition att se till att det blir 10 000 fler anställda till 2024 ligger fast. Polisens prognoser pekar på att man ska kunna nå detta mål. Det ligger fortfarande ett tufft jobb framför oss. Men det är viktigt. Jag kan konstatera att i juni kommer de första polisstudenterna från de två nyöppnade polisutbildningarna i Borås och Malmö att ta examen.

Detta visar att detta har varit en prioriterad fråga för regeringen. Vi har mer än fördubblat antalet personer som börjar på polisutbildningen. Men mer kommer att behöva göras. Polismyndigheten styr nu om med ett nytt rekryteringssystem som verkar väldigt framgångsrikt. Man får fler människor än tidigare att antas till polisutbildningarna ett antal terminer framåt. Man tittar över möjligheterna att bygga ut distansutbildningen. Det har stor betydelse för möjligheten att rekrytera poliser i hela landet, även i glesbygd.

Om det är detta som interpellationen handlar om tror jag att det är ett missförstånd, eftersom denna polisutbildning fullföljs och pågår.

Frågan var om regeringen beordrat Polismyndigheten att sluta med viss utbildning. Nej, det har vi inte. Vi får inte heller göra det. Det är myndigheter som fattar beslut om sin verksamhet, och det ska vara på det sättet.

Det sas av interpellanten att man är oförstående inför prioriteringarna och kan ifrågasätta dem. Jag har stort förtroende för att Polismyndigheten gör rätt prioriteringar. Det handlar om när det är lämpligt att dra ihop folk, vilka utbildningar som kan genomföras digitalt och vilka utbildningar som inte lämpar sig för att genomföras digitalt. Det är verkligen inte så att Polismyndighetens alla vidareutbildningar lämpar sig för att genomföras digitalt. Det kan då handla om sekretessfrågor. Det kan vara modus operandi för de kriminella, och det är sådant som vi inte vill ska spridas i en vidare krets. Därför har man högre säkerhetskrav. Vissa vidareutbildningar vill man därför göra i fysisk form, men man väljer att göra det senare på grund av pandemin.

Jag har stort förtroende för att Polismyndigheten gör korrekta bedömningar och gör rimliga bedömningar utifrån det läge som vi har med smittspridning för att ytterst också värna sin personal och sina medarbetare. Det är deras säkerhet som det handlar om när det gäller att myndigheten tar dessa frågor på allvar.

Avslutningsvis vill jag varna lite grann för att för tidigt tala om att det kommer att kylas av och att smittspridningen kommer att minska. Vi har fortfarande en tid framför oss då vi måste hålla i och hålla ut i fråga om de restriktioner, rekommendationer och begränsningar som finns. Alla – enskilda, organisationer och myndigheter – måste ta sitt ansvar för att se till att smittspridningen hålls nere i Sverige.

Anf. 52 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Det stämmer att detta inte handlar om hela polisutbildningen utan om enskilda utbildningar för att komma åt den grova organiserade kriminaliteten. Flertalet av dessa utbildningar har ställts in.

Jag undrar om inrikesministern ens har haft en dialog med Polismyndigheten om detta. Eftersom vi har de problem som vi har i dagens samhälle är det viktigt att dessa utbildningar kan fortsätta i någon form. Då kanske det går att genomföra dem digitalt.

Regeringen säger att vi aldrig har satsat så mycket på svensk polis. Det stämmer säkert. Men om 42 procent av den svenska poliskåren funderar på att byta arbete, vad spelar det då för roll om det kommer nya poliser när så många erfarna och äldre kollegor ändå funderar på att byta arbete? Då är lönerna och arbetstiderna fortfarande alltför dåliga.

Den grova gängbrottsligheten har blivit allt värre under senare år. Skjutningarna har på många håll blivit en vardag. Bara de senaste fyra åren har 174 personer dödats vid 1 300 skjutningar.

De brottsbekämpande myndigheterna har svårigheter att upprätthålla lag och ordning. De kriminella gängen har ofta kopplingar till utsatta områden, vilket leder till att även otryggheten blir mycket större i dessa områden än på andra ställen.

De kriminella gängens våldskapital bidrar även till att skrämna vittnen. Våldet drabbar många gånger oskyldiga offer. Mot denna bakgrund behöver det ske en bredare kriminalisering som träffar dem som aktivt deltar i eller på annat sätt har samröre med kriminella gäng.

Om polisen då ges möjlighet att gå in och bryta deltagande i kriminella organisationer blir det inte lika attraktivt att ansluta sig till en sådan organisation. Dessa individer gör det för status och pengar. De kommer aldrig någonsin att bli självförsörjande. De kommer att fortsätta leva ett kriminellt liv och i bästa fall bli inlåsta på en anstalt tillräckligt länge för att inte längre vilja komma tillbaka till sin gamla livsstil. Men då kommer de troligtvis i stället att leva på bidrag.

Fru talman! Inrikesministern sa i en debatt om gängkriminalitet att den måste utredas, vilket stämmer. Det saknas dock en sådan utredning. Via ett utskottsinitiativ från Sverigedemokraterna röstade regeringspartierna nej.

Eftersom det krävs en grundlagsändring för att få denna lag på plats är det därför av största vikt att detta snarast utreds. Det skulle vara lämpligt nu när regeringen ändå utreder förbud mot rasistiska organisationer och har utrett förbud mot samröre med och deltagande i terrororganisationer.

Morgan Johansson har tidigare sagt att det finns alltför många luckor som man behöver hitta för att komma åt detta. Men det är något som är både nödvändigt och borde ha gjorts för länge sedan.

Jag vill inte på något sätt förminska allvaret med pandemin. Men vi har nu hört om detta 34-punktsprogram i ett och ett halvt år, och vi har ännu inte sett en förändring till det bättre – snarare tvärtom. Antalet skjutningar, antalet avlidna och antalet sprängningar har ökat. När kan vi förvänta oss att se ett resultat av detta 34-punktsprogram som inrikesministern har beskrivit som det mest kraftfulla och massiva program mot gängkriminalitet som någonsin har presenterats i Sverige?

Anf. 53 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Låt oss hålla oss till trafikpolisen, eftersom det handlar om en vidareutbildning av den polisiära verksamheten. Det är ofta så att poliser har jobbat ett antal år i den ordinarie verksamheten när de söker sig till trafikpolisen. Där har vi effekten att allt fler går hem. Det är allt färre som är ute på vägen och kan vidta åtgärder mot de kriminella.

Vi får inte glömma att vägen är en av de viktigaste logistikfunktionerna för de kriminella nätverken. Allt de företar sig sker på vägen – deras egna transporter, transporter av vapen, sprängämnen och så vidare. Dessa saker stoppas in i ordinarie godstransporter, eftersom de har grepp om logistikflödena i transportnäringen i Sverige.

Här finns det ingen kraftfull verksamhet från polisens sida. Antalet trafikpoliser minskar, och det pågår inga utbildningar. Polisen har tagit in ett antal bilinspektörer, men det kommer att ta lång tid innan de så att säga är flygfärdiga. Det sägs att det tar fem år innan man är riktigt på bettet när det gäller att stå på vägen och göra kontroller – att stoppa fordon och lösa hela uppgiften – utöver den utbildning som man har sedan tidigare.

Det är oerhört olyckligt att man pausar sådana utbildningar. Då kommer vi inte dithän att vi verkligen kan sätta hårt mot hårt mot de kriminella nätverken.

Statsrådet kan inte gå in och peka med hela handen i myndigheten, men det går alltid att föra en dialog mellan regeringen och en myndighet och framföra önskemål om hur detta ska hanteras.

De kriminella har nämligen inte pausat. De bryr sig inte om restriktionerna, utan de kör på precis som vanligt. Tyvärr har vi sett att det är precis vad de gör.

Anf. 54 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är viktigt med vidareutbildning av poliser och att specialutbilda poliser. Jag tror att det är en del av professionaliseringen av polisyrket och ett sätt att få ökad kraft både på väg och mot grovt kriminella. Jag tror därför att de utbildningarna är viktiga och centrala.

Jag har dock även stort förtroende för att Polismyndigheten själv kan göra avvägningen gällande när det är rimligt och lämpligt att ha utbildningar under pågående pandemi och när man bör skjuta på dem – av säkerhetsskäl eller av sekretessskäl, därför att det inte är lämpligt att genomföra vissa utbildningar digitalt. Jag har alltså fullt förtroende för att Polismyndigheten kan göra avvägningar i detta. Jag hoppas och tror också att vi nu med vaccinationer och den minskade smittspridning vi ser kommer att komma i ett läge framöver där vi kan lyfta på restriktionerna och därmed genomföra flera av de utbildningar som är viktiga för Polismyndigheten.

När det gäller polisens tillväxt är det verkligen så att vi gör substantiella satsningar på Polismyndigheten. Bara i år ökar Polismyndighetens budget med 1,9 miljarder kronor för att den ska kunna fortsätta växa som organisation. Nu växer man med fler poliser i alla polisregioner; 2020 blev det fler poliser i alla polisregioner. Man har ett stort tapp att ta igen, för man utbildade för få poliser under lång tid. Därför sjönk antalet poliser, men det börjar man ta igen nu. Man har en stor expansion, och jag tror att det är flera tusen inne i polisutbildningen i dag som kommer att kunna ta anställning i Polismyndigheten varje halvår framöver. Det är otroligt viktigt att vi når målsättningen om 10 000 fler anställda till 2024.

Vi har faktiskt inte fyllt alla platser på polisutbildningarna även om det har varit rekordmånga som har sökt. Hur kan det då komma sig att vi fortfarande möter prognosen för att klara tillväxten? Det beror ju just på att det är färre som lämnar Polismyndigheten. År för år är det färre som väljer att sluta, annat än av pensionsskäl, och vi ser även att fler väljer att komma tillbaka till yrket. Det var många som lämnade efter omorganisationen, och jag tror att vi nu är uppe i att en fjärdedel har återrekryterats. Det där jobbar Polismyndigheten väldigt konsekvent med, och det är det som gör att vi enligt prognoserna fortfarande ser ut att nå målsättningen om 10 000 fler till 2024. Det där kommer att fortsätta den expansionen.

När det gäller lagstiftningen och straffskärpningarna är det rätt att riksdagen avslog en sådan begäran. Det fanns inte majoritet för att göra det tillkännagivandet, och det kan bero på att det är en grundlagsändring som tar många år. Jag är inte säker på att de gängkriminella i dag blir särskilt rädda för att vi tillsätter en utredning. Däremot tillkom det den 1 december förra året en ny lagstiftning om vapen och explosiva varor som innebär en avsevärd straffskärpning för just de dåd som sker inom ramen för kri-

minella miljöer. Det är också straff som riktar sig direkt till gängkriminella som använder antingen bomber eller vapen i sin kriminella verksamhet.

Vi har en stor utredning, den så kallade gängutredningen som Anders Perklev leder, som ska föreslå en rad straffrättsliga åtgärder gällande brott i just kriminella nätverk. Utredningen kommer med sina förslag under det första halvåret i år. Man tittar på skärpta straff för brott i kriminella nätverk, särskilt med koppling till kriminella uppgörelser, och på skärpta straff mot narkotikaförsäljning samt skärpta straff för dem som involverar unga i de här nätverksaktiviteterna och i kriminaliteten. Där kommer vi alltså att få förslag som här och nu skärper straffen för de här nätverken, och det är väl det vi siktar på i 34-punktsprogrammet – att skärpa straffen här och nu, så att det blir kännbart och väldigt olönsamt att vara kriminell i Sverige.

Anf. 55 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Även om det är en marginell minskning av antalet poliser som slutar kvarstår ändå det faktum att 42 procent av den svenska polis-kåren har funderingar på att byta arbete. Det är siffror man faktiskt behöver börja titta på och fundera över var det kommer att sluta någonstans, för det räcker inte att det bara fylls på.

Nej, gängkriminella kommer nog inte att bli rädda i dag därför att regeringen tillsätter en utredning för att undersöka om det kan kriminaliseras att vara med i de kriminella organisationerna. Däremot finns det inga tendenser att gängkriminaliteten minskar, så det är klart att detta måste ske. Vi kan inte hela tiden titta enbart på nuet, utan vi måste titta framåt också.

Att kriminalisera deltagandet i kriminella organisationer är ett mycket effektivt sätt att få bort brottsaktiva individer från gatan, eftersom en sådan kriminalisering innebär att man kan döma hela nätverk till ansvar i stället för att endast knyta enskilda individer till specifika, redan kriminaliserade gärningar. Den medverkansreglering vi har i dag kräver att en person knyts till en specifik handling, men genom att kriminalisera deltagarna i kriminella organisationer kommer vi åt själva deltagandet i och samröret med kriminella organisationer i stället för bara det enskilda brottet.

Då kommer vi att få en mycket bättre och effektivare inkapaciterings-effekt, eftersom vi då har möjlighet att få bort ett helt nätverk från gatan i stället för bara en enskild individ. Det är även ett väldigt effektivt sätt att få bort ledarna för de här organisationerna, eftersom de oftast inte deltar själva i kriminella handlingar utan använder personer – oftast yngre – i sina nätverk till att utföra handlingarna.

Jag undrar: Är inrikesministern beredd att införa ett förbud mot deltagande i och samöre med kriminella gäng, och är han beredd att ge den sittande grundlagsutredningen i uppdrag att se över föreningsfriheten även i detta avseende?

Anf. 56 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag kan först bara konstatera att det är många färre som funderar på att lämna polisycket i dag än för bara några år sedan. Det säger väl någonting om de satsningar som görs men också om den attraktivitet som växer i polisycket. Vi kan bara titta på de enskilda polisernas medel-lön, som har ökat med 5 000 kronor de senaste åren. Det säger någonting om att attraktiviteten har ökat när färre väljer att lämna yrket och fler väljer

att återvända. Dessutom har vi rekordmånga som vill söka till polisutbildningen.

Jag tror också att det hänger ihop med de stora satsningar vi gör på både straffskärpning och nya verktyg till polisen samt på det konsekvent förebyggande arbetet för att bryta nyrekryteringen och strypa pengarna till de här gängen. Man känner att samhället för första gången på väldigt länge faktiskt tar i och kommer att pressa tillbaka detta.

Jag har stora förväntningar, och jag märker att de insatser som görs av Polismyndigheten runt om i Sverige ger effekt. Man har slagit ut flera nätverk i Stockholmsregionen den senaste tiden, och man kommer att fortsätta göra det med de nya verktyg som finns – till exempel hemlig dataavläsning, som är ett väldigt kraftfullt verktyg för att komma åt även krypterad kommunikation.

Jag är helt övertygad om att Polismyndigheten nu flyttar fram sina positioner och sätter allt fler i häkten och i fängelse. Jag är övertygad om att det kommer att fortsätta och att vi därmed kommer att minska de kriminellas framfart i Sverige. Det är därför vi gör så stora satsningar på polisen, och det kommer vi att fortsätta göra. Jag ser fram emot att göra fler effektiva insatser som faktiskt ger polisen nya verktyg här och nu och inte bara fokuserar på saker och ting som kan hända väldigt många år framåt i tiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:237 om brottsprovokation

Anf. 57 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Katja Nyberg har frågat justitie- och migrationsministern vad han och regeringen avser att göra för att ytterligare bekämpa sexualbrott mot barn på internet. Hon undrar också om brottsprovokation i syfte att komma åt sexualbrott mot barn är ett verktyg som regeringen kan tänka sig att använda.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringen ser mycket allvarigt på sexualbrott, särskilt sexualbrott mot barn. Ett flertal åtgärder har vidtagits för att förbättra möjligheterna att bekämpa den här typen av brott, och nya initiativ tas fortlöpande. Regeringens arbete specifikt mot internetrelaterad brottslighet och internetrelaterade sexualbrott mot barn bedrivs på flera fronter. Vi arbetar med rättsliga översyner, förbättrat internationellt samarbete och åtgärder för att stärka de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att bekämpa denna brottslighet.

Sexualbrottsutredningen från 2020 ser över vilka principer som bör gälla för straffansvaret för sexualbrott på distans och utnyttjande av barn för sexuell posering samt analyserar om relevanta straffbestämmelser bör ändras. Utredningen ska också se över straffskalorna för sexualbrotten och lämna förslag på de förändringar som kan behövas för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottens allvar. Utredningen ska redovisa sina slutsatser till regeringen senast den 31 maj 2021.

Prot. 2020/21:69

22 januari

Svar på
interpellationer

Regeringen ser samtidigt över hur det internationella samarbetet kan stärkas. I december överlämnade vi en proposition till riksdagen med förslag om ett svenskt tillträde till Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet. Detta kommer att ge Sverige ökade möjligheter att utreda och hjälpa andra länder att utreda brott av det här slaget. Det diskuteras också olika initiativ inom EU för att ytterligare underlätta inhämtandet av elektronisk bevisning och för att identifiera och ta bort sexuellt övergreppsmaterial.

Regeringen har även vidtagit ett flertal nationella åtgärder för att underlätta inhämtandet av elektronisk bevisning. Ett nytt hemligt tvångsmedel – hemlig dataavläsning – har införts, och vi har sett till att nya regler gällande datalagring har kunnat införas. Nyligen tillsatte vi också en utredning i syfte att ge de brottsbekämpande myndigheterna utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. Därtill har Beslagsutredningen haft i uppdrag att anpassa bestämmelserna om beslag och husrannsakan till modern teknik.

Förstärkningen av Polismyndigheten fortgår enligt plan, och vi är halvvägs mot målet om 10 000 fler anställda 2024. Regeringen har gett Polismyndigheten i uppdrag att säkerställa att rätt kompetens finns att tillgå i verksamheten för att bekämpa it-relaterad brottslighet. I Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2021 begär vi särskild återrapportering av utvecklingen och arbetet gällande internetrelaterade sexualbrott mot barn.

När det gäller frågan om brottsprovokation konstaterar jag att de brottsbekämpande myndigheterna sedan en lång tid tillbaka i vissa fall använder det som brukar kallas provokativa åtgärder. Användningen sker med beaktande av de begränsningar som följer av bland annat regeringsformen och Europakonventionen. Riksåklagaren och Åklagarmyndigheten har tagit fram riktlinjer och rättspromemorior i ämnet.

Avslutningsvis vill jag understryka att regeringen kommer att fortsätta sitt envisa arbete för att bekämpa sexualbrott, inte minst mot barn och på internet.

Anf. 58 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Tack, inrikesministern, för svaret!

Sexualbrotten ligger på en historiskt hög nivå. Anmälningarna i Stockholm har tredubblats sedan 2017. Detta är något som enligt polisen fortsätter att öka och som säkerligen har förvärrats i och med pandemin.

Gemensamt för dessa brott är dels att de är ljusskygga och svåråtkomliga, dels att de förorsakar stort lidande för enskilda brottsoffer. Av de brott som anmäls är det få som möter en konsekvens, och mycket pekar på att mörkertalet är stort. För att en gärningsman i dag ska gripas och dömas krävs det att barn utsätts för fruktansvärda övergrepp.

De bästa brotten är de som aldrig inträffar. Det är hög tid att ändra spelreglerna så att fler gärningsmän åker fast och så att färre barn utsätts för sexualbrott, oavsett om det sker på nätet eller inte och oavsett om det rör barnpornografibrott eller andra sexualbrott. Vi måste bli bättre på att hitta, lagföra och straffa dem som utsätter andra för detta.

Fru talman! Ett effektivt polisväsen kräver kompetent personal, en välstrukturerad organisation och ett ledarskap som inger förtroende. Men det krävs även att poliserna har de befogenheter som behövs för att upprätthålla lag och ordning.

Polisens nationella operativa avdelning har tagit fram en rapport där det framgår att samtliga polisregioner saknar både personal och utbildning gällande sexualbrott på internet. Att tillföra resurser till Polismyndigheten, åklagare och det övriga rättsväsendet är något som alla partier är överens om, men det gäller även att agera utifrån det. Det duger inte att enbart säga att det ska bli bättre, att vi behöver fler poliser och fler verktyg och att vi aldrig tidigare har satsat så mycket på svensk polis som i dag. Det räcker inte med fagra ord och presskonferenser – till syvende och sist är det utfallet av det regeringen säger sig åstadkomma som är det viktiga.

Jag kan tyvärr inte riktigt ta det på allvar när jag återkommande får höra att vi aldrig tidigare har satsat så mycket på svensk polis när faktum kvarstår att 42 procent av den svenska poliskåren funderar på att byta arbete. Det spelar i slutändan ingen roll om det fylls på med poliser om inte poliserna stannar kvar.

Då kommer vi återigen tillbaka till löner och arbetstider. Inrikesministern nämnde tidigare att poliserna generellt sett har fått 5 000 kronor mer i lön. Det är dock ett medelvärde; man måste också titta på medianvärdet. Lönerna är fortfarande för dåliga.

Fru talman! Att en stor del av brottsligheten förskjuts från den analoga till den digitala världen innebär utmaningar i flera led av rättskedjan, från upptäckt till lagföring. Den digitala arenan är svårare att patrullera och kontrollera, vilket försvårar upptäckten av brott. Det är därför av yttersta vikt att stärka svensk polis ännu mer samt att få fler verktyg i kampen mot sexualbrott.

Brottsprovokation skulle utgöra det mest kraftfulla verktyget för att fler barn aldrig ska behöva riskera att utsättas för dessa avskyvärda brott och för att fler förövare ska få möta rättsliga konsekvenser.

Brottsprovokation är även ett effektivt verktyg för att arbeta brottsförebyggande. Om gärningsmän som söker efter barn på nätet vet om att polisen använder sig av brottsprovokation kan det avskräcka förövarna från att begå brott. Och om gärningsmän ändå avser att begå sexualbrott på nätet är det väl bättre att det sitter en polis på andra sidan än att ett barn riskerar att bli förstört för resten av sitt liv?

Anf. 59 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Katja Nyberg, för en viktig interpellation!

Det här är bland den vidrigaste brottsliga verksamhet vi har internationellt. Vi ser också att denna typ av brott har fått nya arenor och förutsättningar med den digitala tekniken. Det betyder att de brottsoffer som finns sprids över världen på ett fruktansvärt sätt. Arenan när man delar med sig av dessa fruktansvärda övergrepp innebär att det blir övergrepp flera gånger om – inte bara när övergreppet sker utan också när det sedan sprids eller används av dessa pedofiler eller vad det nu kan vara. Det finns en arena globalt sett – med internet – som gör att detta har blivit ett växande fenomen internationellt och i Sverige.

Det är viktigt att anmälningsfrekvensen ökar och att vi får fler barn som vågar berätta om detta skambelagda, som det kan innebära att utsättas för detta. De mest framgångsrika exemplen vi har på att vi verkligen har dömt människor, inte minst i Sverige, har ofta handlat om att en vuxen eller en förälder har slagit larm till polisen. Därifrån har man kunnat nysta upp det, och därmed har man kunnat fälla förövarna av de här typerna av brott.

Det är därför vi har skärpt straff i flera omgångar. Det är därför utredningen nu sitter och tittar på skärpta straff. Det är därför vi tittar på inte minst hur man säkrar bevisning i digitala miljöer – det är ju det man måste ha för att fälla människor. Det handlar också om utbytet internationellt, inte minst med de stora, globala plattformarna. Att de säkrar bevisning och kan dela med sig av den i framtiden är otroligt viktigt också för svensk brottsbekämpning. Många av de plattformar som används ligger ju inte i Sverige, utan detta kräver ett internationellt samarbete.

Det här är ett område där Sverige deltar i Europolsamarbetet och där Europa har en väldigt viktig roll att spela. Vi kan poola resurser och få ännu mer effekt av våra gemensamma insatser.

Jag välkomnar att Noa gör en rapport där man pekar på en del kritiska punkter. Det tycker jag att Noa ska göra. Hela idén med den nya polismyndigheten är att granska om vi har tillräcklig kompetens på viktiga områden och hur man bygger upp den över tid. Jag ser det snarare som ett tecken på att Polismyndigheten tar dessa frågor på allvar när man pekar ut brister som måste åtgärdas. Hade man inte tagit fram denna rapport hade ju ingen brytt sig om den kompetensbrist som finns på många platser i polisorganisationen kopplat till detta.

I grunden håller jag med om väldigt mycket av problembilden kring detta. Jag vill dock påpeka att polisen får spana på internet. Man får jobba för att identifiera gärningsmän. Polisen får i dag använda sig av så kallade provokativa åtgärder för att spåra gärningsmän på internet. Det är brottslighetens allvar som avgör när man får göra vad; det finns en trappa för när man får gå in med den här typen av provokativa åtgärder. När det handlar om barnpornografi är det ju väldigt grova brott, och då har polisen större möjligheter att göra detta än vid vissa andra brott.

Det sista jag vill säga här är kanske en sidodiskussion. Det är färre som vill lämna polisyret i dag än för några år sedan. Vi ser att färre lämnar polisen, och vi ser att fler återrekryteras. Ingångslönen, som kanske är ett viktigt mått, var 21 300 kronor år 2014; i november 2020 var den 27 100. Den hade alltså ökat med 5 800 kronor. Det säger någonting om att Polismyndigheten jobbar väldigt aktivt med attraktiviteten i yret för att fler ska vilja bli polis och för att fler ska stanna och vara polis när vi nu bygger ut polisen så kraftfullt som vi gör.

Anf. 60 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Det är välkommet att regeringen vidtar ett antal åtgärder i kampen mot sexualbrott. Dessa åtgärder är många gånger, måste jag säga, genomdrivna via oppositionen. Men tyvärr är det inte tillräckligt; vi behöver ha ytterligare verktyg för att komma åt den internetbaserade kriminaliteten mot barn.

Det finns olika organisationer som har utgett sig för att vara barn och som sedan har blivit kontaktade av män på internet i sexuella syften. Dessa organisationer hittar och identifierar dem som utsätter barnen för sådant. Men om polisen skulle göra samma sak skulle förövaren gå fri, och om polisen skulle vidta någon åtgärd för att på något vis försöka få fast personen i fråga skulle polisen riskera att till och med dömas för medverkan till brott. Då är det svårt att gå vidare med det hela.

Ungefär 10 procent av dem som döms för sexuellt övergrepp mot barn återfaller i brott, och i de fall en gärningsperson har utsatt flera barn, alternativt barn som de inte känner, är risken för återfall ännu högre.

Hösten 2018 inledde svensk polis ett arbete för att undersöka hur personer som dömts för internetrelaterade sexualbrott mot barn kunde bevakas efter att de hade frigivits. Men med rådande lagstiftning begränsas i dag polisens möjlighet att följa tidigare dömda sexualbrottslingar för att se om de tar kontakt med barn på nytt, så vi har även ett problem där.

I USA är brottsprovokation tillåten. Den 19 oktober 2018 arresterades 21-åriga Alexander Barter i Texas, tack vare brottsprovokation, efter att han hade skickat ut en annons där han önskade träffa en person som han kunde mörda och våldta. Efter mordet var tanken att han skulle ha samlag med kroppen för att senare äta upp den. Annonser gjorde naturligtvis att polisen intresserade sig för personen. En polis tog kontakt med Barter och utgav sig för att vara en pappa villig att erbjuda honom sin minderåriga dotter. Han gick med på att träffas. Barter, utrustad med plastpåsar och kniv, åkte sedan till den angivna platsen för att möta upp pappan och sedan ta med sitt offer till en avlägsen plats. Väl på plats mötte han i stället poliser som kunde arresteras honom.

Tack vare att polisen kunde använda sig av brottsprovokation kunde Barter stoppas. Det fanns även tillräckligt med bevis för att kunna döma honom för det fruktansvärda brott han hade tänkt genomföra.

I USA har polisen i många år använt sig av den här metoden för att förhindra fruktansvärda tragedier, men i Sverige saknas fortfarande den möjligheten.

Den här typen av brott är svårupptäckta. Varför vill inte regeringen ge polisen de verktyg som de behöver för att effektivt kunna arbeta mot den här typen av brott?

Anf. 61 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag redovisade inledningsvis en lång rad åtgärder, både straffskärpningar och nya verktyg för polisen, för att kunna komma åt inte minst internetrelaterad brottslighet och fruktansvärda sexualbrott.

Det europeiska samarbetet, som verkligen har byggts ut de senaste åren, gör att vi har helt andra och mer kraftfulla insatser i dag. Vi har också ett djupare samarbete än tidigare med en del av de privata plattformar som ibland används här. Jag menar att vår polisiära förmåga verkligen utvecklas nu.

Det är inte riktigt lätt att förstå vad interpellanten menar, för det finns ju inget generellt förbud mot provokativa åtgärder som kan bidra till att någon begår ett brott. Däremot finns det riktlinjer för när och hur man får använda dem. I dag får polisen använda sig av provokativa åtgärder för att spåra gärningsmän på internet, men det är omständigheterna i det enskilda fallet som ska styra. Det är en balansgång som behövs när man ska ge-

nomföra sådana här åtgärder. Det finns inget förbud mot att använda provokativa åtgärder, men de måste anpassas till den brottsliga verksamhet som man jobbar mot, och man måste hitta metoder som fungerar.

Ja, det här är viktiga frågor. Vi samarbetar med andra länder men också med de organisationer som nämns. Det är otroligt effektivt att polisen samarbetar med flera för att kunna lagföra och fälla internationellt, för mycket av den här brottsligheten är tyvärr inte bara svensk utan går över gränserna och kräver ett internationellt samarbete.

Vi har ett allt djupare samarbete. Och som jag berättade är det här ett av de områden där vi har ändrat regelverket väldigt mycket. Vi har skärpt straffen och gett polisen och åklagarna tydliga direktiv att de ska återkomma med hur de utvecklar verksamheten. Vi har stora förväntningar på att det här är ett prioriterat område för polisen och att de återkommer med ytterligare åtgärder och insatser framöver som leder till att fler människor fälls för den här typen av väldigt grova brott.

Anf. 62 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Tanken är inte att polisen ska provocera fram en vilja att begå brott utan endast förse den potentielle gärningsmannen med tillfälle eller möjlighet att begå brott. De här personerna fortsätter och finns ju där. Även om de inte begår sådana här brott finns det en sannolikhet att de kommer att göra det. Det här är för att hitta dem och komma åt dem, och det är det som är skillnaden. Då är det bättre att polisen finns där än att en ung flicka eller pojke blir utsatt för en sådan person.

Självklart måste det finnas någon substans i misstanken för att man ska kunna använda sig av brottsprovokation. Ett krav skulle kunna vara att personen är predisponerad att begå ett sådant brott för att viljan finns. Det kan till exempel vara genom tidigare domar, tips från säkra källor eller andra uppenbara omständigheter som att en vuxen man tar kontakt med en minderårig flicka på internet.

Jag tycker att det är oacceptabelt att vi inte kan tillåta polisen att använda sig av brottsprovokation på det här sättet. Det finns vissa tillfällen då man kan göra det, till exempel när det gäller narkotikabrott och innehav av narkotika. Då kan man nästan provocera fram en försäljning av narkotika. Vid sådana tillfällen går det att använda brottsprovokation, men vid sådana här tillfällen går det inte. Därför borde det vara rimligt att man ser över möjligheten att utvidga polisens möjligheter till brottsprovokation.

Anf. 63 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tror att det här är en fråga som vi kommer att återkomma till, för detta är en fruktansvärd brottslighet. Vi gör väldigt mycket för att polisen ska få bättre förutsättningar att komma åt den. Jag vill varna för att beskriva det som att polisen på det här området inte får använda sig av provokativa åtgärder. Det är inte sant. Man har rätt både att spana på internet och att identifiera gärningsmän. Man har alltså vissa möjligheter, men de är begränsade. Det är ett strikt regelverk, så man får inte göra hur som helst. Men vi får inte beskriva det som att det finns ett generellt förbud mot provokativa åtgärder på det här området, för det är inte sant.

Det här är en viktig fråga. Framför allt kommer vi att behöva återkomma till den i internationella sammanhang, för om vi inte får ett ännu bättre samarbete mellan olika länder, där man byter information och säkrar data, blir det väldigt svårt att fälla människor för den här typen av brott.

Det krävs insatser här hemma i Sverige. Vi behöver höja kompetensen, skärpa lagstiftningen och utveckla verktygen för polisen men också samarbeta mer internationellt, för det här är en brottslighet som har vuxit de senaste åren och som vi måste trycka tillbaka.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:248 om brott som inte leder till straff

Anf. 64 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att brott som utländska aktörer gjort sig skyldiga till inte läggs ned av åklagare.

Frågan är ställd i relation till enskilda fall som har uppmärksammats i medier. Hanteringen av enskilda fall är en fråga för myndigheterna. Det är inte något som jag som statsråd ska bedöma eller uttala mig om.

I Sverige gäller principen om en absolut förundersökningsplikt, vilket innebär att en förundersökning ska inledas så snart det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. En åklagare är dessutom skyldig att väcka åtal om han eller hon bedömer att åtalet kommer att leda till en fällande dom. Dessa principer är välgrundade och viktiga.

Det är således en självklar utgångspunkt att misstänkta brott ska utredas. Det är en lika rimlig utgångspunkt att åtal ska väckas när en fällande dom kan förväntas. Och detta gäller oavsett var den misstänkte är medborgare.

Samtidigt måste det finnas utrymme för lämpliga prioriteringar, inte minst för att rättsväsendets resurser ska koncentreras till de uppgifter som är mest angelägna och gör störst nytta. I vissa undantagsfall får därför en förundersökning läggas ned. Så är fallet till exempel om en fortsatt utredning skulle kräva kostnader som inte står i rimligt förhållande till sakens betydelse och det dessutom kan antas att brottets straffvärde inte överstiger fängelse i tre månader. Syftet är bland annat att utredningar om mindre allvarlig brottslighet ska kunna läggas ned när det inte kan antas att rimliga insatser kommer att leda till att saken blir uppklarad och någon kan lagföras för brottet.

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten handlägger ett mycket stort antal trafikbrott. I syfte att handläggningen ska vara så effektiv som möjligt har Åklagarmyndigheten koncentrerat handläggningen av vissa brott på trafikområdet till två särskilt utpekade åklagarkammare.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att skapa ordning och reda på vägarna. Till exempel har vi sett till att förlänga tidsgränsen för hur länge en polisman eller en tulltjänsteman kan hindra ett fordon från fortsatt färd genom att omhänderta exempelvis fordonsnycklar eller låsa fordonet. Det ger bättre möjligheter att hindra fortsatta överträdelser av yrkestrafiklagstiftningen. Regeringen har också tillsatt en utredning om effektivare

kontroller av yrkestrafik på väg. Syftet är bland annat att skapa en ordning som med effektivare kontroller och sanktionssystem främjar brottsbekämpningen. Utredaren ska bland annat överväga om man i större utsträckning ska ersätta straffrättsliga påföljder med administrativa sanktionsavgifter. Det är viktigt att sanktionerna på yrkestrafikområdet är så effektiva som möjligt.

Anf. 65 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag har haft förmånen att lyssna till ett par mycket intressanta interpellationsdebatter före den här. De visar på ett tydligt sätt att brottsligheten är annorlunda i dag än för bara 10–15 år sedan. Det gäller även brottsligheten på vägarna. Det har blivit mer internationell brottslighet, och man opererar över ytan på ett helt annat sätt än tidigare.

I svaret till mig kunde statsrådet inte kommentera enskilda fall. Det är jag helt på det klara med. Men att vi diskuterar detta och har gjort det flera gånger visar på att det finns ett systemfel.

Jag började dagen med att ringa upp en av mina gamla kollegor, som det senaste året har varit i allra högsta grad inblandad i ett par mycket intressanta fall. Men de kommer inte åt dem som sätter i system att runda lagstiftningen. Man begår allvarliga brott på vägarna i Sverige i form av olaglig yrkesmässig trafik. Man manipulerar färdskrivare och sådana saker. Det får inga konsekvenser. Så fort man har åkt utanför landets gränser lägger åklagarna nämligen ned ärendena, eftersom det inte anses vara värt mödan att ta tag i.

En åklagare som tidigare var vid Särskilda åklagarkammaren ville prova så kallad kvarstad, det vill säga att man låter grejerna stå kvar till dess att dom har fallit. Därigenom kan de betala och göra rätt för sig. Annars säljs helt enkelt fordonet för att staten ska få in böterna.

Det är oerhört viktigt att begångna brott leder till straff enligt gällande lagstiftning. Det ska gälla alla, oavsett om det är en svensk eller utländsk medborgare som gör sig skyldig till brott. Det får inte vara någon skillnad därvidlag. Men det är det i vägtrafiken i dag.

Ett av motiven för att inte kunna använda möjligheten med kvarstad är att lastbilen är deras inkomstkälla. Ja, det är den. Det är också ofta de kriminella nätverken som bedriver den typen av verksamhet. Då finns det väl all anledning att belägga lastbilen med kvarstad, eftersom den är ett brottsverktyg.

Här måste man tänka till. Man måste anpassa lagstiftningen så att man verkligen kommer åt den här nya typen av kriminalitet som omgärdar oss varje dag. Det ska kosta pengar att bryta mot gällande lagstiftning. Staten ska också ta brottsverktyget. Det handlar inte om att ta bilen från en hederlig åkare som råkar ha gjort fel, utan det handlar om att ta fordonet från en kriminell som använder det som brottsverktyg.

Transportstyrelsen kom för två år sedan med ett förslag för att komma åt det här. Men regeringen sa nej. Det skulle vara intressant att få höra orsaken till det.

Min tidigare kollega konstaterar uppgivet att vi måste hitta på någonting innan alla får reda på att det är gratis att fuska i Sverige. Man kommer alltså inte åt dem som ägnar sig åt att begå brott.

Norrmännen däremot är lite vassare än vi svenskar är. De hade i veckan som gick en kontroll vid Svinesund och Örje. Det som hände där är intressant. Jag återkommer till det i nästa inlägg.

Anf. 66 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för ytterligare en interpellation om ordning och reda på vägarna! Det är viktiga frågor, och vi har talat om det flera gånger förut.

En viktig sak som vi båda, tror jag, väntar på är den stora utredning som tittar på hur man ska få till stånd effektivare kontroll av yrkestrafik. Den ska lämna sina förslag den 30 april. Det börjar alltså krypa närmare.

Ett av de områden som utredningen tittar på är just en sanktionsväxling från straffrättsliga påföljder till sanktionsavgifter. Det har visat sig på många olika områden att det är mer effektivt och enkelt att jobba med sanktionsavgifter. Det får stora följder för bolagen att få sanktionsavgifter. Jag vet inte om det täcker hela frågan. Men det är viktigt att inte låsa sig vid de verktyg som vi har i dag utan också titta på erfarenheter från andra områden, till exempel att en växling av straffen faktiskt spelar roll för att jobba mer effektivt med den typen av beivrande av brottslig verksamhet.

Jag är helt på det klara med att vi i Sverige under lång tid har haft en för slapp inställning till trafikfrågor. Jag ska inte politisera för mycket, men det har varit alldeles för slapt. Man har inte tagit det på allvar. Det har lett till mer brottslig verksamhet. Och det har lett till att många svenska företag har flaggats ut till andra länder, därför att en del andra länder inte har följt svenska regler. Nu har vi successivt skärpt det här. Vi är också en av de pådrivande krafterna i EU-systemet för att få till stånd ordentliga regler på EU-nivå så att vi kan ingripa mot brottslig verksamhet och utnyttjande av människor på det här området.

Det är ett område som regeringen tar på absolut största allvar. Vi ser fram emot att utredningen ska komma med sina förslag om just effektivare kontroll av yrkestrafik. Det är några månader bort.

Polisen har också fått ett nytt uppdrag på trafikområdet som jag vill informera om. I regleringsbrevet fick polisen igen ett nytt uppdrag på trafikområdet: ”Polismyndigheten ska fortsatt utveckla och förbättra arbetet för ökad regelefterlevnad i trafiken och samtidigt förebygga och bekämpa brottslighet på väg.” De ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 augusti 2021. Vi fortsätter alltså att ligga på Polismyndigheten vad gäller att ta de här frågorna på allvar.

Anf. 67 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag ska försöka uttrycka mig bildligt. Det man behöver göra är att tippa ut hela verktygslådan på golvet och sedan plocka upp de verktyg som man har mest nytta av när det gäller att komma åt de brottsliga nätverken och hänga de verktygen på tavlan. Det är oerhört viktigt. Det måste vara prio ett i frågan.

Jag ska komma tillbaka till norrmännen. Kontorschefen för Statens vegvesen säger att det den 19 januari var fullständigt kaos på vägarna. Han har inte sett något liknande under de 25 år han har varit där. 426 tunga fordon passerade Svinesund och Örje. Man kontrollerade 65 fordonskombinationer. Av de 65 fick 35 körförbud. 49 fordon fick förelägganden.

21 förare fick böter för att köra med dåliga däck. 2 förare fick tillsammans 37 000 kronor i böter för brister när det gäller vinterdäck och kätting. En av dessa förare fick 24 000 kronor i böter samt föreläggande att byta till godkända däck. Bytet av däck kostar ytterligare 50 000 kronor.

De hugger verkligen tag och pekar med hela handen: ”Ska ni köra i Norge ska det vara ordning. Och om det inte är ordning kostar det pengar.” Så måste det vara här också. Kontorschefen säger också att om de bara hade haft fler kontrolltjänstemän hade de kunnat ta ytterligare fordon. De tog de värsta de såg.

Det som är mest skrämmande är att de bilarna har rullat genom Sverige, men ingen har vidtagit någon åtgärd. När de kom till Svinesund och Örje nöp det dock till.

På det sättet är det, de kriminella och de som ägnar sig åt den sortens brottslighet har inte som prio ett att följa lagstiftningen. Det ser vi gång på gång.

Att det bara skulle handla om utländska aktörer är inte riktigt rätt. Bakom finns ofta svenskar som har köpt en avställd bil. Man har alla uppgifter på fordonet, sätter sig vid datorn och beställer ett registreringsnummer och registreringsbevis från ett lämpligt land, oftast Rumänien eller Bulgarien. Sedan kommer registreringsplåt och registreringsbevis hem i en liten ask. Då är det bara att skruva fast den på bilen. På nätet har man samtidigt beställt en människa, som levereras till en given plats och tar över fordonet och kör. De åker helt i skuggan, och myndigheterna kommer inte åt dem. Det händer något om polisen tar dem. Men i övrigt syns de inte. Därför är det ruggigt viktigt att få ut folk på vägen som verkligen tar tag i detta.

Den bilinspektör som jag pratade med i morse sa också att det finns ett tyskt åkeri, faktiskt med en kvinnlig åkeriägare, vars bilar de har plockat fem gånger. Nu är kontakten mellan polisen i Västerås och det åkeriet så vanlig att man vet precis till vilket konto man ska skicka pengarna. När bilinspektören har pratat med Transportstyrelsen har han fått veta att åkeriet har varit i kontakt med polisen tidigare, vid åtta eller tio tillfällen, och varje gång har betalat 40 000 kronor i sanktionsavgift.

Vi måste då fråga oss om det inte är för lite med 40 000 kronor, eftersom man uppenbarligen inte bryr sig utan fortsätter på den inslagna vägen och blir stoppad gång på gång. Vi måste fundera på om 40 000 kronor är på tok för lite. Det ska kanske vara tio gånger så mycket, så att vi får någon ordning på det här.

Det måste kosta pengar när man bryter mot regelverket. Staten måste skydda de seriösa företagen och dem som är anställda där.

Anf. 68 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag delar helt bilden att det måste kosta pengar om man bryter mot reglerna. Det är därför den här regeringen, till skillnad från tidigare regeringar, har infört sanktionsavgifter.

Svensk polis måste ju ha gjort någonting rätt om man när man har gjort överträdelser har fått betala åtta tio gånger till polisens konto. Just detta åkeri har i alla fall åkt fast när svensk polis har gjort kontroller, vilket är positivt.

Regeringen har skärpt beställaransvaret för internationella transporter. Vi har också infört en möjlighet att omhänderta och låsa fast fordon. Vi har gjort många delar på kort tid, och vi tänker fortsätta att göra det eftersom vi har bestämt oss för att städa upp sektorn och få ordning och reda men också få säkerhet i branschen. Det handlar om sund konkurrens, sjysta villkor och god arbetsmiljö samt att bekämpa detta slags brottslighet.

Jag är helt säker på att den utredning som har fått uppdraget att föreslå hur mer effektiva kontroller av yrkestrafik kan komma till stånd har vridit och vänt på alla de verktyg som finns i verktygslådan. Jag tror att de kommer att lägga dessa verktyg framför oss på bordet när utredningens förslag kommer i april. Jag ser fram emot att vi fortsätter diskussionen då.

Anf. 69 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Nyår är förbi, så man ska kanske inte ge nyårslöften nu. Men jag kan lova att diskussionen kommer att fortsätta.

Det är förstås sant att polisen gör rätt, men de är för få. Tänk om de hade varit fler! Då hade det sett annorlunda ut. Det finns några öar i Sverige som är jätteduktiga. Västerås är en av dem, och så har vi Helsingborg. Jag vet att man har varit och tittat på verksamheten i Helsingborg. Tjänstemännen där är oerhört duktiga. De känner nästan lukten av en bil som inte är i ordning på två kilometers håll och plockar in den. Det blir napp varje gång.

Det för mig in på slutklämmen av det jag tänkt prata om i dag. Enheten i Västerås har plockat in en speditör som uppmärksammats i medierna vid ett flertal tillfällen. Det handlar om Samskip. De har tagit kontakt med Transportstyrelsen och frågat om de inte kan få sätta in pengar på ett konto där Transportstyrelsen kan hämta ut pengar varje gång företaget blir rapporterat. Det är lite lustigt. De vet alltså om att de gör fel men bryr sig inte om lagstiftningen. De vill i stället deponera pengar som myndigheten kan ta av varje gång de gör fel. Har det inte blivit något riktigt galet i hela hanteringen när en stor operatör gör på detta sätt?

Det är läge att fundera över om man inte ska ta de där 40 000 kronorna gånger tio! Det kommer att städa upp det här.

Mycket behöver göras. Det ska vara dyrt att bryta mot regelverket. Vi måste ha ut fler som sätter stopp för detta där ute, för det försörjer också de kriminella nätverken och det elände som diskuterades i de två föregående interpellationsdebatterna.

Anf. 70 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för en interpellation om ett viktigt ämne! Vi delar mycket av problembeskrivningen. Dels delar vi beskrivningen av att det behövs effektivare verktyg för att man ska komma åt den brottsliga verksamheten så att konkurrensen blir sjyst, dels delar vi bilden av att poliserna är för få. De är för få rent generellt.

Det gäller också det jag har redovisat tidigare. Rikspolischefen har en ambition att över tid utöka antalet sådana specialister för att få ytterligare kompetens. Han vill även samverka med aktörer för att städa upp här.

Jag är helt säker på att Tomas Eneroth, som ännu mer än jag varje dag jobbar med dessa frågor, är sugen på att se om sanktionsavgifterna ska höjas så att det biter ännu mer när man bryter mot reglerna.

Det här är frågor som vi kommer att fortsätta jobba med tills vi har städat upp sektorn och branschen. Det är viktigt för konkurrensen och åkarna och för att bekämpa kriminaliteten i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:275 om en ny nationell säkerhetsstrategi

Anf. 71 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Pål Jonson har frågat statsministern hur planeringen för regeringens arbete med den nya nationella säkerhetsstrategin ser ut. Vidare har han frågat om statsministern avser att agera för att inrätta ett nationellt säkerhetsråd som har ansvar för en ny nationell säkerhetsstrategi. Avslutningsvis har han frågat hur statsministern avser att förankra en ny nationell säkerhetsstrategi hos riksdagens partier. Interpellationen har överlämnats till mig.

När statsministern 2017 presenterade den nationella säkerhetsstrategin var det första gången som en svensk regering gjorde en samlad redovisning av sin syn på Sveriges säkerhet i bred bemärkelse. Det säkerhetspolitiska rådet, som inrättades av regeringen 2014, har kontinuerligt följt tillämpningen och genomförandet av strategin.

Regeringen har påbörjat arbetet med att ta fram en ny nationell säkerhetsstrategi. Det görs av flera skäl men framför allt på grund av att hotbildningen mot Sverige har förändrats sedan 2017 när den första strategin beslutades.

Statsrådsberedningen leder och samordnar arbetet med den nya strategin, och samtliga departement bidrar, tillsammans med relevanta myndigheter, med sakkunskap. Det är ett omfattande arbete, och målsättningen är att en ny strategi ska kunna beslutas mot slutet av året. Det är ännu för tidigt att säga vilka åtgärder som kommer att följa av den nya strategin och på vilket sätt den ska genomföras.

Det finns naturligtvis ett betydande värde av ett fortsatt brett samförstånd i riksdagen som främjar långsiktighet och kontinuitet i arbetet för Sveriges nationella säkerhet. Det vore positivt att kunna ha det även i den här processen.

Anf. 72 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Interpellationen var ställd till statsministern eftersom det ju är statsministern och inte inrikesministern som har det övergripande ansvaret för införandet av den nationella säkerhetsstrategin. Jag vill ändå tacka inrikesministern för svaret på interpellationen.

Statsministerns statssekreterare redogjorde nyligen på Folk och Försvar för arbetet med den kommande nationella säkerhetsstrategin. Hon sa då att regeringen ska kasta nätet brett och att man ska arrangera seminarier, engagera NGO:er och tankesmedjor och till och med konsultera andra nordiska länder. Vad hon inte nämnde något om var hur man ska engagera riksdagens partier i processen. Regeringen har heller inte i övrigt haft någon dialog med riksdagen i syfte att förankra vare sig den nuvarande eller

den kommande strategin. Det tycker jag i grunden är olyckligt och dåligt för svensk säkerhet. Vi riskerar nämligen att få en nationell säkerhetsstrategi som blir regeringens snarare än Sveriges säkerhetsstrategi.

Fru talman! Det finns en rad säkerhetsfrågor som verkligen förtjänar överläggningar över partigränserna med målet att hitta breda och långsiktiga överenskommelser. Jag vill från Moderaternas sida därför säga att vi tycker att det finns ett behov av att exempelvis uppdatera den svenska solidaritetsförklaringen för att kunna ta med britterna efter att de har lämnat EU. Vi har pekat på behovet av att se över och fördjupa det svensk-finska försvarssamarbetet i kris och krig men även hur en Nato-option kan införas i den svenska säkerhetspolitiska linjen. Vi ser också ett behov av att föra samtal om hur den kommande nationella säkerhetsstrategin ska utformas.

Hittills har vi tyvärr fått kalla handen av regeringen när det gäller dessa frågeställningar, vilket jag tycker är beklagligt. En minoritetsregering borde ju vara intresserad av att förankra sin politik i riksdagen, framför allt inom säkerhets- och försvarsområdet. Jag tolkar dock inrikesministerns svar i en positiv anda. Han säger att han söker någon form av dialog i frågan. Det välkomnar vi från oppositionen.

I grunden, fru talman, tror jag att ju djupare och starkare en nationell säkerhetsstrategi är förankrad inom regeringen och med riksdagen, myndigheter, näringsliv och det bredare samhället, desto större är förutsättningarna för att den ska uppnå sitt syfte.

Jag tycker att det finns viktiga erfarenheter att dra av den nuvarande strategin, som enligt mig inte alls har fått det inflytande och den påverkan som ett viktigt och centralt dokument förtjänar. Jag skulle vilja ge några exempel på den bristande förankringen.

För det första: Den nationella säkerhetsstrategin nämndes över huvud taget inte i den senaste regeringsförklaringen.

För det andra: I utrikesdeklarationen, som lite grann är regeringens husbibel för de säkerhetspolitiska frågorna, har man inte nämnt den nationella säkerhetsstrategin på fyra år.

För det tredje: I Försvarsberedningens två rapporter har man heller inte nämnt den nationella säkerhetsstrategin förutom på två rader där man hanterar den.

För det fjärde: Framför allt nämns inte säkerhetsstrategin i något av de regleringsbrev till viktiga säkerhetsmyndigheter som vi har i Sverige, såsom MSB, Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten och Säkerhetspolisen.

Om inte myndigheterna får vägledning i hur de ska dimensionera sitt arbete för att leva upp till säkerhetsstrategin tror jag tyvärr inte att det kommer att bli speciellt mycket av den. Vi har ju en sådan Oxenstiernamodell i Sverige.

Jag tror att det är helt uppenbart för alla och envar att den här strategin inte alls har blivit tillnärmelsevis så inflytelserik som den borde ha blivit. Bristen på förankring är en viktig orsak till det.

Jag vill därför ställa två frågor till inrikesministern. För det första: Hur har regeringen följt upp införandet av den nationella säkerhetsstrategin med sina myndigheter? För det andra: Avser regeringen nu att bjuda in till partisanter för att förankra utformningen av den kommande strategin?

Prot. 2020/21:69

22 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 73 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Nu när vi ska uppdatera den nationella säkerhetsstrategin är det otroligt viktigt att det finns ett gediget underlag. Vi är egentligen i den fasen nu, och det har skrivits om det en del i medier. Det har ifrågasatts varför viktiga myndigheter nu uppdaterar lägesbilder utifrån ett brett säkerhetspolitiskt perspektiv. Jag tycker att det är helt naturligt att vi tar in den sakkunskap som våra myndigheter har för att lägga basen för en ny nationell säkerhetsstrategi. Redan i den första nationella säkerhetsstrategin sa vi att vi skulle uppdatera detta löpande vart femte år. Det sker alltså av den anledningen.

Detta är en diskussion som inte minst Moderaterna har varit med om att lyfta fram i den här kammaren. Den hybrida hotbilden ställer annorlunda krav på oss när vi hanterar vår säkerhet och finns i hela hotskalan, hela vägen till höjd beredskap och krig. Även i fredstida sammanhang kan man utsättas. Man kan utsättas för påverkan och insatser i Sverige som civila myndigheter måste ha beredskap att identifiera, hantera och samlat analysera. Jag tycker att det här talar för att det är viktigt att vi har en bred beskrivning av hotbilden och tar in expertkunskap när vi gör en uppdaterad nationell säkerhetsstrategi, och vi är i den fasen just nu.

Detta har varit *regeringens* nationella säkerhetsstrategi. Det var så den presenterades av statsministern när vi antog den. Den skulle vara ett viktigt verktyg för regeringen i vårt arbete. Nu förs det en diskussion om behovet av förankring och behovet av att se det långsiktiga. Man kanske inte ska skifta fokus i den nationella säkerhetsstrategin vid ett – gud förbjude – regeringsskifte eller någonting sådant. Det finns naturligtvis ett betydande värde i ett fortsatt brett samförstånd i riksdagen, vilket jag tycker att vi har inte minst i mycket av Försvarsberedningens arbete kring säkerhetspolitiken. Den här strategin har haft som ambition att ha ett bredare fokus på nationell säkerhet och svenska intressen.

Om Moderaterna är uppriktiga i sin vilja att bidra i ett sådant här strategiarbete välkomnar jag det. Jag ber att få återkomma till de frågorna lite längre fram, när vi har kommit lite längre och det också finns någonting att tala om. Just nu är vi i analysfasen, där våra expertmyndigheter lägger grunden för arbetet framöver. Det här är första gången vi har haft en nationell säkerhetsstrategi. Det är också viktigt att vi utifrån det drar slutsatser om hur detta ska utvecklas framöver. Det är därför vi gör ett väldigt stort arbete i den här frågan just nu. Jag tror att vi har mycket att vinna på det. Jag välkomnar Moderaternas engagemang i frågan och uppfattar att det finns ett ärligt uppsåt att bidra i strategiarbetet.

Anf. 74 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag uppskattar det som Mikael Damberg säger. Jag har också i den nuvarande strategin identifierat betydande utvecklingsmöjligheter och utvecklingsbehov. Det är därför jag lyfter fram ett antal av de här frågorna. Jag tror att en framgångsrik nationell säkerhetsstrategi måste vara tydlig och genomförbar och att den kontinuerligt måste följas upp.

Mikael Damberg säger i svaret att det viktigaste skälet till att vi behöver en ny säkerhetsstrategi är att hotbilden ser annorlunda ut. Jag är också mycket väl medveten om att vi har en väldigt föränderlig och rätt så dynamisk hotbild. Det var precis därför Moderaterna presenterade ett

24-punktsprogram för att vidareutveckla våra skydd mot olika typer av hybridhot. Jag tror att det är viktigt att ligga i framkant på det här området.

Men det stora problemet för den nationella säkerhetsstrategin tycker jag inte är hotbildsanalysen utan bristen på uppföljning och genomförande. Det tycker jag också har blivit tydligt under pandemin. Pandemin är ju den största kris som västvärlden genomgått sedan andra världskrigets slut. Jag tycker att det är uppenbart att vår krisberedskap och vår motståndskraft har varit alldeles för svaga. Vi har djupa strukturella problem med vår krisledningsförmåga som jag tror behöver hanteras här och nu. Det är också sådana frågeställningar som jag tycker att en nationell säkerhetsstrategi måste förhålla sig till om den ska bli legitim och relevant.

Fru talman! Låt mig ta några exempel kopplat till att jag inte tror att det är just hotbildsanalysen som är det stora problemet. I den nuvarande strategin framgår det till exempel att pandemier och smittsamma sjukdomar är ett av åtta hot mot Sveriges säkerhet. Jag ska villigt erkänna att jag när jag läste det kanske inte tyckte att detta var så relevant att det var i paritet med exempelvis ett väpnat angrepp eller cyberhotet med avseende på sannolikhet och konsekvens. Efteråt har vi ju sett att pandemin sköljt över oss med all önskvärd tydlighet.

Problemet jag ser när jag läser den här strategin är att det som strategin föreslår att man ska genomföra inte var på plats tre år senare. Strategin är tydlig med att man behöver lagerhållning av läkemedel och skyddsutrustning och att man behöver ha beredskapsplaner och stärkta samordnings- och samverkansplaner. Det är precis sådana här saker som vi inte riktigt hade i april och maj. Återigen: Det är implementeringen av strategin som jag tror är riktigt viktig.

Inrikesministern säger i svaret att regeringens säkerhetspolitiska råd kontinuerligt följt tillämpningen och genomförandet av strategin. Om detta är värdemätaren på hur effektivt det säkerhetspolitiska rådet verkligen har varit skulle jag i all välmening rekommendera regeringen att titta på det moderata förslag som vi har lagt fram om ett nationellt säkerhetsråd. Ett nationellt säkerhetsråd skiljer sig rätt så mycket från regeringens säkerhetspolitiska råd. Ett nationellt säkerhetsråd har en permanent stab, har en nationell säkerhetsrådgivare som driver det dagliga arbetet, står direkt under statsministern och har framför allt en förmåga att samla hela Regeringskansliets förmåga att leda kriser. Det säkerhetspolitiska rådet är, enligt vad jag har förstått, ett forum för information och diskussioner rörande strategiska och säkerhetspolitiska frågor.

Fru talman! När man skriver en sådan här nationell säkerhetsstrategi tror jag att man bör jämföra med andra länder. Om vi jämför den svenska strategin med till exempel US National Security Strategy står den sig givetvis rätt så slätt. Men jag tror också att vi har rätt så mycket att lära av Finland på det här området. De har ju haft en säkerhetsstrategi sedan 2003. Där samlar presidenten varje år alla som jobbar med säkerhetsrelaterade frågor och dömer av ett antal frågor, så att man snabbt vidtar åtgärder mot de brister som finns på beredskapsområdet.

Jag vill fråga inrikesministern hur han ser på möjligheten att införa ett nationellt säkerhetsråd.

Anf. 75 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Exakt hur man väljer att organisera verksamheten i Regeringskansliet är upp till en tillträdande eller befintlig statsminister att avgöra. Jag tror att det är ganska viktigt att man låter en statsminister organisera arbetet i hela Regeringskansliet. Syftet med Regeringskansliet är ju att bistå regeringen i arbetet med att uppnå politiska målsättningar, strategier och annat. Jag vill helst inte att vi snabbt drar slutsatser om exakt hur man ska organisera sig just nu, eftersom vi just har tillsatt en utredning om hur krishantering under coronapandemin har fungerat.

När man funderar över detta tror jag att det är viktigt att fundera över ett antal frågeställningar. Moderaterna lyfter fram flera viktiga frågeställningar, men man måste också fundera över balansen mellan strategiska diskussioner och operativa frågor. Detta är viktigt. Vi har sett ganska många sammanhang där frågor av operativ karaktär blandas för mycket med frågor av strategisk karaktär. Då vet vi vad som tar överhanden. Det blir det operativa arbetet som helt dominerar. Oavsett vilket system man väljer måste man ha en förmåga att hantera detta, så att man inte tappar det strategiska perspektivet, som ofta är mer långsiktigt. Det handlar om att styra om system och få dem att förändras i en riktning, medan de operativa insatserna i dag enligt den krishanteringsregim vi har i Sverige bygger på ansvarsprincipen och närhetsprincipen. De som vanligtvis hanterar en fråga i fred och normalläge gör det även i kris, eftersom de har mest kunskap och förmåga att hantera det.

Ska man göra skillnad på det och ändra det måste man fundera på: Vad får det för konsekvenser för befogenheter, ansvarsutkrävande och hur systemet fungerar? Jag säger det inte därför att jag inte tycker att det är en viktig diskussion. Jag tycker bara att man måste ta diskussionen i ett och samma sammanhang så att man ser helheten av detta.

Därför tror jag att vi från regeringens sida i varje fall, eftersom vi fortfarande hanterar pandemin, vill vänta in utvärderingar av krishantering för att sedan diskutera hur man operativt vill förändra eller kanske strategiskt vill förändra organisation framöver. Man vill helst inte i en kris vända upp och ned på ansvarsförhållanden.

Vi har gjort det vid några tillfällen där vi har skiftat lite ansvarsförhållanden under krisen. Det blir intressant att studera det också. Det har inte varit de snabbaste processerna. Det har inte alltid varit glasklart för alla involverade parter vad som har gällt när vi har skiftat ansvar.

Det är otroligt viktigt att ta den här tiden med nationell säkerhetsstrategi. Poängen med en strategi är att man också kan träna, öva och förbereda sig för ett antal scenarier, något som är otroligt viktigt. Med det får man också möjlighet att hitta brister, utveckla verksamheten och reda ut ansvarsförhållanden redan när det inte är ett krisläge.

Jag ser fram emot att fortsätta diskussionen och att ta del av riksdagspartiernas åsikter och idéer om detta. Men det finns ett antal svåra avvägningar som man måste göra när man tittar på hela systemets utveckling över tid. Det bör man göra i ett och samma sammanhang.

Anf. 76 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, inrikesministern, för den här debatten!

Pandemin har varit ett betydande stresstest för vår krisledningsförmåga. Det är uppenbart att vi behöver dra ett antal slutsatser. Man har gjort

jämförelsen med om detta inte hade varit en kris utan ett krig och hur väl förberedda och rustade vi hade varit för det. Jag tror att det manar till eftertanke.

Efter att ha berört riksdag, regering och myndigheter vill jag också säga några ord om säkerhetsstrategin kopplat till näringslivet och det bredare samhället. Den skulle kunna användas för att skydda näringslivet bättre än vad den gör i dag.

Sveriges långsiktiga ekonomiska konkurrenskraft blir en allt viktigare del av vår samlade säkerhet. Samtidigt hotas den konkurrenskraften i dag till exempel av rätt så systematiska och statssanktionerade cyberangrepp och cyberspionage. Vi ser också en ökad underrättelseaktivitet riktad mot svenska ekonomiska intressen.

Detta sker inte minst mot företag som ofta utför samhällsviktig och säkerhetskänslig verksamhet. Regeringen talar ofta om det breda säkerhetsbegreppet. Jag skulle där råda till att man också värderar Sveriges ekonomiska säkerhet och långsiktiga konkurrenskraft när man värderar de här frågorna. Nu vet inrikesministern att det gjordes en utredning om näringslivets roll i totalförsvaret som pekade på ett antal rättsliga begränsningar när det kom till statsstöd och konkurrensneutralitet.

I Storbritannien, som förr i tiden hade samma upphandlingsregler som Sverige, löste man det problemet genom att identifiera långsiktig ekonomisk konkurrenskraft som ett viktigt säkerhetsintresse. Sedan lade man in det i den nationella säkerhetsstrategin. Därigenom fick man också en bättre juridisk bas för att ha en rådgivning och kunna skydda samhällsviktiga och säkerhetskänsliga företag.

Min fråga till inrikesministern är helt enkelt om man värderar att även långsiktig ekonomisk konkurrenskraft kan bli en del av det vidgade säkerhetsbegreppet.

Anf. 77 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tror inte att jag vill föregå det analysarbete som nu görs. Börjar jag att sätta olika rubriker för detta är vi snart fast i att jag har bestämt innan vad strategin ska innehålla. Jag väntar med det.

Det är ett intressant perspektiv som tas upp. Där har vi också Sten Heckschers stora utredning som nu jobbar för att kunna skydda svenska intressen internationellt. Det handlar om både att monitorera vilka affärer som kan förekomma mot svenska intressen och vår möjlighet att hindra eller ytterst stoppa det. Det är en otroligt viktig utredning som pågår. Vi har redan tagit steg när det gäller säkerhetskänslig verksamhet som inte kan överlåtas. Där har vi en ny lagstiftning på plats.

När det gäller ekonomisk säkerhet handlar det också om den andra delen, som jag tror att både Moderaterna och regeringspartierna har ett stort intresse av att fortsätta att diskutera i ett europeiskt och internationellt perspektiv. Det är vårt fortsatta stora beroende av internationell handel och investeringar. Det gäller att diskussionen inte slår över i fullskalig protektionism.

Det skulle kunna skada våra svenska nationella intressen enormt mycket om vi inte ser de stora investeringar som skapar jobb i Sverige och också tillträde till den stora marknad som svenska företag behöver. Vi är trots allt bara 10 miljoner invånare. Ska våra globala företag kunna konkurrera på världsmarknaden behöver de tillträde till internationella marknader.

Perspektivet är definitivt intressant. Vi ser fram emot att fortsätta att diskutera det. Jag hade också ett rundabordssamtal för bara någon vecka sedan med näringslivsrepresentanter och branschorganisationer för att diskutera just försörjningsberedskapsfrågorna som har aktualiserats under pandemin.

Vi kommer också att tillsätta ett tvärsektorielt näringslivsråd framöver inom ramen för det civila försvarets utveckling. Dessutom har vi inrättat ett cybersäkerhetscenter. Ett av syftena är att försvara svenska intressen inklusive samarbeta med näringslivet mot till exempel cyberhot och spionage. Jag har stora förväntningar på att det utvecklas över tid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:286 om förtroendet för statsråden

Anf. 78 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Markus Wiechel har frågat statsministern om han har fortsatt förtroende för de ministrar som inte har följt regeringens skarpa uppmaningar om hur man ska uppträda under pandemin och om statsministern kommer att vidta några åtgärder.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Efter sommaren har smittspridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 ökat, och läget är och har varit mycket allvarligt under en tid. Regeringen och berörda myndigheter har under hösten fattat flera beslut om nya råd, restriktioner och andra åtgärder för att minska smittspridningen. Samtidigt har det varit angeläget att i möjligaste mån hålla samhället öppet. För att det ska fungera är det nödvändigt att den som rör sig ute i samhället undviker all form av trängsel.

Statsministern har förtroende för sina statsråd.

Anf. 79 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag kan konstatera att detta korta svar till trots har statsministern uteblivit från det ansvar som han borde ha som statsminister att stå här och svara på den här angelägna frågan. Jag vill ändå tacka statsrådet för svaret.

Det är inte lätt att vara Mikael Damberg i dag just på grund av att statsministern är feg nog att inte vara här. Damberg används för att statsministern inte kan stå till svars för sin regerings kompletta misslyckande. Av den anledningen tycker jag att såväl Mikael Damberg som svenska folket förtjänar bättre än en statsminister som flyr ett ansvarsutkrävande.

Fru talman! Jag skulle kunna stå här och tala vitt och brett om den så kallade svenska strategin som grundar sig på frivillighet och eget ansvar. Det har hetat att det är en långsiktigt hållbar strategi som fungerar bäst till följd av vår kultur och vårt sätt att leva här i Sverige. Vi kan dock konstatera att den varken är långsiktigt eller kortsiktigt hållbar.

Vidare tycks rätten till frihet vara väldigt viktig för regeringen. Det låter ju fint. Men det innebär också att vi har sett en ständig skepsis från

regeringen när det kommer till olika restriktioner. Man har varit skeptisk till minsta lilla restriktion.

Vad man inte har nämnt i sammanhanget är att den frihet som regeringen värnar inte gäller för alla. Man värnar rätten för en 25-åring att ta ett par öl på krogen. Men man värnar inte samma rätt för en 80-åring att säkert kunna handla förnödenheter på sin lokala matbutik.

I långa personer har riskgrupperna tvingats isolera sig för att de ska kunna hålla sig från smittan som härjar i samhället. Det har legat på deras ansvar att skydda sina liv just för att det är en livshotande sjukdom, och i vissa fall har de inte kunnat göra det. Det gäller dem som har bott på särskilda boenden eller som har haft hemtjänstpersonal. De har helt enkelt inte kunnat skydda sig själva.

Fru talman! Allt detta sker på grund av att regeringen värnar frihet för vissa och säger sig tro på eget ansvar, något som uppenbarligen inte fungerar. Förtroendet för svenska myndigheter är högt, har vi återkommande fått höra, varför man förväntar sig att svenskarna följer restriktionerna. I kombination med halvluddiga och ibland otydliga rekommendationer har man manat människor att ta detta på allvar. Det har varit tydligt inte minst i statsministerns så kallade tal till nationen. Han har varit väldigt allvarsam.

I november sa han följande: Det vi som land gör fel nu får vi lida för senare. Det vi gör rätt nu får vi glädje av senare. Det vi gör nu påverkar hur luciafirandet kommer att se ut, hur julfirandet kommer att se ut och vilka som fortfarande kommer att vara med oss i jul. Det kan låta hårt, och det kan låta brutalt. Men det är precis så hård och brutal verkligheten är.

Fru talman! Ett flertal statsråd, statsministern inkluderad, har struntat i den här uppmaningen. Tidigare har statsråd fått avgå för mindre övertramp. I Fredrik Reinfeldts regering handlade det om något så enkelt som obetalda avgifter. Två ministrar fick avgå inom loppet av åtta respektive tio dagar – för obetalda avgifter! Och här har man äventyrat folkhälsan.

Fru talman! Varför gäller inte dessa riktlinjer regeringen eller dess myndighetschefer?

Anf. 80 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! I samband med en pressträff den 18 december då regeringen tillsammans med Folkhälsomyndigheten redogjorde för nya restriktioner i syfte att stoppa spridningen av covid-19 sa statsministern: ”I år måste julen bli annorlunda. Situationen är fortfarande allvarlig.”

Och för de allra flesta, fru talman, blev det på något sätt en annorlunda jul. För många som jobbar inom vården, särskilt inom iva, blev det en jul utan nära och kära då de i stället var tvungna att vårda dem som drabbats hårdast av pandemin. Dessa vårdanställda är kanske de som om några förtjänar att få lite juledigt efter månader av stress och hårt arbete med att ta hand om våra medmänniskor.

Många människor i landet lyssnade på regeringens uppmaningar. De avstod från både resor, julhandel och mellandagsrea. Regeringen har uppmanat till att endast företa resor om dessa verkligen är nödvändiga – allt för att hålla resandet och smittspridningen nere.

Men det framgår nu tydligt att dessa uppmaningar och rekommendationer inte gäller regeringen själv. Finansministern åkte på skidsemester till Sälen och besökte en skiduthyrning den 20 december. Vi ska komma ihåg att Sälen också hade ett utbrott bland personalen, där flera hade drabbats av covid-19. Socialministern ska enligt källor ha synts på mellandagsrea i köpcentrumet Hansa City i Kalmar och andra butiker. Detta har hon dock dementerat i ett svar på en skriftlig fråga; det ska nämnas.

Justitie- och migrationsministern besökte Nova i Lund på mellandagsrea. Statsministern var flera gånger i december ute i Gallerian här i Stockholm. Försvarsminister Peter Hultqvist åkte på privat semesterresa över nyårshelgen till Finland. Expressen avslöjar att det inte var första gången han åkte på privata resor, utan han har företagit minst tre privata resor under hösten och vintern.

Fru talman! Jag skrev frågor till berörda statsråd om deras förehavanden. Svaren har nu kommit, och jag kan konstatera att statsministern, försvarsministern och finansministern hukar bakom socialministern, som alltså dementerar sina egna klavertramp. Därmed gjorde de tre nämnda statsråden, inklusive statsministern, det väldigt lätt för sig och undslapp att svara för de klavertramp som de har gjort.

Jag måste säga precis som Markus Wiechel om att statsministern inte står här och svarar på interpellationen: Det är ett ganska fegt beteende. Men det är väl tyvärr talande för sittande regering.

Justitie- och migrationsministern svarar dock själv, och det ska han ha en eloge för. Däremot kommenterar han inte alls sitt mellandagsshopande. Så sent som den 10 november skrev justitie- och migrationsminister Morgan Johansson på Facebook: "Säger man en sak till väljarna men gör något helt annat kallas det för hyckleri."

Att stå på pressträffar och hålla tal till svenska folket om att avhålla sig från saker som julhandel, mellandagsrea och resor samtidigt som man själv inte gör det – det, fru talman, kan med rätta kallas för hyckleri.

Precis som riksdagsledamoten Markus Wiechel nämnde har statsråd fått avgå för mindre förseelser, som obetalda tv-licenser. Men den nuvarande regeringens statsråd verkar kunna göra precis vad de själva vill utan att det får några som helst konsekvenser.

Kanske återspeglar det hur de ser på sig själva – som oantastliga politiska aristokrater där mottot är makten framför allt.

Anf. 81 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag funderade lite grann på hur den här interpellationsdebatten skulle utvecklas och på vilket sätt tonläget skulle hållas. Jag hörde orden hyckleri, feg och makten framför allt.

Man kan föra en politisk diskussion på det låga sättet om man vill. Det är uppenbart att Sverigedemokraterna tror att det gynnar deras intressen att sänka debattnivån till detta läge.

Låt mig i stället lyfta debattnivån lite och ta fasta på det som Sverigedemokraterna säger här. De kritiserar på något sätt att inte mer stängdes ned i samhället under den här tiden. Den menar att det är en ologisk strategi att både hålla samhället öppet och att försöka minska smittspridningen och att människor därmed måste ta ansvar för att följa råd och rekommendationer.

Jag noterade att i början av pandemin ville Sverigedemokraterna stänga Sveriges skolor; jag vet det. Men sedan blev det tyst kring det. Det försvann bort, och så sa inte Sverigedemokraterna särskilt mycket på väldigt länge om vilka andra verksamheter som man verkligen ville stänga eller lägga ned under pandemin.

Det är väl detta som är det stora dilemmat för Sverigedemokraterna i den här debatten. Man låtsas nu att man tyckte någonting helt annat under pandemin men att man inte redogjorde för det. Man tog inte chansen att säga vad som borde stängas ned eller vad som borde göras helt annorlunda. Det gör att Sverigedemokraternas trovärdighet minskar ganska kraftfullt även nu.

Jag kan bara konstatera att det som statsministern sa om hur vi skulle behöva fira jul var helt sant. Vi skulle behöva göra det i ett helt annat format med mycket färre vänner och släktingar än annars, och vi skulle inte kunna bete oss på samma sätt.

Det blev också så att svenska folket ställde om och agerade på ett annorlunda sätt. Detta såg vi i och med att smittspridningen kulminerade någonstans i slutet på december och därefter minskade. Det var det här som var poängen; vi var tvungna att få ned smittspridningen.

Just nu ser vi att smittspridningen minskar ganska kraftfullt i Sverige, men vi tar inte för givet att det kommer att fortsätta. Detta kan mycket väl ändras om människor slutar med att hålla avstånd, för det är det som är det absolut viktigaste i strategin. Först och främst handlar det om att stanna hemma om man har minsta symtom – då är man hemma så att man inte smittar någon – och om att hålla avstånd.

Vi har en massa olika regler och rekommendationer för att på något sätt åstadkomma detta. Om folk är hemma när de är sjuka och om de håller avstånd minskar smittspridningen, och då kan vi hantera pandemin.

Sedan kan man göra detta på olika sätt. När vi nu har en pandemilag som är uppdaterad finns det större möjlighet att reglera verksamhet som förut inte gick att reglera lagligt i Sverige med begränsningar på hur många som får vara i affärer och mycket annat. Det är en stor lättnad för oss att vi har en lagstiftning på plats som gör det möjligt för oss att vara mer träffsäkra.

Jag skulle ändå önska att Sverigedemokraterna valde att ha ett annat tonläge i diskussionen om detta. Det är en stor kris vi går igenom. Många människor har påverkats. Många har blivit sjuka. Många har dött. Man har blivit av med anhöriga eller vänner.

Det här är en så pass seriös fråga att jag tror att vi tjänar på att försöka jobba så mycket som möjligt ihop i Sverige och att vi försöker ha en linje som innebär att vi både hanterar smittspridningen, håller igång samhället och ser till att barn och ungdomar får en bra utbildning så att de kan klara sig också efter krisen. Inte minst handlar det också om att se till att den personal som jobbar i äldreomsorgen och i hälso- och sjukvården får möjlighet att göra sitt jobb under rimliga förhållanden. Då måste smittspridningen inte bara minska just nu utan fortsätta att vara låg.

Vårt fokus just nu är att se till att vaccinationen går framåt på det sätt som vi planerar och att regionerna kan göra detta enligt den plan som innebär att i princip hela den vuxna befolkningen kommer att kunna vara vaccinerad före sommaren.

Anf. 82 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Än en gång kan jag konstatera att jag fortfarande tycker att det är synd om Mikael Damberg för att han ska behöva stå här i stället för statsministern.

När det kommer till trovärdigheten kan jag tala för mig själv. Jag har lyft de här frågorna sedan början av mars förra året. Jag tror att det var den 4 mars som jag första gången skickade in en skriftlig fråga till regeringen, och i februari lyfte jag de här frågorna i offentligheten. Men då var non-chalansen från regeringens företrädare total.

Vi hade dessutom en borgfred, som jag hade respekt och förståelse för, och därför blev det inga större skarpa debatter. Men jag respekterar som sagt att Mikael Damberg, som normalt inte jobbar med den här typen av frågor, inte har hundra procentig koll på det.

Gällande ordvalet hyckleri är det faktiskt Mikael Dambergs ministerkollegas ord. Det är Morgan Johansson som har kallat det regeringen just nu gör för hyckleri. Man säger en sak men gör någonting helt annat. Vad skulle Mikael Damberg annars kalla det för?

För ungefär en timme sedan satt jag i telefon med en vän. Han tillhör inte den klassiska riskgruppen men drabbades av covid i höstas. Han låg på sjukhus hela december och har fortfarande inte riktigt återhämtat sig. Hans lungor och hjärta har tagit stor skada. Han låg på iva i fem dagar. Det var inte säkert att han skulle överleva. Om han inte hade ringt ambulansen hade han kvävts till döds i sitt hem.

Det här är en person som inte levde särskilt riskfyllt i pandemin. Han drabbades. Det var slumpen som gjorde att han drabbades. Han har som sagt legat på sjukhus, träffat andra patienter och har själv den här erfarenheten. Han har träffat vårdpersonal.

Vårdpersonalen, de som är de sanna hjältarna i pandemin, vädjar om en lockdown på grund av att de inte klarar av detta. De är utslitna. De har dåligt betalt; de får egentligen inget mer än vad de brukar få när de jobbar inom vården. De sliter ut sig själva. Vi vet att många har blivit sjukskrivna. Många har blivit sjuka. Många orkar inte mer. Det finns de som inte vill gå tillbaka till jobbet på grund av situationen inom vården.

Det här är hjältarna i pandemin, och de vädjar om en total nedstängning. Det är mer än vad jag har förespråkade under pandemin. De vädjar om det på grund av att de inte orkar mer. Och sedan har vi dem som drabbas, dem som är sjuka, som min kompis.

Vad säger man till dem när regeringen inte ens kan följa sina egna uppmaningar? Det är ett hån mot dem. Min kompis har själv sagt det. Han kände att det var ett hån när statsministern valde att gå ut och shoppa i strid med sina egna uppmaningar.

I statsministerns novembertal som jag nämnde tidigare, med den skarpa uppmaningen, manade han samtliga invånare att tänka om rörande precis allt man ville göra. Det som inte var ytterst nödvändigt skulle man tänka om kring. Han sa: Ställ in, boka av, skjut upp!

Så än en gång skulle jag vilja fråga statsrådet: Varför gäller inte dessa riktlinjer regeringen eller regeringens myndighetschefer?

Anf. 83 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet Damberg undviker att kommentera sina statsrådskollegors förehavanden när de bröt mot sina egna rekommendationer.

Man kunde ha koncentrerat debatten här till att prata om regeringens misslyckade politik och åtgärder när det gäller pandemibekämpningen, men jag valde att fokusera på just detta att statsråden bryter mot sina egna uppmaningar och rekommendationer som man förutsätter att svenska folket ska följa.

Damberg säger att nivån på debatten sänks och tar upp ord som hyckleri, men det är faktiskt regeringens egna statsråd som är väldigt duktiga på att sänka debattnivån generellt. Hyckleri är ju Mikael Dambergs kollega Morgan Johanssons eget ord. Jag kan citera honom än en gång: "Säger man en sak till väljarna men gör något helt annat kallas det för hyckleri." Orden är Morgan Johanssons, på Facebook den 10 november.

Vad kan det kallas om inte hyckleri när man uppmanar folket att göra en sak men sedan gör precis tvärtom själv? Det vore på sin plats att man gick ut och bad om ursäkt och också förklarade varför man inte lyder sina egna rekommendationer.

Jag kan säga att jag själv är ute och handlar. Jag var också ute i mellandagarna. Jag följer dock rekommendationerna i övrigt när det gäller munskydd, att hålla avstånd och så vidare. Men jag har inte stått på presskonferenser och uppmanat svenska folket att avhålla sig från detta. Det är en jättestor skillnad. Det tycker jag att statsråden ska stå till svars för.

Statsråd har som sagt tidigare fått avgå på grund av obetalda tv-licenser. Men här tycks man kunna göra precis hur man vill utan att det får konsekvenser.

Anf. 84 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag kan konstatera att ingen har anklagat statsministern för att skapa trängsel någonstans. Han har hållit avstånd och sett till att följa de rekommendationer om avstånd som finns för att inte bidra till detta. Han har också varit tydlig med att han hade kunnat handla den här julklappen till Ulla på något annat sätt än så som han gjorde.

Varför skaver då debatten om denna interpellation från Sverigedemokraterna så mycket? Jag hade faktiskt velat avstå från det inlägg som jag nu gör. Ärligt talat: Sitter ni på någon häst någonstans, pekar mot andra och tar inget eget ansvar? Vad säger ni till Jimmie Åkesson, som stod i kammaren i en debatt i september med uppenbara förkylningssymtom utan att ha fått ett negativt covidtest? Vad säger ni till Jimmie Åkesson, som gick på 50-årsfest? Det fanns bilder på hur man hängde ihop i klungor. Höll han avstånd?

Vi har alla ett ansvar för att följa de råd och rekommendationer som ges. Och det kan jag säga: Mina statsrådskollegor är oerhört noga med att inte skapa trängsel, att ta sitt ansvar och att följa råd och rekommendationer.

Det här kanske mer speglar någonting annat. Sverigedemokraterna tycker verkligen att Stefan Löfven borde avgå. Det är det som det handlar om – ja, nicka gärna, Björn Söder! Ni har sagt att oavsett fråga vill ni bli av med Stefan Löfven som statsminister. Då blir det den här debatten. Jag tycker att det är lite ovärdigt.

Man måste ta sitt eget ansvar. Man kan inte säga som Björn Söder: Jag har gått och shoppat i gallerior under julhandeln, med munskydd och vad det nu kan vara, men jag hade inte sagt detta förut så jag kan göra hur jag vill. Nej, det är inte så det går till. Man måste ta ansvar hela vägen, och man måste se till att följa de råd och rekommendationer som ges.

Att Sverigedemokraterna just nu har som sin livsuppgift att se till att en moderat blir statsminister, att ni byter politik på ett sätt som innebär ganska kraftiga inskränkningar på sådant som löntagares rättigheter och regionala skyddsombud, att ni röstade för M-KD-budgeten i Sveriges riksdag när ni fick chansen med kraftiga neddragningar på viktiga verksamheter, inte minst för att bekämpa arbetslöshet, som följd och att vi återigen står i en diskussion där ni gör vad som helst för att byta statsminister är inget konstigt. Men att ni skulle ha ett så högt tonläge i den här debatten hade jag inte förväntat mig. Detta är för allvarliga frågor för att bara göras till låg politik.

Anf. 85 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Innan jag glömmer det vill jag tacka statsrådet för svaret och dagens viktiga debatt.

Jag kan sedan bara konstatera att Jimmie Åkesson inte har stått i talarstolen och uppmanat folk att ställa in, skjuta upp och så vidare. Han har följt Folkhälsomyndighetens rekommendationer rörande sitt anförande här. Det må ha varit svaga rekommendationer – det tycker jag, och det tycker troligtvis han också – men det var ändå de rekommendationer som han fick. Men det viktiga är att det inte är han som har stått här och läxat upp svenska folket om hur de ska göra, utan det är statsministern med flera. Det är regeringen som har sagt hur man ska agera men sedan struntat i det.

I andra länder – till exempel i Kanada men även i ett antal andra länder – har statsråd och ministrar fått avgå på grund av att de har brutit mot sina egna uppmaningar. Men i Sverige får man göra i stort sett vad som helst, verkar det som, om man är minister i Stefan Löfvens regering. I Fredrik Reinfeldts regering räckte det som sagt att man inte hade betalat tv-licensen. Det är dock en ganska stor skillnad: Här har man äventyrat folkhälsan och brutit mot egna uppmaningar.

Varför ska en vanlig medborgare i det här landet lyssna på regeringen när de inte själva kan följa sina egna uppmaningar? Är en julklapp verkligen ett nödvändigt inköp? Är det nödvändigt att gå ut och handla en julklapp? Jag tycker inte det. Det låter faktiskt ganska patetiskt.

Jag tänker inte läxa upp Mikael Damberg. Det är som sagt inte han som har gjort detta. Däremot är det han som är satt här av statsministern att svara på interpellationen. Vad säger ni till alla de som har insjuknat och till vårdpersonalen på iva?

Anf. 86 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Man kan inte stå här i talarstolen och påstå att man har varit för tuffare regler, skärpta krav och stängda skolor och samtidigt säga att man inte har något ansvar som riksdagsledamot eller partiledare för Sverigedemokraterna. Man har ett eget ansvar. Man måste göra egna bedömningar om hur man hanterar en pandemi och agerar under den.

Jag har inte hört att någon har kunnat påvisa att något av statsråden har skapat trängsel genom sitt agerande. Man har varit väldigt noga med det. Jag har noterat bilderna från 50-årsfesten som Jimmie Åkesson var på, och det var inga avstånd där, kan jag säga.

Man måste fundera över orden som Sverigedemokraterna använder, som ”hyckleri” och ”feg”. Jag tycker inte att vi ska föra debatten på den nivån. Låt oss återgå till en diskussion om hur vi ser till att hålla smittspridningen nere och skydda de sårbara grupperna i samhället och hur vi ser till att barn och ungdomar får den utbildning som de behöver så att de klarar verkligheten efter pandemin.

Det här är en svår avvägning, men just nu ser det ut som att svenska folket under jul- och nyårshelgerna faktiskt tog det stora ansvar som vi talade om då. Vi införde också strängare restriktioner inför detta, och det verkar som att det har gett effekt, för nu minskar smittspridningen. Den stora utmaningen nu är att hålla ut och hålla i och inte tro att bara för att vaccinet kommer kan man agera precis som vanligt.

Då är det synd om sverigedemokrater undergräver diskussionen om att vi som samhälle och folk faktiskt har lyckats pressa ned smittspridningen och måste fortsätta göra det under våren så att vaccineringen kan fullföljas och vi kan komma i en ny situation för samhället.

Uppenbarligen tar Sverigedemokraterna alla möjligheter att ta politiska poäng, så split i samhället och använda ett högt tonläge. Jag tror inte att det är bra för den politiska diskussionen, jag tror inte att det är bra för Sverige och jag tror inte heller att det ökar trovärdigheten för Sverigedemokraterna i svensk politik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:267 om oberoende internationell utredning om krigsbrott i Nagorno-Karabach

Anf. 87 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Arin Karapet har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att långsiktigt garantera freden och säkerheten för civilbefolkningen i Nagorno-Karabach och vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att påskynda utbytet av krigsfångar, gisslan och avlidna i egenkap av att Sverige är ordförandeland i OSSE samt vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att få på plats en oberoende internationell utredning som utreder misstänkta krigsbrott och lagför de ansvariga.

Regeringen välkomnar överenskommelsen om en vapenvila från den 10 november förra året. Konflikten är dock inte över, och många frågor återstår att lösa.

Striderna under hösten var intensiva och har orsakat stort mänskligt lidande hos befolkningarna och omfattande samhällsskador. Sverige fördömer attacker riktade mot civila och civil infrastruktur. Internationell humanitär rätt måste följas.

Den humanitära situationen är mycket allvarlig. Tiotusentals civila tvingades fly konfliktområdet, och bostadsområden och civila inrättningar som skolor och sjukhus har förstörts. Situationen har förvärrats av utbredd spridning av covid-19, som myndigheterna har saknat kapacitet att omhän-

derta på grund av striderna. Det är viktigt att tillträde för internationella aktörer i enlighet med humanitära principer garanteras.

Regeringen följer noga Nagorno-Karabach-konflikten. Som medlem i OSSE:s Minskgrupp samt ordförande för OSSE 2021 fortsätter Sverige att stödja ansträngningarna från Minskgruppens samordförande. Det är viktigt att OSSE och det internationella samfundet förblir engagerade för en långsiktigt hållbar och fredlig lösning framförhandlad mellan parterna.

Som OSSE-ordförande har jag också en personlig representant för konflikten som rapporterar till mig. Den personlige representanten arbetar med förtroendeskapande åtgärder mellan parterna och stöder samordförandena. Inför ordförandeskapet 2021 har jag förnyat hans mandat.

Under hösten har jag varit i regelbunden kontakt med Minskgruppens samordförande och OSSE-ordförandeskapets personlige representant. Detta arbete intensifieras i år. Jag har också diskuterat konflikten direkt med Armeniens och Azerbajdzjans utrikesministrar. Senast den 22 december höll jag videomöten med Armeniens utrikesminister Ara Aivazian respektive Azerbajdzjans utrikesminister Jeyhun Bajramov. Jag framförde svenskt stöd till Minskgruppens samordförandeskap och OSSE-ordförandeskapets personlige representant. Jag framhävde även att internationell och multilateral närvaro behövs på marken som ett komplement till den ryska och turkiska närvaron.

Regeringen ser allvarligt på uppgifterna om misstänkta krigsförbrytelser. Jag har vid flera tillfällen framhållit att personer som medverkat till allvarliga brott mot folkrätten, inklusive internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter, ska ställas till svars för sina handlingar. Straffrihet är inget alternativ. Enligt folkrätten har inblandade stater en skyldighet att utreda om misstänkta krigsförbrytelser har begåtts. Det gäller också Nagorno-Karabach-konflikten.

I mina samtal med Armeniens och Azerbajdzjans utrikesministrar välkomnade jag att processen med utbyte av krigsfångar och kvarlevor har inletts. Det är även positivt att en process inletts i Azerbajdzjan för att personer som gjort sig skyldiga till krigsförbrytelser ska ställas till svars, vilket jag framförde till utrikesminister Bajramov. Jag kommer också att följa upp detta med båda parter framöver och fortsätta peka på deras ansvar att ställa krigsförbrytare till svars på ett noggrant, transparent och skyndsamt sätt.

Som svar på den uppblussade konflikten beslutade Sverige tidigt under hösten att bidra med 20 miljoner kronor till Internationella rödakorskommitténs humanitära arbete i konfliktområdet. Sverige bidrog även till Rädda Barnens humanitära insatser i Armenien med 2 miljoner kronor. Därutöver bidrar Sverige till den långsiktiga utvecklingen i området genom regionala biståndsinsatser kopplade till EU:s östliga partnerskap samt ett bilateralt reformsamarbete med Armenien sedan 2019.

Sverige strävar efter rättvisa för alla som har drabbats och kommer att drabbas av Nagorno-Karabach-konflikten. Som ordförande i OSSE kommer Sverige att fortsätta stödja ansträngningarna från Minskgruppens samordförande för en långsiktigt hållbar och fredlig lösning framförhandlad mellan parterna.

Anf. 88 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Tack, utrikesminister Ann Linde, för ett gediget svar, som jag måste säga att det var! Till dem som inte har sett svaret i pappersformat kan jag säga att det är två och en halv sida långt. Det uppskattar jag.

Jag är mer nöjd med svaret i dag än med svaret jag fick på min förra interpellation, så jag ser att det går framåt. Men jag vill få klarhet i vissa saker som jag inte fått svar på fullt ut.

Fru talman! Låt oss gå tillbaka till hur konflikten utvecklades. Vi vet i dag att Azerbajdzjan den 27 september gjorde en fullskalig attack. Man bröt vapenvilan tre gånger. Dessvärre satte inte det internationella samfundet, den fria världen, det vill säga Europa och USA, ned foten i den här konflikten. Man lät Turkiet och Ryssland få göra upp sinsemellan.

Kaukasus är inte en het fråga bara i dag. Vi kan gå tillbaka i historien till Turkmenchayavtalet när perserna och Tsarryssland gjorde upp om Kaukasus. Där fanns också det osmanska riket. Men vi ska inte gå tillbaka så långt i historien utan ska titta på hur kriget har utvecklats sig.

Över en natt kom en presskonferens från Vladimir Putin och diktatorn Ilham Alijev. Armeniens demokratiskt valda premiärminister vägrade att vara med på videolänk när man skrev under det så kallade vapenstillståndsavtalet. Precis det som jag varnade utrikesministern för skedde: Om Europa står passivt kommer det att bli så som Ryssland och Turkiet vill.

De fick som de ville. Ryssland har satt dit sina gröna gubbar i Nagorno-Karabach. Vi ser en upprepning av Sovjetunionen, och nu är det version 2.0. Den enda skillnaden är att det nu är Ryska federationens flagga som vajar i Nagorno-Karabach och inte Sovjetunionens flagga.

Konflikten är ännu inte löst. Azerbajdzjan har vunnit kriget. Azerbajdzjan bröt den sista vapenvilan också, då man passade på att ta ytterligare krigsfångar. Just nu har man en psykologisk krigsföring mot Armenien. Ryssland har ett intresse av att skicka in Armenien i en inrikespolitisk kris. Några timmar efter att själva avtalet skrevs under såg vi en organiserad attack från den förra regimen. Det var inte som i Kapitolium, utan detta var tydligt organiserat av före detta oligarker med intressen i Armenien och i Ryssland för att få tillbaka den gamla ordningen, den ordning som var när Armenien inte var en demokrati. Det ligger nämligen inte i Turkiets eller Rysslands intresse att demokratier ska växa fram i Kaukasus. Det är bara att titta på hur Georgien utvecklade sig. Georgien gjorde en folkresning för mer än tio år sedan. Hur agerade Ryssland då?

Ryssland har en strategi mot alla länder, på olika sätt. Men, fru talman, över 60 krigsfångar är kvar i Azerbajdzjan. Diktatorn Ilham Alijev använder detta i en psykologisk krigsföring. Det sägs att det kan vara fler.

Rödakorskommittén har fått i uppdrag att göra utbytet mellan Armenien och Azerbajdzjan, men de vägrar. Vilka konkreta åtgärder kommer utrikesministern att vidta, som ordförande i OSSE och OSSE:s Minsk-grupp, så att utväxlingarna faktiskt sker?

Anf. 89 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Våren 2018 genomfördes en fredlig revolution i Armenien. Undertecknad hade förmånen att, i egenskap av vice talman, delta i det första utländska besöket efter revolutionen. Jag tog tillfället i akt att lovordera hanteringen av de folkliga protesterna och att säga att landet, såväl regering som opposition, uppvisat en demokratisk mognad under protest-

erna som förtjänade omvärldens stöd. Sedan revolutionen har Armenien varit ett land som har genomfört omfattande reformer för att komma till rätta med tidigare strukturella problem.

Redan innan revolutionen, i november 2017, slöt EU ett avtal med Armenien om ett omfattande och utökat partnerskap, det så kallade Cepaavtalet. Sverige ratificerade avtalet i maj 2019. Armenien omfattas också av EU:s östliga partnerskap, som bland annat syftar till att stödja reformprocesser i landet, inklusive demokratisering och respekt för mänskliga rättigheter.

Det såg verkligen ljus ut för landets utveckling fram till att Azerbajdzjan med understöd av Turkiet och IS-terrorister anföll Armenien i september förra året. Omvärldens, inklusive Sveriges, tystnad under kriget var både skamlig och genant. Världen stod tyst och tittade på när massiva övergrepp från den azeriska sidan utfördes på både armenier och armenisk egendom. Av historien har uppenbarligen inget lärts.

Efter att ett avtal med rysk inblandning slutits angående den väpnade konflikten tilltog även inrikespolitiska spänningar i landet, och Armenien riskerar nu att ta många steg bakåt i den demokratiska utvecklingen.

Armenien behöver allt stöd landet kan få. Över 30 000 människor som fördrivits från sina hem under den väpnade konflikten behöver bostad, mat och sjukvård. Barn och ungdomar som förlorat sina skolor behöver utbildningsplatser.

Till råga på allt befinner sig landet, precis som resten av världen, i en pandemi.

Jag har under föregående år ställt många frågor till utrikesministern om konflikten och situationen i Armenien – det kan hon säkert intyga. De har bland annat handlat om fördömande av Azerbajdzjans och Turkiets aggressioner, utbyte av fångar och kroppar, utredningar om krigsbrott och biståndsstöd till Armenien. Särskilt med tanke på att Sverige nu innehar ordförandeskapet i OSSE har det varit intressant att få svar från utrikesministern. Dessa har dock varit ganska svävande, och vad gäller fördömanden efterlyser jag fortfarande sådana.

Men man ska också få veta när man gör något bra. I svaret på denna interpellation får jag för första gången mer konkreta svar på de frågor som jag tidigare ställt, och det vill jag tacka utrikesministern för.

Det är bra att utrikesministern nu i egenskap av ordförande i OSSE arbetar med konfliktfrågan, så att den inte glöms bort. Jag instämmer också i utrikesministerns åsikt: att internationell och multilateral närvaro behövs på marken. Ska sanningen fram har ju Ryssland numera tagit kontroll över områden på ett mycket sofistikerat sätt. Därför behöver det internationella samfundet vara på plats.

Det är bra att Sverige har gett stöd om 20 miljoner kronor till Internationella rödakorskommitténs arbete i området. Det är också bra att man ger till Rädda Barnens humanitära insatser i Armenien, likaså att man i ett långsiktigt perspektiv deltar i regionala biståndsinsatser. Men jag är rädd att det inte är tillräckligt.

Som jag inledningsvis tog upp, fru talman, brottas Armenien med många problem för tillfället. Jag tror att de behöver ökat stöd även ekonomiskt. Som jag nämnde är människor utan mat och bostad. Skolor är raserade och så vidare. Med tanke på de mest akuta behoven tror jag att det behövs ett ökat stöd. Därför skulle jag vilja fråga utrikesministern om hon

är beredd att använda svenskt bistånd till att utöka stödet ännu mer till Armenien.

Prot. 2020/21:69
22 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 90 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Att bidra till konfliktlösning i OSSE-regionen på basis av våra gemensamma principer och åtaganden står högt upp på min agenda som OSSE-ordförande. Det är en av OSSE:s grundläggande uppgifter, och mitt aktiva stöd till existerande konfliktlösningsformat har detta som målsättning.

Arin Karapet tog specifikt upp frågan om krigsfångar. Jag kan säga att vi välkomnar den process med utbyte av krigsfångar och kvarlevor som har inletts. Det svenska stödet till Internationella rödakorskommittén är viktigt. Det är en neutral och betrodd mellanhand, och de har underlättat utbytet av krigsfångar och kvarlevor i regionen.

Ordförandeskapets personliga representant för Nagorno-Karabach-konflikten har jobbat aktivt med förtroendeskapande åtgärder mellan parterna, såsom journalistutbyten och besök vid kontaktlinjen. Han har också arbetat med att understödja utbytet av krigsfångar och kvarlevor. Som OSSE-ordförande kommer vi att fortsätta att stödja hans arbete i detta.

Jag delar Arin Karapets bedömning att processen med utbyte av krigsfångar och utredning av potentiella krigsförbrytelser bör påskyndas. Regeringen följer utvecklingen noga och ser allvarligt på uppgifterna om misstänkta krigsförbrytelser. Jag har vid flera tillfällen framhållit att personer som har medverkat till allvarliga brott mot folkrätten, inklusive internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter, ska ställas till svars för sina handlingar. Straffrihet är inget alternativ.

I Genèvekonventionerna och deras tilläggsprotokoll finns det regler om krigsfångars behandling. Enligt folkrätten har inblandade stater en skyldighet att utreda om misstänkta krigsförbrytelser har begåtts. Det gäller också vid händelser under Nagorno-Karabach-konflikten.

Sverige är pådrivande i arbetet med att stärka tillämpningen av den internationella humanitära rätten. I det sammanhanget driver vi också på för att internationella undersökningsmekanismer ska användas.

Internationella brottmålsdomstolen, ICC, kan ges behörighet att utreda brott under dess stadga – folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser – på flera olika sätt. En stat kan ansluta sig till stadgan eller avge en särskild förklaring att den godtar att ICC utövar jurisdiktion över brott som begåtts på dess territorium eller av dess medborgare. Ett annat alternativ är att FN:s säkerhetsråd även utan den berörda statens samtycke ger ICC den behörigheten.

Regeringen har konsekvent betonat att kränkningar av mänskliga rättigheter och den internationella humanitära rätten måste utredas och att förövare måste ställas till svars. Jag kommer att följa upp detta med båda parter och framhålla deras ansvar att ställa krigsförbrytare till svars på ett noggrant, transparent och skyndsamt sätt. Enligt folkrätten har inblandade stater en skyldighet att utreda om misstänkta krigsförbrytelser har begåtts. Det gäller naturligtvis också Nagorno-Karabach.

Anf. 91 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Först vill jag komma in på temat krigsfångar. Det skedde en utväxling mellan Armenien och Azerbajdzjan av krigsfångar. Samtidigt kan man titta på själva vapenstillståndsavtalet: Stå kvar på de positioner där ni står! Det var från den 10 november kl. 12.00. Men det var ju inte så att alla soldater liksom stod vid sina positioner. Det är mycket skogar där i bergsområdet. En stor grupp armeniska soldater gick vilse, och Azerbajdzjan passade på att ta dem som krigsfångar.

Man har gjort ett utbyte mellan Armenien och Azerbajdzjan, men samtidigt plockade Azerbajdzjan alltså nya krigsfångar. Det är bara att titta på azeriska medier för att se hur man utmålar uniformerad armenisk militär som terrorister. De som de facto och med hjälp av Turkiet använde sig av islamistiska terrorister var de syriska turkmenska jihadisterna, som i dag erbjuds bostäder. Många azerer kommer ju inte att flytta till de sju distrikt som de har återtagit, för vem vill flytta från Baku, en väldigt fin huvudstad, till ett bergsområde som knappt är bebyggt?

Det här visar skillnaden mellan en diktatur och en demokrati. Alijev har styrt och styr landet med järnhand. Landet styrs av två familjer med historisk koppling både till Ryssland – Alijevs far var KGB-agent – och till Erdoğan. Det är väldigt tydligt hur Turkiet använder sin geopolitiska expansion, det vill säga man försöker knyta till sig turkisktalande personer.

När det kommer till krigsfångar och kvarlevor handlar det om psykologisk krigsföring. Just i Armenien vet man om att det också är en internpolitisk kris. Om det är någon gång ett litet land som Sverige ska ta tillfället i akt att värna om en demokrati är det väl nu.

När det gäller krigsbrott kan jag meddela både talmannen och utrikesministern att det har kommit in en anmälan till Krigsbrottskommissionen i Sverige, något jag har fått kännedom om per mejl. Svenska åklagare har fått kännedom om detta, och det finns mycket bevismaterial. Man ser uniformerade azeriska soldater skära halsen av oskyldiga civila och soldater, och man arkebuserar soldater draperade i den armeniska flaggan. Human Rights Watch, Genocide Watch och Amnesty rapporterar om detta. Jag är också övertygad om att det har skett krigsbrott från den armeniska sidan.

Det är därför vi bör få på plats en internationell, oberoende utredning där vi kan få klarhet i vad som har hänt. Därför är min fråga till utrikesministern återigen: Kommer utrikesministern att ta initiativ så att vi via Internationella brottmålsdomstolen eller FN kan få klarhet i detta?

Detta sätter spår i kommande generationer. När man inte reder ut saker och ting kommer historien att upprepa sig. Senast dessa två länder var i krig var på 90-talet. Sedan dess har 30 år gått. Ser vi ett nytt krig om 30 år? Det hoppas jag inte. Men jag tror inte heller att jag kommer att vara kvar i politiken och stå i den här talarstolen om 30 år. Därför är det viktigt att man agerar nu. Vad kommer utrikesministern att ta för initiativ?

Anf. 92 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Jag noterar att jag inte fick svar på min fråga, men jag uppfattade också av reaktionen från utrikesministern att hon inte medvetet utelämnade svaret på frågan. Jag upprepar därför frågan: Är man beredd att använda biståndsmedel för att öka stödet till Armenien ännu mer än det man hittills har gjort?

Jag skulle också vilja få veta om grunderna till varför man inte har fördömt Azerbajdzjans och Turkiets agerande i detta. Jag kan förstå att man kanske inte ville bränna diplomatiska broar och så vidare när man skulle överta ordförandeskapet i OSSE, men med tanke på hur situationen eskalerar och utvecklar sig kan man inte behandla de här parterna som likvärdiga.

Här har vi ett land som har genomfört demokratiska reformer och är på väg i rätt riktning. Det landet blev attackerat av ett annat land, en diktatur som dessutom hyr in IS-terrorister och som med understöd av Erdoğans Turkiet slaktar människor. Man kan inte behandla dem som likvärdiga, och då tycker jag att oavsett om man är eller ska bli ordförande i OSSE, som fallet var i höstas, saknar jag ett fördömande från den svenska regeringen och utrikesministern om det som hände. Man höll tyst och sa bara att eventuella krigsbrott måste utredas och så vidare och att vi vill försöka lösa konflikten så att det inte är någon väpnad konflikt längre och så vidare. Men det fanns aldrig något fördömande, vad jag kan se, och det efterlyste jag många gånger.

Saker och ting kan gå till en gräns när man inte längre kan sitta tyst, och det gjorde det i det här fallet. Då måste man kunna gå ut och fördöma, och jag skulle gärna vilja ha ett fördömande av vad som skedde och av vad som Azerbajdzjan utförde mot Armenien från utrikesministern.

Anf. 93 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt för att jag inte svarade på den förra frågan. Det var ett förbiseende.

Vi följer konflikten noga. När det gäller de stödinsatser som vi redan har gjort med ICRC och Rädda Barnen kan jag konstatera att det sannolikt kommer att behövas ytterligare stöd till humanitär verksamhet i regionen även i år. Vi analyserar hur detta bäst ska ske för att garantera civilbefolkningarnas fred och säkerhet. Det inkluderar till exempel minröjning i området, där konsekvenserna är väldigt problematiska inte minst för barn, som ni vet.

Sedan vill jag även lyfta att man nu håller på ytterligare med Östliga partnerskapet, där det ju går flera miljarder till medlemsländerna, inklusive Armenien. Det var 2016–2020, och nu ska det komma en ny period. Jag inte bara utesluter utan är tämligen säker på att det kommer att komma mer biståndsmedel.

När det gäller Arin Karapets fråga om hur vi kan garantera att de ansvariga ställs till svars är Sverige en av de största tillskyndarna av Internationella brottmålsdomstolen, och genom tillkomsten av Romstadgan möjliggörs utredning och lagföring av folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Det är ett stort steg framåt för att det inte ska vara någon straffrihet.

Domstolen kan i princip utöva sin jurisdiktion, alltså åtala och döma enskilda individer, endast i de stater som är parter i Romstadgan. Det försvårar, för varken Armenien eller Azerbajdzjan är parter i Romstadgan. I så fall måste FN:s säkerhetsråd besluta att hänskjuta frågan till domstolen. Då kan domstolen kan utöva sitt arbete.

Då är det viktigt att frågan tas upp på FN:s säkerhetsråds agenda och att man där bedömer att denna konflikt är ett hot mot fred och säkerhet internationellt. ICC har ju bara en komplementär jurisdiktion, och då kom-

mer de att agera där de nationella rättssystemen inte lagför på ett rimligt sätt. Det kan ske om man tycker att nationella rättssystem har kollapsat eller om man inte vågar lagföra på något sätt.

Det råder ingen tvekan om att situationen är väldigt allvarlig. Många frågor är utestående och återstår att lösa. Jag tror, också med tanke på Björn Söders fråga, att det är väldigt viktigt att vi försöker att få till stånd ett hållbart fredsavtal. Ett sådant finns inte, och det viktigaste vi kan göra som OSSE-ordförande är att stödja samordförandena, alltså USA, Frankrike och Ryssland och den särskilde representanten för Nagorno-Karabach, för att vi ska få en långsiktig fred. Det är det viktigaste just nu.

Anf. 94 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Skälet till att jag är lite hård mot utrikesministern är att det finns ett track record. När det gäller diktaturen i Azerbajdzjan finns fallet Ramil Safarov från 2004, en azerisk löjtnant som deltog i ett Natosponsrat event i Ungern. Under natten bröt han sig in hos en armenisk kollega och mördade honom – nästan högg halsen av honom – med en yxa.

Safarov dömdes till livstids fängelse. Efter åtta år blev han överflyttad till Azerbajdzjan för att fortsätta att avtjäna sitt straff. Trots garantier från Azerbajdzjan till Ungern bröt alltså Azerbajdzjan de garantierna samma sekund som Ramil Safarov steg ut ur planet på Bakus flygplats. Ramil Safarov blev benådad och utsedd till nationalhjälte, blev befördrad, fick lägenhet och ersättning för åtta års förlorad inkomst från staten. Det var diktatorn Ilham Alijev som såg till detta.

Det är mot den bakgrunden jag frågar utrikesministern om vilka garantier utrikesministern har fått av Azerbajdzjans utrikesminister. Om utrikesministern inte har fått några garantier, om Azerbajdzjan inte samarbetar, vilka åtgärder kommer utrikesministern att vidta då?

Det är dags att vi kommer ned från läktaren, fru talman, och slutar prata varmt om mänskliga rättigheter utan faktiskt agerar. Sverige innehar ordförandeskapet. Är det någon gång vi ska agera är det nu som ordförandeland.

Anf. 95 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det är tydligt att Nagorno-Karabach-konflikten inte är över och att många frågor återstår att lösa. Det är därför viktigt att OSSE och det internationella samfundet förblir engagerade för en långsiktig hållbar förhandlingslösning. Det svenska OSSE-ordförandeskapet verkar genom OSSE-ordförandeskapets personliga representant och stöder fullt ut Minskgruppens samordförande i deras ansträngningar i regionen.

Den svenska ståndpunkten är tydlig, nämligen respekt för internationell humanitär rätt och en återgång till förhandlingar under samordförandena för OSSE:s Minskgrupp. Sverige strävar efter rättvisa för dem som har drabbats och fortsätter att drabbas av Nagorno-Karabach-konflikten. Som ordförande i OSSE i år kommer Sverige att fortsätta att stödja ansträngningarna från Minskgruppens samordförande för en långsiktig, hållbar och fredlig lösning som är framförhandlad mellan parterna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 96 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om regeringen kommer att kräva att Iran omedelbart frigir Ahmadreza Djalali, om regeringen kommer att kräva frigivning av Habib Chaab, om den svenska regeringen kommer att ställa ett ultimatum om ett frigivande av de svenska medborgarna som ett villkor för fortsatta normala mellanstatliga och kommersiella förbindelser, om regeringen kommer att genom EU kräva ett slut på förföljelser och terror mot flyktingar och på kidnappningar av andra länders medborgare samt om regeringen kommer att, som den belgiska regeringen, klargöra att om Iran avrättar och inte frisläpper Ahmadreza Djalali och Habib Chaab kommer detta att få märkbara konsekvenser för affärsverksamheter och diplomatiska kontakter med Teheran framöver.

Amineh Kakabaveh tar i sin interpellation upp två allvarliga konsulära fall. Jag vill börja med att framhålla det stora allvar med vilket jag och regeringen ser på Ahmadreza Djalalis fall. Hans situation är utan tvivel fortfarande mycket allvarlig, och våra ansträngningar för honom fortsätter med oförminskad styrka.

Sverige kräver konsekvent att dödsstraffet inte verkställs, och vi har tagit upp detta upprepade gånger, inklusive på regeringsnivå. Som Amineh Kakabaveh känner till fördömer Sverige liksom övriga EU tillämpningen av dödsstraff i alla dess former. Dödsstraffet är ett omänskligt, grymt och oåterkalleligt straff som inte har någon plats i en modern rättsordning. EU är en drivande aktör i arbetet för avskaffande av dödsstraff, och Sverige tar en aktiv del i EU:s arbete. EU och enskilda EU-länder, däribland Belgien som Amineh Kakabaveh nämner, är engagerade i Ahmadreza Djalalis situation och har uppvaktat Iran i ärendet.

Jag vill här också framhålla det allvar med vilket jag ser på Habib Chaabs situation. Habib Chaab anmäldes som försvunnen i Turkiet i oktober 2020 och har därefter visat sig vara frihetsberövad i Iran.

I omedelbar anslutning till att vi fick kännedom om Habib Chaabs fall följde vi upp uppgifterna via våra utlandsmyndigheter i Turkiet och Iran. UD har också vid upprepade tillfällen tagit upp fallet med Turkiets respektive Irans Stockholmsambassadörer.

Uppgifterna om Habib Chaabs situation är utan tvivel oroande. Ett intensivt arbete pågår såväl i Stockholm som vid våra utlandsmyndigheter i de berörda länderna. I våra kontakter med Iran begär vi information om Habib Chaabs situation och framför vår oro över densamma. Jag har personligen tagit upp båda fallen nyligen i samtal med Irans utrikesminister Zarif.

Vi begär kontinuerligt att konsulära besök ska kunna genomföras hos Ahmadreza Djalali och Habib Chaab. Iran har dock valt att inte bevilja tillstånd för besök med hänvisning till att man betraktar Ahmadreza Djalali och Habib Chaab som enbart iranska medborgare. Detta ser jag och regeringen mycket allvarligt på.

Regeringens röst är tydlig i kraven gentemot Iran, och vi kommer aldrig att ge upp våra konsulära ansträngningar för Ahmadreza Djalali och Habib Chaab.

Amineh Kakabaveh har även lyft upp förföljelser av flyktingar och iranska kidnappningar av andra länders medborgare. I detta sammanhang kan understrykas att EU tydligt uppmanat Iran att släppa godtyckligt frihetsberövade personer som har dubbelt medborgarskap i Iran och något EU-land. Denna ståndpunkt, som Sverige står bakom, uttrycktes bland annat å EU:s höge representants vägnar i Europaparlamentet den 17 december.

Anf. 97 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Hundratusentals människor i hela världen, stater, ministrar, framstående politiker och parlamentariker, EU-parlamentet, FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, 160 Nobelpristagare i spetsen för en enad forskarvärld samt Amnesty och andra människorättsorganisationer kräver att Ahmadreza Djalali ska frigges omedelbart. Varför har Sverige inte uttryckligen krävt hans frigivning? I stället vill man bara stoppa avrättningen.

EU-parlamentet och alla svenska Europaparlamentariker ställer sig bakom uttalandet om frigivningen av Ahmadreza, alla gisslantagna fångar med dubbla medborgarskap och alla politiska fångar, inklusive Nasrin Sotoudeh som nyligen erhöll det alternativa Nobelpriset i Sverige.

Ställer sig Sveriges regering bakom EU-parlamentets uttalande om omedelbar frigivning? Frankrike, Tyskland och Belgien har ställt ultimatum till regimen i Teheran, men inte Sverige. Detta sker trots att två svenska medborgare sitter i iranskt fängelse med överhängande risk för att när som helst bli avrättade. I stället fortsätter Sverige att driva den verkningsslösa tysta diplomatin, som bara stärker regimen i Teheran gentemot Sverige och EU. Man skakar händer med bödlarna i maktens korridorer. Business fortsätter as usual.

Fru talman! Ahmadreza är inte ensam. Jag har också nämnt den svenska medborgaren Habib Chaab, och utrikesministern nämnde honom och ser allvarligt på hans ärende. Han arresterades av den iranska och den turkiska säkerhetstjänsten i Turkiet under en resa i Mellanöstern. Han kidnappades och fördes direkt till fängelse i Iran.

Chaab arresterades som framträdande medlem av Arab Struggle Movement for the Liberation of Ahvaz, ASMLA, som verkar för arabernas mänskliga rättigheter i den oljerika provinsen Khuzestan. Han har liksom Ahmadreza under tortyr tvingats erkänna olika brott som ASMLA påstås ha begått. Liksom i fallet Ahmadreza vet vi att regimen uppgifter inte är att lita på. Det är bara lögner.

Att gå med på Irans diplomati så som västvärlden gör är att erkänna regimen brutalitet mot sitt eget folk, som Human Rights Watch vittnar om i sin rapport. Den iranska regimen brott mot sitt eget folks grundläggande mänskliga rättigheter har pågått i fyra decennier.

Vad som pågår nu är fångutväxling.

Nyligen uppmärksammades fallet med den australisk-brittiska religionsforskaren Kylie Moore-Gilbert, som bjöds in till en kongress i Iran där hon greps och sattes i fängelse. Hon frigges i utbyte mot att tre terrorister i Thailand frigges, och det pratas inget om detta. Allt sker i det tysta.

Nu pratar man om att Iran kräver 800 miljoner dollar av Storbritannien för att frige Nazanin Zaghari-Ratcliffe.

Detta är människohandel i diplomatins namn.

Anf. 98 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Som jag tidigare tagit upp här i kammaren har regeringens röst varit mycket tydlig beträffande kraven på Iran i Ahmadreza Djalalis fall. Sverige kräver med emfas att påföljden inte verkställs.

Jag har även begärt klarhet vad gäller Habib Chaabs oroande situation i mina kontakter med Irans utrikesminister Zarif.

Ett intensivt arbete med dessa fall fortgår såväl i Stockholm som i våra utlandsmyndigheter i berörda länder.

I konsulära ärenden ställs det ibland krav på att regeringen offentligt och kontinuerligt ska redovisa allt som görs. Ibland påstås det att vi inte gör tillräckligt eftersom vi inte berättar om allt som görs. Ibland skulle jag själv vilja vara ännu mer öppen om sådana ärenden, men min och regeringens absoluta prioritet är att göra vad vi kan för att uppnå resultat.

Jag delar till stor del frågeställarens problembild. Den stora frågan är dock hur man bäst bidrar till en positiv förändring i Iran.

En synpunkt som ibland lyfts fram är att ytterligare isolering av Iran med klippta band och avskuren kommunikation skulle vara en mer effektiv politik gentemot Iran. Men det finns inga belägg för detta. Erfarenheterna från de senaste åren visar i stället att isoleringspolitiken mot Iran endast har stärkt de hårdföra krafternas ställning i landet. Situationen för de mänskliga rättigheterna har inte förbättrats av detta, snarare tvärtom.

Vi bör därför, menar jag, fortsätta sätta diplomati och dialog i fokus avseende såväl områden där vi samarbetar med Iran som områden där vi står mycket långt ifrån varandra, till exempel när det gäller mänskliga rättigheter. Dialog utgör grundbulten i all diplomati, som ofta är den bästa metoden för att lösa problem. Dialog behöver dock inte vara inställsam eller vädjande. Det är oftast bäst för alla parter att den är rak, tydlig och kravställande.

Som utrikesminister värdesätter jag tydlighet. Jag har bland annat tydligt fördömt det våld som demonstranterna utsattes för i samband med demonstrationerna i Iran senhösten 2019 och framhållit vikten av att Iran respekterar mänskliga rättigheter, inklusive yttrande-, förenings- och samlingsfrihet. Jag var den utrikesminister inom EU som tydligast lyfte fram Amnesty Internationals rapport om dessa händelser.

Amineh Kakabaveh tar också upp Nasrin Sotoudehs svåra situation. Den har jag tagit upp vid flera tillfällen, inklusive direkt med iranska företrädare. I december 2020 fick jag äran att tilldela henne Right Livelihood Award. Jag lyfte då särskilt fram hennes kamp för flickors och kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter, en fråga som regeringen driver världen över. Jag framhöll att ingen förtjänar fängelsestraff för att ha stått upp för mänskliga rättigheter.

Sveriges och övriga EU:s hållning vad gäller dödsstraffet är välkänd. Den omfattande tillämpningen av dödsstraffet i Iran är mycket bekymmersam. Även här har regeringen varit ytterst tydlig, inklusive i fallen Navid Afkari och Ruhollah Zam.

Den svenska regeringen kommer att fortsätta ha en tydlig och uppriktig bilateral dialog med iranska företrädare i dessa frågor. Vårt konsulära arbete fortsätter med kraft på ett sätt som inte riskerar de enskilda fallen.

Anf. 99 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag betvivlar inte att utrikesministern är engagerad och tar upp frågorna i olika sammanhang med Iran och Teheran. Problemet är att det är ensidigt. Iran har inte svarat, och den här dialogen har pågått i över fyra decennier.

Jag vill också ha dialog. Jag säger definitivt inte att vi ska avbryta dialogen.

Problemet är att utrikesministern skrev på avtalet om ökat akademiskt utbyte med Iran inom vetenskap, forskning och teknologi i februari 2017. Utrikesministern var själv på plats. KI-läkaren Ahmadreza hade fängslats ett år före det. Varför villkorar man inte ett sådant avtal när en forskare med svensk bakgrund sitter i iranskt fängelse och det är så tydligt att anklagelserna mot honom är grundlösa?

I stället kräver Iran nu ett utbyte mot bödlar. Den ena, Nouri, sitter i svenskt fängelse. Han får visum av Migrationsverket och Sveriges ambassad medan vi som är politiska flyktingar inte ens får visum för våra föräldrar. De får inte visum, men han som har begått brott mot mänskliga rättigheter får det. Över 35 000 människor mördades på hans order på 80-talet, och han får visum och kommer hit. Vi är glada att han sitter i svenskt häkte. Iran vill också ha fångutväxling med diplomaten som sitter i fängelse i Belgien för terrorbrott.

Så här gör Iran medan vi står här och pratar om dialog och diplomati och andra medel. Iran är öppet med att man vill ha människohandel i sin diplomati.

Irans smutsiga diplomati är inget för mig. Det behövs en annan strategi, som UD och utrikesministern kan anta. Politiker och näringslivets toppar fattar inte att man inte ska göra affärer med Iran om man inte får något tillbaka.

Europeiska politikernas uppgift är att faktiskt ta ansvar och ingripa. Det gäller i synnerhet Sverige, som är en stormakt när det gäller mänskliga rättigheter. Det är det vi förväntar oss, jag och många med mig, vi med iransk-kurdisk bakgrund och andra. Varför kräver Sverige inte frigivning av de svenska medborgare som sitter i iranskt fängelse?

Det vore jättebra och jag skulle bli jätteglad om Sverige gick i bräsch för att via EU få Iran med på ett totalstopp för avrättningar, för de är fruktansvärda och barbariska. Man hänger människor offentligt på gator och torg. Det vore bra. Men jag menar att frigivningen är viktig, och det är viktigt att kunna säga det.

Jag undrar också om Iran har ställt krav på Sverige om fångutväxling med Ahmadreza. Det är viktigt att få veta. Jag vill inte se protokoll från UD. Det är inte frågan om att begära det. Men det är väldigt viktigt att efter 40 år få veta vad vi har fått av Iran.

Anf. 100 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Som jag har sagt flera gånger står regeringen fortsatt i nära och kontinuerlig kontakt med företrädare för Iran, när det gäller både Ahmadreza Djalalis och Habib Chaabs fall. Jag kan bekräfta att våra ansträngningar fortsätter med oförminskad styrka, men inte på den detaljnivå som Amineh Kakabaveh kräver.

Enligt min mening skulle en utebliven dialogkanal och, som ibland föreslås, avbrutna diplomatiska relationer på intet sätt gynna möjligheten att

hantera dessa konsulära ärenden eller stödja de iranier som står upp för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer – tvärtom. Sverige och övriga EU menar att en dialog med Iran är en förutsättning för att lösa problemen och uppnå resultat, även om det blir märkbart först på lång sikt.

När det gäller forskningssamarbete och studentutbyten mellan universitet och högskolor i olika länder är detta viktigt. Det är en svensk hållning sedan länge, och det innebär också att det går att vara kritisk mot bristen på mänskliga rättigheter och samtidigt se värdet av internationellt samarbete mellan lärosäten i olika länder.

Kritik riktades mot Iran exempelvis i det tal som hölls i Europaparlamentet den 17 december av EU:s höge representant Borrell. Det fokuserade bland annat på Nasrin Sotoudehs situation, och tydliga krav framfördes på hennes frigivning. Men också det allmänna läget för mänskliga rättigheter lyftes fram, liksom Ahmadreza Djalalis situation. Man tog även upp frågan om personer med dubbla medborgarskap i ett EU-land och Iran, som godtyckligt frihetsberövats i Iran.

EU för konsekvent fram kritik när Iran avrättar fångar som var minderåriga när brottet begicks; så skedde även när Mohammad Hassan Rezaei avrättades den 31 december. Sverige deltar i EU:s gemensamma uppvaktande av de iranska myndigheterna, ofta till stöd för enskilda dödsdömda fångar. Detta har till exempel skett i fallet med Ahmadreza Djalali.

Sedan 2011 tillämpar EU restriktiva åtgärder, det vill säga sanktioner, när det gäller allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran. Sanktionsinstrumentet används således redan sedan tio år tillbaka.

Sverige har också föreslagit att en EU-delegation upprättas i Teheran. Detta skulle göra dialogen mellan EU och Iran om bland annat mänskliga rättigheter mer effektiv. Ett gemensamt EU-agerande ger ökad tyngd.

Inom FN ger bland annat den universella granskningsmekanismen Sverige möjlighet att framföra tydliga rekommendationer till Iran. Senast uppmanades Iran att avskaffa dödsstraffet, ge fullt tillträde för specialrapportören för MR i Iran och skydda människorättsförsvarare. Sverige lyfte även situationen i Iran i sitt nationella anförande senast vid FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Fru talman! Det finns inga enkla lösningar för att förbättra läget i Iran och övriga Mellanöstern. Det kommer att ta tid. Men en utebliven dialog skulle snarare gagna Irans mest hårdföra krafter, som gynnas av en vidgad klyfta mellan Iran och omvärlden.

Anf. 101 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag känner till detta, och det är väldigt viktigt och avgörande att EU är enat gentemot den islamiska regimens behandling av mänskliga rättigheter.

Nasrin Sotoudeh tog vi upp. Trots sin sjukdom fångas hon igen. Hon var frisläppt under någon vecka och var tillsammans med sin familj, men nu är hon inne igen. Förra veckan fick jag massor av meddelanden från de kurdiska delarna av Iran, där man säger att vem som helst grips för ett enda inlägg på Facebook eller en bild på Instagram. Nästan ett femtiotal unga kvinnor och män greps i förra veckan.

Iran fortsätter alltså att arrestera, fångsla och döda studenter, bloggare, kurdiska MR-aktivister och hemspråklärare. Varenda kvinnokämpe sitter i fängelse. Det är denna regim vi har dialog med. Jag har inte sagt att vi

Prot. 2020/21:69
22 januari

*Svar på
interpellationer*

inte ska ha dialog med denna diktatur, men jag vill att dialogen leder till något bra, till exempel att Ahmadreza och Chaab frigges. Varför EU vill det men Sverige inte uttryckligen säger det vore väldigt intressant att få veta.

Det är jättebra med diplomatiska kontakter. Jag har också tänkt på att man borde fundera på att något sätt att samordna internationellt och inom EU. Sverige skulle kunna gå i bräschen för en diplomatisk offensiv mot Iran så att någon förändring sker och de fängslade människorättsaktivisterna, Ahmadreza och andra, åtminstone blir frigivna.

Anf. 102 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag har stor förståelse för att det finns en otålighet och en frustration. Även jag skulle vilja se snabbare framsteg. Men vi har en bred dialog. Vi tror att det är det bästa för dessa fall.

När det gäller konsulära fall och mänskliga rättigheter är detta på inget sätt underordnat dialog i övriga frågor. Jag vill framhålla att dialogen med Iran, som vi ser det, är viktig också för att kunna komma framåt när det gäller Ahmadreza Djalalis och Habib Chaabs fall. Det kan inte ligga i deras intresse att vi inte har en sådan dialog. När det gäller just Ahmadreza Djalali och Habib Chaab agerar regeringen proaktivt. Vi är tydliga och konsekventa, och vi kommunicerar kring frågorna på ett sätt som vi tror inte ska skada fallen.

När vi samverkar inom multilaterala institutioner, som Amineh Kaka-baveh uttrycker att hon vill att vi ska göra, gör vi det i EU och FN. Vi kan få större tyngd om de är med och hjälper till i dessa fall. De har tydligt kommunicerat att de är kraftfulla i detta och att vi tillämpar restriktiva åtgärder, det vill säga sanktioner, när det gäller kränkning av mänskliga rättigheter i Iran.

Fru talman! Jag ser med stort allvar på Ahmadreza Djalalis och Habib Chaabs situation. Våra ansträngningar för dem fortsätter med oförminskad styrka. Den svenska regeringen fortsätter att tillämpa en metod som vi bedömer har de bästa förutsättningarna att lösa problemen. Den bygger på mellanstatliga kontakter och tydliga budskap som framförs på ett sådant sätt som bäst gynnar det enskilda fallet och den enskilda människan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 21 januari

2020/21:337 Vägar på landsbygden

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:338 Arbetslösheten

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:339 Angreppen mot Aleksej Navalnyj

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:340 Ersättning för personer i daglig verksamhet

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:341 Bonus–malus

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2020/21:69

22 januari

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 januari

2020/21:1369 Avståndstagande från våld

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1370 Obevakade järnvägsövergångar

av *Katarina Brännström* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1371 Mineraler för klimatet

av *Helena Antoni* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1372 Skärpt straff för rattfylleri

av *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.07.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 40 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 82 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Anmälan om uteblivna svar på interpellationer	3
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 4 Svar på interpellationerna 2020/21:135 och 138 om vargstammens storlek.....	4
Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	4
Anf. 2 STEN BERGHEDEN (M)	6
Anf. 3 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	7
Anf. 4 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	8
Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	9
Anf. 6 STEN BERGHEDEN (M)	10
Anf. 7 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	11
Anf. 8 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	12
Anf. 9 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	12
Anf. 10 STEN BERGHEDEN (M)	13
Anf. 11 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	14
Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	14
§ 5 Svar på interpellation 2020/21:161 om kyltorn och legionellasmitta	15
Anf. 13 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	15
Anf. 14 ERIC PALMQVIST (SD).....	16
Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	17
Anf. 16 ERIC PALMQVIST (SD).....	17
Anf. 17 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	18
Anf. 18 ERIC PALMQVIST (SD).....	19
Anf. 19 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	20
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:288 om Sveriges förutsättningar för en stark gruv- och mineralnäring	20
Anf. 20 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	20
Anf. 21 LINDA MODIG (C)	21
Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	22
Anf. 23 LINDA MODIG (C)	23
Anf. 24 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	25
Anf. 25 LINDA MODIG (C)	26
Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	26
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:235 om punktskatten på plastartiklar.....	27
Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	27

Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	27
Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	28
Anf. 30 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	29
Anf. 31 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
Anf. 32 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	30
Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
§ 8 Svar på interpellation 2020/21:266 om kläds kattens effekter	31
Anf. 34 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 35 ANNE OSKARSSON (SD)	32
Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	32
Anf. 37 ANNE OSKARSSON (SD)	33
Anf. 38 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	33
Anf. 39 ANNE OSKARSSON (SD)	33
Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:273 om ordning i folkbokföringen	34
Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
Anf. 42 DAVID LÅNG (SD)	35
Anf. 43 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
Anf. 44 DAVID LÅNG (SD)	37
Anf. 45 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	38
Anf. 46 DAVID LÅNG (SD)	38
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:208 om pausad polisutbildning och organiserad kriminalitet	39
Anf. 48 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	39
Anf. 49 KATJA NYBERG (SD)	40
Anf. 50 THOMAS MORELL (SD).....	41
Anf. 51 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	42
Anf. 52 KATJA NYBERG (SD)	43
Anf. 53 THOMAS MORELL (SD).....	44
Anf. 54 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	45
Anf. 55 KATJA NYBERG (SD)	46
Anf. 56 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	46
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:237 om brottsprovokation.....	47
Anf. 57 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	47
Anf. 58 KATJA NYBERG (SD)	48
Anf. 59 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	49

Anf. 60 KATJA NYBERG (SD).....	50
Anf. 61 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	51
Anf. 62 KATJA NYBERG (SD).....	52
Anf. 63 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	52
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:248 om brott som inte leder till straff.....	53
Anf. 64 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	53
Anf. 65 THOMAS MORELL (SD).....	54
Anf. 66 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	55
Anf. 67 THOMAS MORELL (SD).....	55
Anf. 68 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	56
Anf. 69 THOMAS MORELL (SD).....	57
Anf. 70 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	57
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:275 om en ny nationell säkerhetsstrategi	58
Anf. 71 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	58
Anf. 72 PÅL JONSON (M).....	58
Anf. 73 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	60
Anf. 74 PÅL JONSON (M).....	60
Anf. 75 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	62
Anf. 76 PÅL JONSON (M).....	62
Anf. 77 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	63
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:286 om förtroendet för statsråden	64
Anf. 78 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	64
Anf. 79 MARKUS WIECHEL (SD).....	64
Anf. 80 BJÖRN SÖDER (SD)	65
Anf. 81 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	66
Anf. 82 MARKUS WIECHEL (SD).....	68
Anf. 83 BJÖRN SÖDER (SD)	69
Anf. 84 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	69
Anf. 85 MARKUS WIECHEL (SD).....	70
Anf. 86 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	70
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:267 om oberoende internationell utredning om krigsbrott i Nagorno-Karabach	71
Anf. 87 Utrikesminister ANN LINDE (S)	71
Anf. 88 ARIN KARAPET (M)	73
Anf. 89 BJÖRN SÖDER (SD)	73
Anf. 90 Utrikesminister ANN LINDE (S)	75
Anf. 91 ARIN KARAPET (M)	76
Anf. 92 BJÖRN SÖDER (SD)	76
Anf. 93 Utrikesminister ANN LINDE (S)	77
Anf. 94 ARIN KARAPET (M)	78
Anf. 95 Utrikesminister ANN LINDE (S)	78
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:323 om åtgärder i förhållande till Iran	79
Anf. 96 Utrikesminister ANN LINDE (S)	79
Anf. 97 AMINEH KAKABAVEH (-)	80
Anf. 98 Utrikesminister ANN LINDE (S)	81

Anf. 99 AMINEH KAKABAVEH (-).....	82	Prot. 2020/21:69
Anf. 100 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	82	22 januari
Anf. 101 AMINEH KAKABAVEH (-).....	83	-----
Anf. 102 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	84	
§ 17 Anmälan om interpellationer.....	84	
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	85	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.07.....	85	